

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

vyznamenány medailí Za upevňování přátelství ve zbrani 1. stupně a Pamětní medailí k 30. výročí Slovenského národního povstání, Květnového povstání českého lidu, osvobození Československa Sovětskou armádou

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ ŠESTÝ ROČNÍK

10

Vojenskopolitické závěry XVII. sjezdu KSČ

„Výsledky, kterých naše strana a pracující lid dosáhly při budování rozvinuté socialistické společnosti, naplňují příslušníky armády oprávněnou hrdostí a inspirují je k obětavé službě vlasti. Plně se stavějí za politickou linii strany, bezvýhradně podporují její vnitřní i zahraniční politiku. Unědomují si, že hospodářský a morálně politický potenciál vlasti, umocněný svazky nerozborného přátelství a spolupráce se zeměmi socialistického společenství, zejména se Sovětským svazem, tvoří základ obranyschopnosti naší země.“

(Z vystoupení ministra národní obrany ČSSR generálplukovníka M. Václavíka na XVII. sjezdu KSČ. Rudé právo, 28. 3. 1986, s. 6.)

XVII. sjezd KSČ se stal významným mezníkem v dějinách naší strany, společnosti i armády. K vrcholnému jednání komunistů se přistupovalo s příznivou bilancí a v příznivé vnitropolitické atmosféře. Linie hospodářské a sociální politiky, kterou přijal XVI. sjezd strany, byla v podstatě splněna, pokročilo se v intenzifikaci ekonomiky, vzrostla produktivita práce, upevnila se sociální jistoty pracujících.

Pro KSČ bylo nesmírně cennou devizou, že se konal v atmosféře nedávno skončeného XXVII. sjezdu KSSS, který byl označen za sjezd práce a míru, vysoké mravnosti a humanismu, náročnosti a leninské zásadovosti, za sjezd tvůrčího leninismu. Sjezd KSČ se mohl opřít o hlubokou analýzu situace a přijaté úkoly, které vycházejí z Programu sovětských komunistů.

Jednání a především závěry XVII. sjezdu KSČ představují ucelené vyjádření nejvýznamnějších teoretických a praktických problémů budování a obrany naší společnosti. Zároveň ukazují cesty dalšího prohlubování vedoucí úlohy strany jak v současnosti, tak s přihlédnutím k historické perspektivě. Obsahují jasnou marxisticko-leninskou analýzu dosažených výsledků a hlavních tendencí vnitřního života s jejich průmětem do mezinárodních souvislostí. Poskytují teoretické zobecnění, vytyčují konkrétní, mobilizující

cíle, formulují realistická východiska a současně nás vyzbrojují argumenty o přednostech reálného socialismu, o cestách dalšího budování a obrany naší společnosti.

Strategická linie strany, přijatá na XVII. sjezdu KSČ, obsahuje dva nedílně spojené úkoly: urychlení sociálně ekonomického rozvoje a boj za udržení míru. Oba tyto úkoly se navzájem podmiňují a zároveň v té nejobecnější rovině vyjadřují plnou podstatu zaměření vojenské politiky strany v současné době do oblasti řešení otázek vztahu války a míru, upevňování obranyschopnosti socialismu a výstavby československých ozbrojených sil, jejichž jádro tvoří Československá lidová armáda.

V politické zprávě XVII. sjezdu KSČ je rozebrána podstata procesů probíhajících ve světě, které jsou mnohotvárné a rozporné. Jejich rozpornost vyplývá z rozdělení světa na dva protikladné společenské systémy, jejich mnohotvárnost pak z nových objektivních i subjektivních podmínek. Svět je však nejenom rozporný, ale má i řadu společných momentů. Vyplývají z otázek a problémů, které musí řešit všechny země bez ohledu na své společenské zřízení.

Jaderná epocha nás v první řadě nutí, abychom z řady nových hledisek studovali zejména hlavní problém naší doby, problém války a míru. Vyplývá to z mnoha okolností. Především z toho, že vývoj zbraní a vojenské techniky dosáhl stupně, který ohrožuje samotnou lidskou existenci.

Vojenské výdaje, které nyní ve světě dosahují těžko představitelné výše 800 mld. dolarů ročně, svým růstem dokonce předstihují dynamiku světového hospodářského produktu. Rostou světové arzenály zbraní, které svou ničivostí mnohonásobně převyšují potřeby obrany. Úměrně také rostou rizika, že se člověk může stát rukojmím složitě vojenské techniky, že může dojít k tragickému válečnému konfliktu v důsledku jejího selhání. Jsme častými svědky různých havárií ponorek s jaderným pohonem a bombardovacích letounů, náhodného odpálení raket apod., jejichž možné následky není nutné komentovat. Tyto a další momenty je třeba brát v úvahu.

Politická zpráva ÚV KSČ XVII. sjezdu došla k závěru, že v současném světě probíhá střet dvou protichůdných tendencí a přístupů k otázce války a míru. V důsledku agresivní militaristické politiky imperialismu je mezinárodní situace napjatá. Ve snaze oslabit socialismus, dosáhnout vojenskostrategické převahy, pokusit se i o revanš, stupňují militaristické kruhy, především USA, horečné zbrojení včetně úsilí o militarizaci kosmu. Proti této dobrodružné linii stojí důsledná mírová politika socialistických zemí.

Tato politika vychází z leninského principu mírového soužití zemí s různým společenským zřízením. Mírové soužití v současných podmínkách znamená odmítnout válečný konflikt jako prostředek při řešení sporných problémů, upustit od pokusů získat vojenskou převahu, od snah zvítězit nad druhou stranou v horečném zbrojení tak, jak se o to pokoušejí imperialistické státy v čele s USA.

Mírový program Sovětského svazu vytváří pro lidstvo jedinečnou příležitost. Mají-li národy vstoupit do nového tisíciletí bez obav o svou budoucnost, nesmí být tato historická příležitost promarněna.

Na XVII. sjezdu KSČ byla také zvýrazněna idea jednoty budování a obrany socialistické vlasti. Byl zdůrazněn rozhodující význam vedoucí úlohy strany při zabezpečování spolehlivé obrany socialismu a velká závislost mezi výstavbou socialismu a možností

jeho obrany. Sjezd potvrdil, že problematika budování a obrany socialismu se dostala v posledních letech do kvalitativně i kvantitativně nové polohy, což souvisí na jedné straně s výrazným upevňováním vojenské síly imperialismu a používáním ozbrojeného násilí v jeho politice, na druhé straně s vyšším všestranným rozvojem socialistických zemí v politické, ekonomické i morální oblasti a upevňováním jejich obranné síly, což vytváří příznivé podmínky pro udržení rovnováhy sil ve světě a pro spolehlivé zabezpečení obrany socialismu a světového míru.

Základním východiskem vojenské politiky KSČ je trvalé upevňování přátelství a soustavné prohlubování spolupráce s bratrskými socialistickými státy, především se Sovětským svazem. Socialistické společenství je v dnešním světě mohutnou silou. V tomto směru je na místě připomenout si jeho nebývalou mírovou ofenzívu, která logicky navazuje na mírový program KSSS a ostatních socialistických států uplynulých let. Jen od počátku roku 1986 do současné doby lze napočítat na dvě desítky důležitých mírových iniciativ Sovětského svazu a ostatních bratrských socialistických států včetně ČSSR. Tato ofenzíva, četnost, komplexnost, rozsáhlost a hloubka myšlenek obsažených v mírových iniciativách tohoto roku ukazuje vědomí vysoké odpovědnosti států socialistického společenství za osudy lidské existence. Je vyjádřením společného úsilí socialistických států v boji za mír a obranu socialismu. Zároveň objasňuje nejširší světové veřejnosti podstatu reakčních snah imperialismu.

Bez socialistického společenství dnes nemůže být řešen ani jeden problém mezinárodní a většina otázek vnitřní politiky KSČ. Vzájemná a stále se prohlubující spolupráce v oblasti zahraniční, hospodářské, sociální, vojenské, kulturní a jiné politiky strany a státu, její integrace a vzájemné propojování se stalo nezbytným požadavkem doby. Proto XVII. sjezd KSČ také zdůraznil, že strana učiní vše pro další upevňování semknutosti a síly socialistického společenství. V této souvislosti vystupuje do popředí potřeba urychleného a všestranného využívání předností socialismu jak v jednotlivých zemích, tak i v rámci celého společenství. Jedině touto cestou je možné posilovat obranyschopnost zemí socialistického společenství a zejména ČSSR.

Celá řada zahraničních politických akcí v době mezi XVI. a XVII. sjezdem KSČ svědčí o rostoucí prestiži a autoritě ČSSR, o mírové angažovanosti naší strany a státu. Tato skutečnost je zároveň důkazem rostoucího sepětí vojenské a zahraniční politiky KSČ. Žádný z předchozích sjezdů strany tak nezdůrazňoval nutnost sepětí zahraniční a vojenské politiky, jako XVII. sjezd KSČ. Vojenská politika KSČ vychází z faktu, že bezpečnost není již dnes možné řešit tradičním pojetím, které se spolehalo až dosud pouze na paritu sil jako faktor vojenskopolitického zadržování, ale komplexním politickým programem vybudovaným na skutečně celistvém systému mezinárodní bezpečnosti, založené na zcela nových politických, ekonomických, právních, humanitárních a morálních základech.

Souvislost intenzivního rozvoje národního hospodářství ČSSR, sociálního zabezpečení občanů a posilování obranyschopnosti země, jak zdůraznil XVII. sjezd KSČ, lze stručně charakterizovat jako další pokračování procesu ekonomizace politiky a politizace ekonomiky. Významným faktorem tohoto procesu je odhodlání bratrských socialistických států v rostoucí míře sjednocovat své úsilí s cílem dosáhnout dynamického hospodářského a sociálního rozvoje na základě urychlování vědeckotechnického pokroku a dalšího zvyšování životní úrovně lidu. Velký význam v tomto směru je přikládán co nejrychlejší realizaci opatření k rozšíření hospodářské a vědeckotechnické spolupráce a kooperace a k prohloubení socialistické ekonomické integrace. Změněné vnitřní i vnější hospodářské i vojenskopolitické podmínky, potřeba posilování obranyschopnosti ČSSR

*dosvěd, že
přítel
přítel
přítel
přítel*

i ostatních bratrských socialistických zemí, si tento trend přímo vynutily. Celá řada opatření přijatých v tomto směru je důkazem rostoucích vazeb mezi hospodářskou a vojenskou politikou KSČ. Jsou zároveň i důkazem snahy o urychlené a všestrannější využívání předností socialismu jak v ČSSR, tak i v rámci celého socialistického společenství. Hledají se stále nové, účinnější formy spolupráce ve všech oblastech — v politické, ekonomické a ideologické. Znamená to zdokonalit i mechanismus a metody činnosti Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci v zájmu zabezpečování obrany, koordinace zahraniční politiky a všestranného rozvoje socialistické ekonomické integrace.

Spolehlivá obrana může být zajištěna pouze prohloubením jejího internacionálního charakteru a především spoluprací ČSSR a ostatních socialistických zemí se SSSR, který vzhledem ke své ekonomické a vojenské síle objektivně představuje jádro obranného systému socialistického společenství. Proto také materiální základna obrany ČSSR se opírá v plné míře o materiálně technický potenciál nejen naší země, ale i ostatních socialistických států, především pak o materiálně technickou základnu Sovětského svazu.

Československo je socialistický stát, neoddělitelná součást světové socialistické soustavy. Z geografického hlediska leží na hranici třídně rozdělené Evropy, na hranici dvou protikladných společenských soustav. Spolu s NDR se současně nachází na hranici vojensky rozdělené Evropy. Naše armáda je tedy v přímém dotyku s vojenskými silami agresivního Severoatlantického paktu, s jeho prvním strategickým sledem na území NSR, kde jsou rozmístěny hlavní vojenské síly a vojenské základny NATO. ČSSR, stejně jako československý stát v minulosti, nemá předpoklady zajistit svou obranu vlastními silami. Tento závěr nevyplývá z pocitu malosti, ale z reálného rozložení třídních sil ve světě a takových komponentů, jako je počet obyvatelstva, velikost území, jeho tvar, strategické položení vzhledem k nepříteli, dosah a účinky moderních zbraní a náklady na jejich požítování, formy a metody vedení ozbrojeného zápasu i některá další.

Tyto skutečnosti a fakta výrazně znásobují význam a důležitost naší příslušnosti k Varšavské smlouvě. Upevňování jednoty této koalice tvoří jednu z dominant a osu vojenské politiky KSČ. Proto také prodloužení platnosti Varšavské smlouvy o dalších 20 let s následným možným prodloužením o 10 let, které bylo podepsáno 26. dubna roku 1985 ve Varšavě, je mimořádně významné pro tvorbu a realizaci vojenské politiky KSČ ve druhé polovině osmdesátých let. Československu se tak dostalo dlouhodobých záruk a jistot pro mírové budování a obranu rozvinuté socialistické společnosti v dalších letech.

Spolu s plněním náročných úkolů v rozvoji národního hospodářství ČSSR položil XVII. sjezd KSČ značný důraz také na prohlubování socialistických společenských vztahů, zdokonaňování politického systému a rozvíjení socialistické demokracie. V souladu s tím logicky vyvstala řada kvalitativně nových úkolů branného charakteru jednotlivých článků politického systému státu a vojenských úkolů branného systému ČSSR. Společenské organizace Národní fronty ve své činnosti budou muset více využívat vytvořených podmínek a možností výchovy a působení na různé sociální i věkové skupiny obyvatelstva. Kvalitativně nové, vyšší úkoly společnosti, jak zdůraznil XVII. sjezd KSČ, si přímo vyžadují řešit formalismus a kampaňovitost v práci a posílit ideově výchovnou činnost zejména v působení na mládež.

Jádro branného systému ČSSR tvoří ozbrojené síly, jejichž hlavním článkem je ČSLA. V souladu s vývojem společnosti a potřebami vyplývajících ze složité mezinárodní, zejména vojenskopolitické situace, podstatně stouply nároky na další zvyšování kvality bo-

jeu z CASA

je to CAA

nové a mobilizační pohotovosti armády, důsledné a podstatně rychlejší uplatňování poznatků socialistické vojenské vědy a vědeckotechnického rozvoje v podmínkách vojenské organizace. Probíhající proces modernizace armády je typický zejména rostoucím stupněm automatizace s využitím elektroniky, jemné mechaniky a elektromechanických, hydraulických a pneumatických systémů a prvků. Pozornost vojenské politiky KSČ se zaměřila na zabezpečení vysoké úrovně ve vývoji a výrobě zbraní a vojenské techniky, na přednostní rozvoj takových prostředků ozbrojeného boje, na nichž především závisí síla ozbrojených sil a které jsou v současné době schopny neadekvátněji a všestranně uspokojovat rostoucí potřeby obrany ČSSR v rámci Varšavské smlouvy.

*bepečení
militární*

V tomto směru je vysoce aktuální Leninova myšlenka, „... že armáda, která se nevíčí: ve zvládnutí všech druhů zbraní, všech bojových prostředků a metod, jimiž disponuje nebo může disponovat nepřítel, počíná si pošetile, ba zločinně.“ (Lenin, V. I.: Vybrané spisy č. 5. Svoboda 1974, s. 81.)

V celém tomto procesu výstavby armády v osmdesátých letech se prudce zvýrazňuje úloha člověka. V souladu s tím rostou nároky na zdokonalování řídicí a organizační práce, na podstatné upevnění vojenské kázně, zvýšení úrovně kádrové práce a všestranné přípravy a výchovy velitelského sboru. Jak zdůraznil celoarmádní stranický aktiv, v úzké vazbě s tím se projevuje nutnost posílit účinnost a intenzitu ideově politického působení na všechny příslušníky armády. Realizace těchto úkolů, které vycházejí z leninských principů výstavby socialistické armády, přímo souvisí s upevňováním pozitivního vztahu k vojenské službě a vytvářením zdravého pracovního, soudružského a kritického ovzduší v jednotkách a na pracovištích ČSLA. S tím je spjata také řešení problémů péče o lidi, vytvoření lepších podmínek pro zájmovou činnost, společenský a rodinný život vojáků z povolání — v zájmu odpovědného výkonu a upevňování vztahu k vojenskému povolání a k vojenské službě.

Celoarmádní stranický aktiv zdůraznil, že společně s těmito úkoly vystupují v současné době do popředí i požadavky, které vyplývají z realizace sociálně politických principů výstavby socialistické armády. Jde především o další upevňování spojení armády s lidem a rozvíjení bratrských internacionálních svazků se Sovětskou armádou a ostatními armádami členských států Varšavské smlouvy při respektování nutnosti dále prohlubovat vedoucí úlohu KSČ, zkvalitňování akceschopnosti armádní stranické organizace, zvyšování aktivity a angažovanosti komunistů a stranického vlivu na všechny stránky života vojsk jako prioritního předpokladu splnění vojenskopolitické linie XVII. sjezdu KSČ.

Ministr národní obrany ČSSR z tribuny XVII. sjezdu KSČ zdůraznil, že řešení těchto otázek přispívá k tomu, aby naše armáda byla tou nejlepší školou výchovy socialistického člověka, protože službu v armádě chápeme jako vyvrcholení procesu výchovy a přípravy naší mládeže k obraně vlasti.

Vyšší nároky na zabezpečování bojovosti armády a naplňování jejího výchovného poslání si vyžaduje hledání a uplatňování účinnějších forem a metod stranicko-politické práce, činnosti stranických, svazáckých a odborových organizací v ČSLA. Armádní stranická organizace a každý komunista bez výjimky musí stát v čele úsilí o zdokonalení stylu práce velitelů, politických orgánů a organizací KSČ, snah o důslednější přenesení těžiště veškeré politické, ideově výchovné a organizační práce k zabezpečování každodenního výcviku, k tomu, aby se podstatně zvýšila jeho efektivnost a zlepšily výsledky.

Cílevědomý a energický zápas za realizaci těchto úkolů v ČSLA se široce rozvinul již po 15. zasedání ÚV KSČ v červnu roku 1985. Celoarmádní porada náčelníků politick-

kých orgánů a Směrnice ministra národní obrany ČSSR a náčelníka HPS ČSLA stanovily konkrétní úkoly k realizaci jeho usnesení. Jádrem činnosti v zápase za prosazení kursu vysoké náročnosti a efektivnosti veškeré práce v armádě se staly závěry celooarmádního shromáždění v srpnu roku 1985.

Tato linie zásadního přelomu v kvalitě práce a přechodu od extenzivních forem výcviku a výchovy k intenzifikaci všech činností se setkává u rozhodující části příslušníků ČSLA s pozitivním ohlasem. Dokladem toho je, kromě jednoznačné podpory na výročních jednáních komunistů, i široký rozmach socialistického soutěžení na základě výzvy Ružomberského motostřeleckého útvaru Jána Kollára a Pražské výzvy. Cenné je, že aktivita a iniciativa lidí, jak uvedl ministr národní obrany ČSSR generálplukovník M. Václavík z tribuny XVII. sjezdu KSČ, je spjata s hlavními úkoly bojové politické přípravy i úsilím o účinnější využívání výchovných možností socialistického soutěžení. To je dobrý předpoklad k tomu, aby se v ČSLA, v čele s armádní stranickou organizací zesílil a dále vedl energický zápas za realizaci linie XVII. sjezdu KSČ. Je to také dobrý předpoklad k urychlené realizaci závěrů celooarmádního stranického aktivu do praktického života všech příslušníků ČSLA v souladu se zásadou, kterou vyjádřil generální tajemník ÚV KSČ G. Husák v závěrečném vystoupení na společném zasedání ústředních výborů Národní fronty ČSSR, ČSR a SSR k volbám do zastupitelských sborů: „Sebelepší program, když jej lidé nechápu a nepodporují, nelze úspěšně uvést do života. Proto je tak důležité, aby lidé porozuměli, co náš program znamená pro dnešek a zítřek a co je třeba pro jeho realizaci.“ (Rudé právo, 11. 4. 1986, s. 1.)

Zdokonalování činnosti politického aparátu při nácvicích bojové a mobilizační pohotovosti

Obranná funkce, kterou uskutečňuje socialistický stát, nevyplyvá z vnitřních potřeb socialistické společnosti, ale z rozporů světového vývoje, z existence imperialismu, který usiluje všemi silami a prostředky likvidovat socialismus a obnovit panství kapitalismu na celém světě.

Tato funkce zahrnuje opatření k zabezpečení obranné schopnosti země v míru i ve válce na všech úsecích hospodářského života, zejména budování ozbrojených sil a zvyšování jejich bojové a mobilizační pohotovosti v souladu se současnými požadavky. Složitost však spočívá v tom, že tyto úkoly je nutné zabezpečovat ve stále napjatější mezinárodně politické situaci.

Celá tato oblast je tedy zákonitě ve středu pozornosti vojenskopolitické linie strany a ČSLA.

Ze stupňovaného úsilí, které směřuje k vojenské konfrontaci se socialistickými státy, je možné učinit závěr, že tyto tendence budou v politice Západu i nadále převažovat. V této situaci úkolem prvořadého významu je bojová a mobilizační pohotovost vojsk a místních vojenských správ, jako rozhodujícího faktoru k zabezpečení obrany socialistické vlasti. V tomto smyslu je tedy bojová pohotovost a připravenost armád socialistických států objektivní nutností, která sehrává rozhodující úlohu v boji za udržení světového míru.

Trvalé zabezpečování vysoké bojové a mobilizační pohotovosti klade však nebývalé nároky na úroveň organizačnické práce velitelského sboru, ale i na práci politického aparátu na všech stupních. Ze-

jména náročné úkoly vystupují před velitelský sbor a politické pracovníky v souvislosti s prosazením zásad nové Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti a náročnějších požadavků na činnost jednotlivých zvláštních skupin, kterými se zabezpečuje počáteční činnost orgánů velení, vojsk a místních vojenských správ.

Základní podmínkou zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti v nových podmínkách je, aby velitelský sbor i političtí pracovníci pochopili všechny změny v obsahu jednotlivých stupňů bojové pohotovosti, které vyplývají z nové směrnice a tyto uplatnili zejména v obsahu činnosti orgánů velení, kromě toho i vojsk a místních vojenských správ. To je však jen část opatření, i když velmi důležitá. Je nutné vidět, že bojová a mobilizační pohotovost svým obsahem a rozsahem zasahuje všechny oblasti života armády, přičemž je neoddělitelně spjata s celým procesem výchovy a výcviku vojsk a tvoří jádro činnosti velitelů, štábů, politických pracovníků, stranických i svazáckých organizací. Přitom zabezpečovat úkoly bojové a mobilizační pohotovosti znamená nejen cilevě domě a konkrétně řešit vojenskoodbornou, organizační a materiální stránku, ale stejně tak konkrétně a na patřičné úrovni řešit i otázky spojené s formováním morálních vlastností všech vojáků.

Hovoříme-li o politické bdělosti jako nutném předpokladu při zabezpečování náročných úkolů bojové pohotovosti a připravenosti, musíme mít na zřeteli tu skutečnost, že vědomí politické bdělosti má pro tuto rozhodující oblast činnosti praktický význam jen tehdy, pronikne-li do vědomí,

jednání a morálky všech vojáků. Neméně důležitým úkolem je zabezpečit takovou připravenost lidí, která by podstatně omezovala možnosti negativních politických a psychických vlivů.

Na další upevňování nepřetržité bojové a mobilizační pohotovosti má významný vliv účinná stranickopolitická práce, kterou řídí všichni velitelé, političtí pracovníci a stranické organizace. Zvláštní úkol jí připadá zvláště v současném období, kdy je nutné prosadit nové požadavky v obsahu bojové a mobilizační pohotovosti, ale i při všech změnách ve složení orgánů velení, skupin, pracovišť, jednotek a útvarů.

Důležitou úlohu při zabezpečování vysoké úrovně bojové a mobilizační pohotovosti mají pochopitelně nácviky činnosti i všechna praktická zaměstnání k uvádění vojsk a místních vojenských správ do jednotlivých stupňů. Kvality a efektivnosti těchto nácviků a zaměstnání je možné dosáhnout všestrannou přípravou velitelského sboru, politického aparátu i jednotlivých zvláštních skupin na základě zpracované dokumentace a metodik činnosti, promyšleným postupem, ale i rozsahem a vysokou úrovní jednotlivých nácviků.

Tento přístup si vynucuje současný stav, který na základě získaných poznatků potvrzuje tu skutečnost, že se mnohdy prostrádá promyšlené plnění těchto úkolů, chybí stanovení dílčích postupných nácviků a jejich cílevědomé metodické řízení. Příprava omezená např. jen na zvláštní skupiny, spojek pro vyzkoušení vojáků i záloh povolávaných do organizačního jádra a podobně, nemohou zabezpečit požadavek posloupnosti nácviků od jednotlivých částí až po komplexní nácvik, jehož výsledkem má být dosažení celkové sladění všech činností při uvádění vojsk do bojové a mobilizační pohotovosti.

Tuto skutečnost je nutné mít na zřeteli nejen po zpracování (upřesňování) dokumentace a činnosti, ale i při všech změnách ve složení kolektivů, skupin a pracovišť, zejména po odchodu vojinů a poddůstojníků 2. ročníku a po příchodu nováčků. To se mnohdy plně nedoceňuje. V tom jsou zdroje zkvalitnění celého procesu příprav na činnost při uvádění vojsk do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti. Zvláštní pozornost přitom vyžaduje zaměřit se na dosažení požadované sladění a připravenosti orgánů velení tak, jak to stanoví nová směrnice.

Proto požadavky na zabezpečování bojové a mobilizační pohotovosti si vynucují hlubší zamyšlení a rozpracování nejučelnějšího procvičování jednotlivých oblastí,

činností i celého systému uvádění vojsk a místních vojenských správ do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti, s přihlédnutím na možné složité podmínky.

Do popředí zvláště vystupují úkoly a opatření v politickém zabezpečení, jako souhrn opatření velitelů, politického aparátu a stranických organizací, rozpracovaných v řídících a v prováděcích dokumentech. Jde o taková, která mají zabezpečit splnění úkolů při přechodu z mírového na válečný stav a tvoří komplex politických opatření, jejichž cílem je přes působení na vědomí motivovat jednání, přistup vojáků a ovlivňovat tak kvalitu jejich činnosti. Jde o náročnou a odpovědnou práci zejména proto, že při nácvicích, ani při všech ostatních cvičeních spojených s nástupem záloh, není možné vytvořit podmínky a situace, které by nutně vznikly při realizaci mimořádných opatření a které by jednání všech vojáků, ale i záloh a všeho obyvatelstva rozhodným způsobem ovlivňovaly.

Jaké jsou tedy požadavky na práci politického aparátu při realizaci úkolů nácviků, které mají zabezpečit postupné procvičování a sladování činnosti jednotlivých úseků a oblastí práce orgánů velení, zvláštních skupin a jednotek k tomu, aby bylo dosaženo požadovaného stupně připravenosti realizovat úkoly jednotlivých stupňů bojové pohotovosti v komplexu a ve stanovených časových normách?

Rozhodujícím úkolem v činnosti politického aparátu při nácvicích bojové pohotovosti i při ostatních praktických zaměstnáních je dosažení především všestranné znalosti zásad uvádění orgánů velení, vojsk a místních vojenských správ do bojové a mobilizační pohotovosti. Mít přehled o činnosti všech zvláštních skupin a znát podmínky, ve kterých se tyto úkoly mají realizovat. V tom je záruka, že stanovená a dále upřesňovaná stranickopolitická opatření budou reálná, v souladu se zásadami uvádění štábů a vojsk do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti.

Důležitý úkol spočívá v tom, že politický aparát bude mít ujasněnou vlastní činnost a stanovena opatření, která bude realizovat v průběhu jednotlivých nácviků, při kterých bude současně sledovat:

— realnost připravených stranickopolitických opatření, zakotvených v dokumentaci příslušného stupně bojové pohotovosti, a jak se tato promítají v konkrétní situaci,

— připravenost politických pracovníků a všech náčelníků zvláštních skupin a velitelů jednotek k jejich realizaci,

— přístupy ostatních vojáků v průběhu nácviků a jejich celkovou připravenost.

Má-li tedy politický aparát účinně vstupovat do procesu nácviků a ostatních praktických zaměstnání v oblasti bojové a mobilizační pohotovosti, musí být připraven nejen sám plnit stanovené úkoly, ale společně s veliteli a náčelníky být schopen posuzovat úroveň jednotlivých činností, přístupů a připravenost jednotlivých vykonavatelů, zvláštních skupin, činnost náčelníků pracovišť, velitelů jednotek i podřízených politických pracovníků. Současně postřehnout i různé chyby, problémy a nedostatky. Poznatky však ukazují, že ujasnění postupu a činnosti při nácvicích v tomto pojetí není zpravidla docenováno. Postrádá se tím potřebné cílevědomost v dalším upřeshňování vlastních stranicko-politických opatření na příslušném stupni bojové pohotovosti, zvláště při vyvození závěrů pro přípravu vykonavatelů, ale i pro obsah ideově výchovné práce v dalším období.

V neposlední míře úkolem politického aparátu je, společně s velitelským sborem sledovat a vyhodnocovat morálně politickou připravenost příslušníků orgánů velení, zvláštních skupin a jednotek. Na základě těchto poznatků pak přijímat společná a pohotovostní stranickopolitická opatření, realizovaná v družném úsilí velitelských a politických orgánů, stranických a svazáckých organizací. Zabezpečit tak, aby svým obsahem byly v dalším ovlivňovány přístupy všech vojáků k iniciativnímu plnění úkolů, k prohlubování politického uvědomění a k odstraňování různých forem uspokojování nebo i pasivity.

Výsledků nácviků (cvičení) musí být plně využito k postupnému dosažení připravenosti realizovat úkoly bojové a mobilizační pohotovosti v celém komplexu a bez nedostatků, které by vedly k prodlužování časových norem, popřípadě i k nesplnění stanovených úkolů. Zvýšenou pozornost je proto nutné věnovat využití všech poznatků k včasnému řešení problémů a chyb, které vznikají převážně z různých subjektivních příčin. Proto trvalým úkolem velitelů, štábů a politického aparátu je bezprostředně po nácviku (cvičení) nebo mobilizační rozehře společně výsledky projednat a přijmout konkrétní velitelská, odborná, technická a stranickopolitická opatření. V tom si situace vyžaduje dosáhnout podstatného obrátu vzhledem k tomu, že nedostatky při nácvicích se mnohdy jen registrují, avšak jejich řešení je nedůsledné. Tím jsou pochopitelně vytvořeny podmínky jejich možného opakování.

V neposlední míře do procesu zabezpečení využití poznatků nácviků (cvičení) a řešení všech problémů a nedostatků je zároveň nutné zainteresovat všechny komunisty a stranické organizace, zejména na štábech všech stupňů. Tento požadavek bezprostředně vyplývá ze Směrnic pro práci organizací KSČ v ČSLA s. 5, kde se uvádí: "... Organizace KSČ pokládají za svůj významný úkol... mobilizovat vojáky k vzornému plnění úkolů bojové a politické přípravy, k dosahování vysoké úrovně bojové pohotovosti a bojové bdělosti ...". Zkušenosti potvrzují, že projednávání přístupů komunistů k realizaci úkolů bojové a mobilizační pohotovosti na stranických jednáních, zejména ZO KSČ na štábech, přispívá ke zkvalitňování této důležité činnosti orgánů velení a vojsk.

Zabezpečit tedy požadovaný růst kvality celého procesu uvádění vojsk a místních vojenských správ do bojové pohotovosti, s důrazem na orgány velení, předpokládá cílevědomé řešení postupných nácviků jednotlivých činností, v závislosti na příslušný stupeň bojové pohotovosti.

Úkoly bojové a mobilizační pohotovosti jsou rozsáhlé a různorodé. Plně odrážejí mnohotvárnost a spjatost s rozličnými činiteli sociálně politického i vojenskotechnického charakteru. V souladu s obsahem nové Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti nutně vystupuje požadavek na prosazení náročných úkolů do praktické činnosti velitelského sboru a politického aparátu.

Dosavadní poznatky však jednoznačně ukazují, že prosadit požadované úkoly a dosáhnout požadovaného obrátu znamená především dosáhnout změny v přístupech velitelů, odborných náčelníků i politického aparátu při organizování jednotlivých nácviků (praktických zaměstnání) v této oblasti, jejich cílevědomé řízení a vyhodnocování. Na základě toho zdokonalovat celý proces uvádění vojsk a místních vojenských správ do bojové pohotovosti s důrazem na orgány velení, zvláštní skupiny a jednotky.

Náročné požadavky nové Směrnice pro uvádění ČSLA do bojové pohotovosti vyžadují zkvalitnit úroveň stranickopolitické práce na které kromě politického aparátu a stranických organizací se musí podílet i všichni velitelé. Obsah stranickopolitické práce je nutné orientovat k dosažení uvědomělého ztotožnění se všech vojáků s požadavky bojové pohotovosti a jejich odhodlání odpovědně a kvalitně je uskutečňovat.

Filozofické aspekty automatizace velení a řízení v armádě

Vědeckotechnický rozvoj jako neoddelitelná, podřízená součást světového revolučního procesu, je konkrétním výrazem projevů společenského pokroku ve druhé polovině dvacátého století. Projevuje se ve vědě a technice, ve výrobní i nevýrobní sféře, podstatným způsobem ovlivňuje všechny oblasti života společnosti, včetně vojenství. Má protikladné sociální důsledky v kapitalisticky rozvinutých zemích i v zemích socialistického společenství.

Imperialistické země, které se opírají o obrovský ekonomický potenciál a o efektivní zavádění vědeckotechnického pokroku do výroby, využívají všeho, co vytvořily předchozí i současné generace s cílem zvýšit zisk, upevnit neomezenou vládu monopolů, obnovit své mocenskopolitické postavení na světě i za cenu rozpoutání světové termonukleární války. „Největším zločinem imperialismu vůči národům,“ uvádí se v Programu KSSS, „je nebyvalé rozsáhlé jaderné a jiné zbrojení, které rozpoutal. Toto zbrojení přináší monopolům nevýdané zisky. Obrovské vojenské výdaje doléhají jako těžké břímě na bedra pracujících. Monopoly vyrábějící zbraně, generální štáb, státní byrokracie, ideologický aparát a militarizovaná věda, které splynuly s vojenskoprůmyslovým komplexem, se staly nejhorlivějšími hlasateli a organizátory dobrodružné a agresivní politiky. Zlověstný svazek fabrikantů smrti a imperialistické státní moci je oporou krajní reakce, trvalým a vzrůstajícím zdrojem válečného nebezpečí a přesvědčivým důkazem politické, sociální a mravní neudržitelnosti kapitalistické soustavy.“ (Program Komunistické strany Sovětského svazu. Nová redakce

schválená XXVII. sjezdem KSSS. Rudé právo, 8. března 1986, s. 3.)

V socialistické společnosti je vědeckotechnický rozvoj při své vnější podobnosti začleněn do kvalitativně jiného systému sociálně ekonomického, politického a duchovního života. Slouží k neustálému vzestupu hmotné a kulturní úrovně lidu, všestrannému a harmonickému rozvoji osobnosti, k vybudování materiální technické základny komunismu, ke zdokonalování celého systému společenských vztahů a k rozvoji socialistického způsobu života ve všech jeho oblastech. Vytváří podmínky pro řešení globálních problémů lidstva, je spojen s bojem za mír a celospolečenský pokrok.

Obdobné protikladné cíle jsou naplňovány při využívání vědeckotechnického pokroku ve sféře vojenství. Představitelé imperialismu se neskrývají svými cíli dosáhnout vojenské převahy nad světovým socialismem, aby mohli diktovat svou vůli jiným národům a státům. Čím více společenský vývoj podlamuje pozice imperialismu, tím více je jeho politika nepřátelská zájmům národů. „Imperialismus klade tvrdý odpor společenskému pokroku, pokouší se zastavit chod dějin, narušit pozice socialismu a dosáhnout ve světovém měřítku sociální odvety,“ uvádí se v Programu KSSS. (Tamtéž, s. 3.)

Nutnost realizovat výsledky vědeckotechnického pokroku ve sféře vojenství neapravení z vnitřních potřeb socialismu. Dokud však existuje nebezpečí ohrožení světového socialismu imperialismem, je potřebné připravit ozbrojené síly socialistických ze-

mí ke zmaření intrik imperialismu a k porážce agresora také využitím vědeckotechnického pokroku ve sféře vojensktví. V Deklaraci politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy je zdůrazněno, že členské státy Varšavské smlouvy se za žádných okolností nezřeknou bezpečnosti svých národů. Neusilují o dosažení vojenské převahy, ale také nepřipustí vojenskou převahu nad sebou. Jsou rozhodnými odpůrci horečného zbrojení a jeho stupňování a zasazují se o zajištění rovnováhy sil na co nejvyšší úrovni. Hlavním cílem jejich zahraniční politiky bylo a zůstává odstranění hrozby jaderné války, snížení úrovně vojenské konfrontace, rozvoj mezinárodních vztahů v duchu mírového soužití a uvolňování. Dokladem této politiky jsou i nové návrhy obsažené v politické zprávě ÚV KSSS XXVII. sjezdu KSSS, které dávají významné podněty mezinárodním jednáním k posílení důvěry a bezpečnosti a k postupnému odzbrojení.

V současné době stojí před zeměmi socialistického společenství a armádami Varšavské smlouvy úkol neustále vytvářet takové podmínky, které by vylučovaly vojenskostrategickou převahu sil imperialismu. Vysoká bojová pohotovost, bdělost a všestranná připravenost armád Varšavské smlouvy se stává v současné době, spolu s růstem vlivu zemí socialistického spole-

čenství a pokrokových sil celého světa, konstitutivním faktorem světového míru a základním předpokladem k zabránění možné agrese imperialismu proti silám společenství pokroku.

K naplňování těchto požadavků v současné etapě vývoje armád zemí socialistického společenství výrazně přispívají procesy zavádění automatizačních prostředků do nejrůznějších vojenských činností. V naší armádě se s nimi setkáváme ve dvou relativně samostatných, avšak dialekticky a neoddělitelně spjatých činnostech.

Za prvé jde o automatizované řídicí prostředky bojové techniky, za druhé o automatizační prostředky, používané v systému velení a řízení vojsk.

Vzhledem k tomu, že procesy automatizace přicházejí jako kvalitativně nový prvek, který již zdolal mnoha oblastech řízení bojové techniky a že uplatnění automatizačních prostředků, reprezentované především výpočetní technikou, se stává stále více pravidelnější při řízení a velení vojskům, je potřebné uvědomit si některé širší, obecnější filozofické souvislosti těchto procesů, které vstupují do vědomí realizátorů vědeckotechnického pokroku v naší armádě a které konečnou měrou přispějí ke zkvalitnění komplexní přípravy velitelů a štábů naší armády.

Filozofické aspekty zavádění automatizovaných řídicích prostředků bojové techniky

Automatizace řízení techniky ve výrobní sféře, stejně jako vojenské techniky, představuje jeden z významných kvalitativních výrobních i technologických proudů inovací nejvyššího řádu. Vede ke kvalitativním změnám vztahů člověka a techniky ve výrobním procesu i vztahů člověka a vojenské techniky v ozbrojeném zápase.

Její podstatou je nahrazování nejrůznější fyzicky namáhavé manuální práce i rutinních stereotypních činností, které vykonával člověk jako „přívesek stroje“ — strojem. Člověk přestává být svými fyzickými a psychickými silami přímou součástí strojového systému, prostředkem jeho fungování, ale bude vedle něho v kontrolní a regulační funkci.

Karel Marx analyzoval tyto technické, vědecké a společenské proměny postavení výrobce. „Práce se už tolik nejvíce jako uzavřená do výrobního procesu, nýbrž člověk je ve vztahu k výrobnímu procesu samému spíše dozorcem a regulátorem.“ (Marx, K.: Rukopisy Grundrisse II. Praha 1978, s. 336.)

K jakým změnám dochází v těchto procesech ve vztahu člověk a vojenská technika. V návaznosti na změny vztahů člověka a techniky ve strojovém období vedení válek, kdy byl člověk z části osvobozen od funkcí bojového ničení, dopravy a přepravy, které předal vojenské technice a ponechal si jen funkci řízení bojové techniky, dochází v podmínkách využití výsledků vědeckotechnického rozvoje v oblasti automatizace ke „zhmotnění“ poslední bojové funkce člověka — přenesení řízení techniky z člověka na automatické zařízení.

Automatizace řízení bojové techniky je zákonitou etapou zdokonalování bojové techniky, podmíněnou vnitřní logikou rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu a vnějšími vlivy politického, ekonomického a vlastního vojenského charakteru.

Proměny vztahů mezi člověkem a vojenskou technikou, podmíněné sociálně politickými a vědeckotechnickými faktory, je možné vyjádřit takto:

— rozvoj systémů „člověk — vojenská

technika" souvisí s předáním všech nových funkcí, které dosud plnil člověk, technickému zařízení; to umožňuje člověku zaujmout takové místo, které více odpovídá jeho podstatě,

— rozvoj systémů „člověk — vojenská technika“ se uskutečňuje neustálým růstem funkcí, které plní vojenská technika, a zvyšováním její efektivity, v nejednom případě za cenu růstu její složitosti,

— rozvoj systémů „člověk — vojenská technika“ je spojen s růstem jejich diferenciace v závislosti na specifické nových druhů vojenské techniky, dělby práce mezi jednotlivými vojenskými odbornostmi a specifické vojenských úkolů.

Objektivní nutnost předání bojových funkcí člověka technice byla vyvolána rozporům mezi reálnými možnostmi „výkonosti“ techniky a omezenou možností jejího efektivního využití člověkem, vzhledem k jeho fyzickým, psychickým a fyziologickým možnostem a schopnostem.

Také duševní vlastnosti a schopnosti člověka nejsou neomezené, mají své hranice a zcela přirozeně omezují intenzifikaci jeho činnosti v oblasti řízení bojové techniky. Tyto skutečnosti vyžadovaly zásadní řešení formou kvalitativních změn v oblasti technických prostředků řízení bojové techniky, které znamenaly překonání člověka podstatně větší rychlostí, četností nejrůznějších úkolů za jednotku času, vyloučení absence chyb z přehlédnutí, zapomínání či nepozornosti, únavy a vedly k trvalému, stabilnímu výkonu. Tak dochází k vytváření automatických a automatizovaných řídicích systémů bojové techniky zaváděním částečné nebo komplexní automatizace.

I když k procesu automatizace některých činností ve sféře vojenství docházelo před vznikem jaderných zbraní, zavádění jaderných zbraní do výzbroje armád vyžadovalo kvalitativně nové přístupy k procesům automatizace.

Se vznikem jaderných zbraní dochází již v počáteční etapě jejich zavádění do výzbroje armád k potřebě „řídít“ jaderný výbuch. Efektivní použití tohoto prostředku ničení vůči různým nepřátelským objektům si vynutilo řízení těchto prostředků pomocí automatizačního zařízení, podle předem zpracovaného programu, zabezpečujícího pozemní, vzdušný, podvodní nebo podzemní výbuch. Vznik raket jako dopravního prostředku si vynutilo zavádění jejich automatického řízení.

Je všeobecně známo, že němečtí fašisté ke zvýšení přesnosti zásahu střel „V 1“,

které po startu nebyli schopni řídit, se pokusili nahradit automatické navádění raket na cíl člověkem — pilotem, sebevrahem. Obdobně japonští vojáci, zvaní kamikadze, dopravovali výbušninu na cíl jednoduchými letadly, malými ponorkami, torpédy a za cenu sebeobětování suplovali automatické řízení. Avšak ani tyto barbarské metody řešení rozporů mezi člověkem a technikou, spojené s naváděním prostředků bojového ničení na cíl, nebyly efektivní.

Obdobně došlo ke zdokonalení bojových přepravních prostředků. Ponorky s jaderným pohonem, námořní a vzdušné nosiče raket byly rovněž konstruovány s rozsáhlým využitím automatizační techniky.

Automatické systémy realizují řídicí funkci bojové techniky bez přímé účasti člověka, který není v tomto případě neprospěšně začleněn do systému řízení bojové techniky. Je mimo něj a zapojuje se do činnosti automatického systému řízení bojové techniky jen v případě poruch, prohlídek a nebo havarijních situací.

Z naznačených souvislostí vyplývá, že první proud inovací vojenství, spojený s využíváním výsledků vědeckotechnického pokroku po objevu zbraní hromadného ničení, souvisel s využitím automatizovaných řídicích prostředků bojového ničení, bojových dopravních prostředků a bojových přepravních prostředků. Každá z těchto etap procesu zdokonalování bojové techniky prakticky končila, resp. končí automatizací řízení daného prostředku. Tato první etapa kvalitativního skoku v rozvoji systému „člověk — bojová technika“ po vzniku jaderných zbraní je spojena s automatizovanými řídicími prostředky různé bojové techniky. Systémy tohoto typu jsou předurčeny k řízení jednotlivých zbraní nebo nevelkých zbraňových kompletů jako letoun (autopilot), baterie protiletadlového dělostřelectva, oddíl protiletadlových řízených střel atd.

„Osvobození“ člověka od bojových funkcí neznamená, že by se jeho úloha ve vztahu k bojové technice zmenšila. Automatizace řízení bojové techniky zjednodušuje předchozí řídicí aparát a podstatně zmenšuje počet lidí, kteří se zabývali početními a jinými mechanickými úkony. Tím, že zbavuje řídicí pracovníky jednotvárné, únavné práce, vytváří příznivější podmínky pro jejich tvůrčí práci a umožňuje jim soustředit se na vlastní oblast řízení.

Před zavedením automatizace plnil člověk v systému „člověk — bojová technika“ především úlohu fyzického subjektu, vykonával určité fyzické funkce při řízení bo-

jové techniky. V automatizovaném systému řízení bojové techniky přestal být člověk pouhým mechanickým prvkem systému, přímo vykonávajícím řídicí funkce, které nemohl vykonávat stroj. Dochází ke kvalitativně novým formám interakce člověka s bojovou technikou. Pouhé mechanické působení člověka na stroj rukama i nohama, pohybování nejrůznějšími pákami, spínači apod. bylo v automatickém systému řízení nahrazeno výměnou informací. Rozvoj výměny informací mezi člověkem a počítačem, kontrolními a měřicími nebo signalizačními přístroji nabyl na významu.

Vědeckotechnický rozvoj ve vojenství i jeho základní projev — automatizace, nejsou jen kvalitativním posunem ve vývoji vědy a techniky, ale současně hlubokým sociálním procesem. Mají vliv nejen na rozvoj všeobecného vzdělání, na vzdělání v oblasti technických a vojenských věd, ale poznamenávají také světónázorovou, sociálně politickou a mravní orientaci člověka, obsah jeho práce, způsoby a formy jeho součinnosti s přírodním prostředím, druhými lidmi, společenskými třídami a jejich prostřednictvím s celou společností.

Mají také vliv na strukturu a dynamiku pracovních potřeb člověka, na styl jeho myšlení, práce, etické a estetické potřeby a zanedbatelný není ani jejich vliv na působení života lidí. Obecně platí, že člověk mění vědeckotechnický rozvojem materiálně technickou základnu společnosti, všechny sféry života společnosti, ale také sebe samého.

Vědecké, světónázorové a sociálně politické faktory spojené s automatizací řízení bojové techniky není možné od sebe odtrhnout. Ony se do jisté míry vzájemně podmiňují. Automatizace řízení bojové techniky vzniká a působí v konkrétní společnosti — kapitalismu nebo socialismu, stává se elementem sociálního života, činitelem a zprostředkovatelem protikladných společenských rozporů a vztahů. Absorbuje do sebe sociálně politický obsah i cíle. Procesy automatizace svým způsobem vstupují do zápasu mezi kapitalismem a socialismem. V Programu KSSS jsou analyzovány sociální důsledky vědeckotechnické revoluce za kapitalismu. „Miliony pracujících vyřazených na dlažbu jsou odsouzeny ke ztrátě odborné kvalifikace, mate-

riálnímu strádání a ztrácejí veškeré jistoty do budoucna. Značná část mládeže nemůže najít uplatnění pro své síly a vědomosti a trpí bezvýchodností situace. Masová nezaměstnanost se udržuje při jakémkoli hospodářské konjunktuře a reálná perspektiva jejího dalšího růstu skrývá pro kapitalismus jako společenské zřízení nebezpečí velmi vážných otřesů.“ (Program Komunistické strany Sovětského svazu. Nová redakce schválená XXVII. sjezdem KSSS. Rudé právo, 8. března 1966, s. 3.)

Vědeckotechnický rozvoj v podmínkách socialismu mohutně ovlivňuje všechny stránky současné výroby, celý systém společenských vztahů, samého člověka i jeho životní prostředí a otevírá nové perspektivy pro podstatné zvýšení produktivity práce a pokroku celé společnosti.

Společenský vliv automatizace lze nejvýznamněji spatřovat v ovlivňování ekonomické a třídní struktury společnosti. V podmínkách socialismu posiluje akcelerační faktor pro vytváření beztržní společnosti, neboť napomáhá odstranění rozdílů mezi různými sociálními skupinami formou odstraňování rozdílů mezi charakterem práce těchto skupin, jejich společenským postavením, vzděláním. Dochází k tomu, že dělíci čára mezi dělnickou třídou a inteligencí je v určitých případech pružná a lze říci problematická. V podmínkách automatizovaného řízení techniky není podstatný rozdíl v charakteru jejich práce. Oba pracují s automatizovaným zařízením a kontrolují jeho chod, neliší se podílem manuální a duševní práce, zmenšují a smazávají se rozdíly v požadavcích na kvalifikaci. Automatizace přispívá k odstranění podstatného rozdílu mezi fyzickou a duševní prací.

Procesy automatizace řízení bojové techniky mají vliv na světónázorovou složku duchovní kultury člověka. Zvětšuje se dynamika duchovního rozvoje osobnosti, posiluje se integrace materiální a duchovní kultury, zvětšuje se tvůrčí složka lidské aktivity.

Probíhající procesy automatizace řízení bojové techniky podstatně zvýšily odpovědnost člověka, posílily společenský význam intelektuálního bohatství, duševní zralosti, mravní stability, sociální aktivity osobnosti.

Filozofické aspekty automatizace velení vojskům

Zavádění automatizačních zařízení do procesu velení vojskům má v různých etapách vývoje vojenství specifické zvláš-

nosti, dané dosaženou úrovní vědy, techniky i samotného vojenství. Představuje kvalitativní posun od procesu řízení bojové

techniky nejen svým rozsahem, ale obsahem. K automatizovanému řízení bojové techniky přistupují automatizační prostředky, reprezentované číselnými počítači a jejich periferiemi do oblasti řízení a velení vojskům, kde nahrazují rutinní část práce duševních pracovníků ať již jde o činnosti vědeckotechnického charakteru, činnost administrativní, nebo hodnotící či řídicí. Jde, zjednodušeně řečeno, o proud který vytváří podmínky pro hladký, nerušený, efektivní, bojové technice a početným vojenským kolektivům odpovídající systém velení vojskům, který spojuje činnost subjektu vojenského řízení a velení (technika, operátora, velitele) a automatizační prostředky v jeden celek.

Objevitelná nutnost využívání automatizačních prostředků velení a řízení vyplývá z omezených psycho-fyziologických schopností člověka, který nebyl s to splnit úkoly řízení vzhledem k prostorovému rozmachu ozbrojeného zápasu vedeného jadernými zbraněmi, změněným formám a způsobům ozbrojeného zápasu, složitější organizační struktuře armády, náročnější a složitější organizaci součinnosti. Prudce vzrostla potřeba informací o nepřátelských prostředcích hromadného ničení, údajů o radiální a chemické situaci. Nezbytnými se staly informace o radiotechnických prostředcích, operačních a taktických výsadách apod. To vše kladlo zvýšené nároky na subjekt vojenského řízení.

K zabezpečení těchto nových a náročnějších úkolů docházelo nejdříve zvýšením počtu štábních pracovníků bez podstatné kvalitativní změny jejich technického vybavení. Docházelo k tomu, že štáby „obrástly“ složkami, odděleními, skupinami pracovníků, stávaly se těžkopádnými, málo mobilními a operativními.

Ve druhé etapě byl důraz položen na zkvalitnění odborné připravenosti štábních pracovníků a na postupné využívání technických prostředků velení, které nahrazují člověka (operátora, velitele) v procesu sběru a získávání informací, v jejich zpracování jak písemném, tak grafickém, a také zabezpečují jejich předávání. Toto řešení je a bude i v budoucnosti perspektivní, i když má také jisté meze. Psychologické vlastnosti a schopnosti člověka nejsou neomezené, mají své hranice a přirozeně omezují intenzifikaci jeho činnosti v oblasti velení. Lidský rozum, který má obrovské tvůrčí možnosti, pružnost, dynamič-

nost, analytické a logické schopnosti, nevyniká velkou rychlostí funkce a rychle se unavuje. Přitom objem lidské paměti je omezený, svou úlohu sehrávají i emocionální stavy člověka v bojových podmínkách.

Kvalitativně vyšší etapou velení je komplexní automatizace velení vojskům, která však nemůže být zúžena jen na zavádění příslušné techniky, ale je závislá na naplnění řady organizačních, kvalifikačních a jiných předpokladů.

V souvislosti s procesy automatizace řízení a velení vystupuje celá řada otázek, jejichž zodpovězení není zanedbatelné z hlediska přípravy velitelů a štábů, které budou využívat této nové etapy vědeckotechnického pokroku v procesu velení a řízení vojsk. Znamenají procesy komplexní automatizace velení a řízení, úplné nahrazení člověka technikou; je automatizovaný systém řízení a velení vojskům procesem politicky a třídně neutrálním; jaké jsou meze hranice vytváření umělé inteligence — nahrazující člověka; jaké světově názorové, metodologické, sociálně politické, psychologické, mravní, vědecké, technické souvislosti, problémy a rozpory nastoluje proces automatizace řízení a velení?

Současné i budoucí procesy automatizace velení a řízení nejsou realizovatelné výlučně technickými prostředky, byť by byly sebedokonalejší. Řízení a velení vojskům vždy bylo a bude svou podstatou konkrétně historickým, třídním atributem lidské činnosti, stroj nemůže nikdy úplně nahradit člověka ani při nejvyšším stupni automatizace a „umělé inteligence“.

I nejdokonalejší stroj je a zůstane mrtvým fyzikálně technickým produktem člověka, který jej nejen vytvořil, ale i řídí. Stroj nemůže bez člověka plnit nejen logické, ale ani prosté mechanické funkce. Samočinný počítač „pracuje“ podle programu, který mu zadal člověk.

Člověk je tvůrcem stroje, zadává počítači program, kontroluje a řídí jeho činnost — byl, je a zůstává ústředním prvkem systému člověk a počítač, i kdyby byly počítače sebedokonalejší. Vždy zůstane vztah člověk — stroj vztahem subjekt práce — nástroj.

Procesy řízení a velení v armádě vždy budou uvědomělou činností člověka, nositele i vykonavatele politické vůle vládnoucí třídy k naplnění jejich cílů.

ZA KVALITNÍ SPLNĚNÍ ÚKOLŮ RMNO VE VÝCVIKOVÉM ROCE 1986-1987

Pod vedením ústředního výboru Komunistické strany Československa, v jednotném úsilí velitelů, politických orgánů a stranických organizací byly úspěšně splněny úkoly v minulém výcvikovém roce. Bylo dosaženo dalšího zvýšení bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA. Stranickopolitická práce spojená s přípravou a jednáním XVII. sjezdu KSČ a nástupem k realizaci jeho závěrů v podmínkách ČSLA vedla k upevnění morálně politického stavu jako základního faktoru bojové a mobilizační pohotovosti. Prohloubila se semknutost příslušníků ČSLA kolem politiky strany. Vzrostlo politické, třídní a internacionální uvědomění a odpovědnost vojáků za všestrannou přípravu k obraně socialistické vlasti a celého socialistického společenství. Dále se posílila bojová družba a spolupráce se Sovětskou armádou a ostatními armádami členských států Varšavské smlouvy.

Celospolečenské úsilí za vyšší intenzitu, kvalitu a efektivnost, vedené v duchu linie XVII. sjezdu Komunistické strany Československa se v plné míře vztahuje i na podmínky v armádě. Chceme-li důsledně splnit linii stanovenou XVII. sjezdem naší strany a realizovat cíle vytyčené celoarmádním stranickým aktivem, musíme nejen dosažené pozitivní výsledky udržet, ale všechny síly a prostředky zaměřit k tomu, aby se dále zkvalitnila celková připravenost velitelů, štábů a vojsk. Konkrétní náročné úkoly jsou stanoveny Rozkazem ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk v ČSLA a ostatními základními výcvikovými dokumenty na výcvikový rok 1986—1987.

Na XVII. sjezdu Komunistické strany Československa byl pro ČSLA vytyčen úkol, aby v těsném svazku se Sovětskou armádou a dalšími armádami členských států Varšavské smlouvy byla všestranně politicky a odborně připravena a materiálně zabezpečena k zajištění spolehlivé obrany socialistické výstavby a mírového života našeho lidu. Soudruh ministr národní obrany ČSSR generálplukovník Milán Václavík ve svém vystoupení na celostátním stranickém aktivu k rozpracování a realizaci závěrů XVII. sjezdu KSČ v ČSLA zdůraznil, že: „Program sjezdu se stal programem všeho lidu. Ve svém komplexu vyjadřuje leninskou zásadu jednoty budování a obrany socialismu, posiluje obranyschopnost země a vytváří podmínky pro další zvyšování bojovosti ČSLA“.

K dosažení vytyčených cílů a splnění náročných úkolů stanovených Rozkazem ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA je potřebné trvalou pozornost věnovat **prosazení intenzifikace a efektivnosti výchovného a výcvikového procesu**. Cesta intenzifikace výcvikového procesu, jeho efektivnosti, využívání poznatků vědy a techniky, důsledné překonávání nedostatků tam, kde se projevují, to pochopitelně potřebuje mnoho podmínek. Od zlepšení plánování a řízení, odpovědného plnění funkčních povinností, přes dodržování kázně a využívání doby stanovené na výcvik. Ale potřebuje to i něco navíc, především nové myšlení a hlavně činy. Je nutno správně pochopit, že potřeba urychlení intenzifikace výcvikového procesu je objektivně nutná a nezbytná, že se o ni musíme zasloužit podle svých sil, prostředků a schopností, a to každý v rozsahu své odpovědnosti. Prosazení intenzifikace výchovného a výcvikového procesu je takovým cílem, pro který stojí za to soustředit všechny síly, zmobilizovat všechny schopnosti a překonat všechny překážky. Přitom je třeba vidět, že žádný cíl, žádný program se nezmbilizuje sám o sobě. Vždy je nutné organizovat síly pro jeho naplnění, o jeho správnosti přesvědčovat, hledat cesty realizace, podněcovat aktivitu a iniciativu všech příslušníků armády.

Přechod na cestu intenzifikace výcvikového procesu je tedy spjat s velkým zápasem za **změnu myšlení** a celkové psychologie příslušníků velitelského sboru. Je to boj proti setrvačnosti a nechuti změnit vžitě formy výcviku a přejít k novým metodám, které odpovídají dnešním požadavkům na úroveň připravenosti velitelů, štábů a vojsk. Je to proces vyžadující určitou dávku trpělivosti, neboť musí respektovat měnící se podmínky, nepřizpůsobovat se zaostalým názorům a náladám, ale vždy vidět nové cíle a perspektivy. Dosavadní praxe je silně zakořeněná v myšlení některých velitelů i v jejich praktické činnosti. Tuto praxi je však třeba změnit, ale nemůže to trvat dlouho.

Vysoce kvalitní splnění úkolů stanovených Rozkazem ministra národní obrany je podmíněno vysokou úrovní všestranné připravenosti příslušníků velitelského sboru, pevným systémem polního výcviku vojsk, moderní učební a výcvikovou základnou a konkrétní organizátorskou a řídicí prací.

Na všech velitelských stupních musíme prosazovat zásadu, že cesta ke kvalitnímu splnění úkolů a k dosažení vysoké bojové připravenosti vojsk vede přes **všestrannou připravenost příslušníků velitelského sboru**. Vycházet ze zásady, že jedině dokonale připravený velitelský sbor s dobrou metodickou úrovní je schopen kvalitně a efektivně učit vojáky ovládat moderní zbraně a bojovou techniku a maximálně využívat jejich vlastností ke zvyšování celkové bojové připravenosti vojsk. Proto je nutné všestranně zabezpečovat kvalitní plnění úkolů vyplývajících ze systému přípravy velitelů a štábů. Vytvářet podmínky k tomu, aby tento systém nebyl narušován, aby všechny formy přípravy velitelů a štábů měly vysokou úroveň, poučnost a konaly se za maximální účasti.

Po obsahové stránce je potřebné klást důraz na prohlubování znalostí zásad boje a na vyhledávání nových způsobů jeho vedení. Osvojovat si formy vedení boje proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení s důrazem na střely s plochou dráhou letu a průzkumné palebné systémy. Zdokonalovat využívání bojových možností všech druhů vojsk, organizaci součinnosti, vedení nepřetržitého boje ve dne i v noci a jeho všestranné zabezpečení. Učit velitele směřujícímu rozhodování a využívání možností zbraní a bojové techniky k rychlému ničení nepřítelů a zvyšovat jejich metodickou připravenost k řízení polního výcviku vojsk. Zkvalitňovat rozhodovací proces, doručování úkolů vykonavatelům, kontrolovat jejich pochopení a plnění. Upevňovat návyky ve velení v terénu. Větší pozornost věnovat kvalitě zpracování materiálů a štábní kultuře dokumentů. K tomu obsah velitelských shromáždění a ostatních forem a metod přípravy zaměřit na zabezpečení plnění úkolů stanovených RMNO ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA, prohlubování znalostí zásad Bojového řádu a jejich uplatňování v polním výcviku vojsk. Obsah velitelských shromáždění s veliteli jednotek orientovat ke zvýšení jejich metodických dovedností a návyků k řízení výcviku s důrazem na vedení útočného i obranného boje, vedení boje v noci, v horském a zalesněném terénu. V řízení všech cvičení vytvářet složité, vysoce dynamické a poučné situace, vyžadující od cvičících přijetí nešablonovitých, iniciativních a zdůvodněných rozhodnutí. Při všech cvičeních a zaměstnáních s metodickým obsahem zabezpečovat vysokou poučnost a jejich řízením pověřovat nejzkušenější příslušníky velitelského sboru. K rychlejšímu pochopení a prosazení nových zásad a složitějších otázek organizovat nadřízenými veliteli ukázková cvičení.

Dostatečná pozornost musí být věnována tomu, aby k ujednacení polního výcviku vojsk byla organizována v průběhu celého výcvikového roku ukázková cvičení před procvičováním nejdůležitějších témat taktické, střelecké a odborné přípravy a řízení bojových vozidel za osobního řízení nadřízených velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb. Při těchto ukázkových cvičeních musí být hlavní úsilí věnováno soustavnému zvyšování metodického mistrovství velitelů jednotek k organizování a řízení praktického výcviku vojsk v terénu, na střelnicích a cvičištích.

V přípravě štábů je třeba hlavní obsah všech forem a metod zaměřit na prohloubení znalostí zásad Bojového řádu a jejich uplatňování při organizaci a řízení boje, s důrazem na sladění práce při činnosti v poli. Klást důraz na zvyšování znalostí zbraní a bojové techniky a zásad vedení boje nepřitelem i vlastními vojsky. U reálně cvičících štábů vytvářet situace k procvičení otázek průzkumu, jaderného a palebného ničení a speciálního technického zabezpečení. Při zpracování cvičení respektovat změny, které vyplývají z nových zásad vedení boje, z účinků a možností nových zbraňových systémů.

Důležitým požadavkem je, aby mnohem vyšší pozornost byla věnována přípravě funkcionářů určených do ředitelství cvičení a rozhodčí služby. Budou kladeny vysoké nároky na jejich znalosti a činnost. Pro plnění stanovených úkolů jejich příprava musí být organizována promyšleně a kvalitně s důrazem na teoretickou, praktickou a metodickou připravenost. Bude dbáno na to, aby si dokonale osvojili zámysl, plán provedení a reálný průběh cvičení a na těchto základech aktivně usměrňovali cvičící ke kvalitnímu splnění cílů a učebních úkolů. Výslednost jejich práce bude posuzována v souladu s výsledky dosaženými cvičícími veliteli a štáby. Mimořádná pozornost musí být věnována přípravě těch štábů, které pro další zkvalitňování rozhodovacího procesu, při plánování a vedení boje budou využívat mikropočítače a další příslušnou techniku.

Daším základním předpokladem kvalitního splnění úkolů je růst celkové připravenosti a bojeschopnosti vojsk, dokonalý systém bojové přípravy a polního výcviku, který je

těsně přimknut k potřebám vedení boje. Tento systém musí zabezpečovat plnění úkolů v metodické posloupnosti, přesné plnění požadavků řádů, rozkazů, předpisů a programů bojové přípravy a kvalitní provádění složitých a náročných cvičení. Musí vytvářet podmínky pro komplexní přístup k řešení výcvikových úkolů, tvořivé využívání vojenské vědy, vojenského umění, pedagogiky a psychologie. Musí zabezpečovat, aby vojíci v co nejkratší době, za účelného vynaložení sil a prostředků, dokonale zvládli a osvojili si zásady vedení jednotlivých druhů boje, vlastností nových zbraní, zbraňových systémů a moderní bojové techniky a byli schopni je plně využívat ke zvyšování úderné a palebné síly, pohyblivosti, manévrovosti a k úspěšnému splnění bojových úkolů. V této souvislosti, pro nový výcvikový rok v plné míře platí zásada, že klíčovou otázkou v systému bojové a politické přípravy a polního výcviku pro dosažení vysoké úrovně připravenosti vojsk, která by v kterémkoli okamžiku spolehlivě zabezpečovala ochranu výstavby, mírového života našeho lidu a obranu vymožeností socialismu je prosazení **intenzifikace výcvikového procesu.**

V systému bojové přípravy a polního výcviku vojsk, především v taktické a střelecké přípravě a v odborných přípravách druhů vojsk, při prosazování intenzifikace výcvikového procesu je třeba hlavní pozornost soustředit na další zkvalitnění bojové přípravy a na přiblížení bojového výcviku požadavkům soudobého boje a na dosažení vysoké úrovně polního výcviku vojsk. Připravovat vojska k dovedné činnosti za útoku i v obraně, ve střetném boji, při pronásledování nepřítele, překonávání překážek a minových zátarasů. V plném rozsahu procvičovat otázky průzkumu, palebného ničení, ženijního využívání terénu, maskování, součinnosti, velení, všestranného zabezpečení a další otázky praktické přípravy boje. Při procvičování těchto otázek více dbát na zkonkretizování jednotlivých činností. Na každém cvičení a zaměstnání dosahovat úplného a kvalitního zvládnutí všech otázek, racionálního využívání výcvikové doby a dalšího zvýšení morálně psychologické odolnosti vojáků. Důležité je učit vojska životu a činnosti v polních podmínkách.

V polním výcviku vojsk je základním požadavkem intenzivní příprava k vedení vysoce manévrové, aktivní a rozhodné bojové činnosti ve složitých terénních podmínkách ve dne i v noci. Zkvalitňovat výcvik v hornatém a zalesněném terénu, v boji o osadu a v činnosti ve speciálních odřadech. Mimořádnou pozornost věnovat organizaci a vedení obranného boje, především využívání ochranných vlastností terénu, správnému rozdělení sil a jejich hlubokému členění do celé hloubky a organizaci palebného systému. Na taktických cvičeních klást důraz na komplexnost výcviku a součinnost k dovednému využívání všech palebných možností k ničení pravděpodobného nepřítele. Vytvářet podmínky pro přípravu vojsk k vedení bojové činnosti ve složitých bojových situacích, v podmínkách použití přesných a účinných konvenčních, jaderných a dalších druhů nových zbraní. Zdokonalovat způsoby vševojskového boje v podmínkách soustředěného použití vysoce přesných zbraní a prostředků radioelektronického boje nepřítelem, důkladně procvičovat jeho všechny prvky, především palbu, úder a manévr. Taktická cvičení a zaměstnání maximálně přibližovat konkrétní bojové činnosti a dosahovat při tom vysokého bojového vypětí. Zvyšovat přípravu vojsk k přesunům. Plně procvičovat otázky přechodu od denní bojové činnosti k noční a naopak. Důsledněji prosazovat požadavky na zvýšení taktické přípravy v systému polního výcviku vojsk. Prohlubovat samostatnost svazků a útvarů ve vedení boje v hloubce nepřátelské obrany s překonáváním vodních překážek z chodu v součinnosti s taktickými vzdušnými výsady. Zvyšovat náročnost ve střelecké přípravě vojsk, podřídit ji zájmům taktiky. Ztížit podmínky plnění taktických a palebných úkolů. Vyžadovat ničení cílů prvním výstřelem a na maximální vzdálenost. Komplexněji řešit otázky bojového použití jednot-

livých druhů vojsk, letectva, prostředků průzkumu a radioelektronického boje. Taktickou přípravu malých jednotek zdokonalovat zvyšováním metodické připravenosti velitelů, důsledným zabezpečováním metodické posloupnosti výcviku a všestranným zabezpečením.

Z obsahu polního výcviku vojsk vyplývá, že vysoké požadavky intenzifikace výcvikového procesu musí být zabezpečovány respektováním základních principů vědecké organizace výcviku, udržováním co nejtěsnějšího spojení vojenství s vědou a technikou, osvojováním a využíváním nejnovějších poznatků vědy, vojenské teorie a praxe a zejména využíváním zkušeností Sovětské armády.

Podstatně vyšší nároky budou kladeny na přípravu a uskutečňování taktických cvičení a taktických cvičení s bojovou střelbou. Plně budou využívány zkušenosti z přípravy a provedení cvičení vojsk Spojených ozbrojených sil, z ukázkových a zkušebních cvičení. Více pozornosti bude věnováno vedení nepřetržitého boje ve dne i v noci a efektivnímu využívání doby pobytu vojsk ve vojenských výcvikových prostorech k procvičování aktivního boje. Takticko-pořadová cvičení s bojovou technikou budou uskutečňována až po získání pevných návyků ve vedení bojové činnosti bez techniky. Komplexnost, metodická posloupnost výcviku a metoda řízení cvičení bude zabezpečována kvalitním a promyšleným plánováním, přidělením bojové techniky a učební i výcvikové základny. K reálnému přiblížení se skutečnému boji je nutné ve větším rozsahu uskutečňovat dvoustranná velitelsko-štabní cvičení s částečným vyvedením vojsk a taktická cvičení s vojsky v různých směrech vojenských výcvikových prostorů. Taktická cvičení s bojovou střelbou a bojové střelby vševojskových jednotek musí být vyvrcholením polní přípravy vojsk. Aby nebyla porušována metodická posloupnost výcviku, musí být prováděna na závěr dané etapy výcviku a po kontrole připravenosti útvarů a jednotek. Je zapotřebí, aby taktická cvičení byla vykonávána rovnoměrně v průběhu celého výcvikového roku. Úsilí musí být soustředěno na promyšlenou přípravu plánovaných cvičení, provádění náročného výcviku a sladění bojové činnosti tak, aby polní výcvik se uskutečňoval s maximálním přiblížením k podmínkám skutečného boje, v maximálně reálné bojové situaci plynule a bez zjednodušování. Větší část doby na cvičeních musí být vyčleňována k řešení hlavní praktické činnosti vojsk, k bezprostřední organizaci boje, jeho vedení a všestranného zabezpečení.

V technické přípravě všech kategorií vojáků je třeba dosáhnout toho, aby se tato prosadila jako jeden z hlavních předmětů bojové přípravy. Zaměřit ji především na praktickou přípravu velitelů, technických orgánů a specialistů ke zvládnutí obsluhy techniky a zbraní, na odstraňování vzniklých závad provádění prohlídek, zabezpečování kvality ošetřování a oprav s cílem předcházení poruchám, závadám a haváriím. Velitele jednotek naučit důsledně řídit každodenní ošetřování (i v polí po taktických cvičeních), práce a kontroly při parkových dnech. Zaměstnání z technické přípravy organizovat za plné účasti příslušných velitelů, technických orgánů a specialistů. Plnění úkolů kontrolovat a dosahované výsledky vyhodnocovat.

Při vytváření podmínek pro kvalitní plnění úkolů, vysoce organizovaný, efektivně prováděný intenzivní výcvik a pro důsledné plnění plánů bojové a politické přípravy musíme náležitou pozornost věnovat **budování a modernizaci učební a výcvikové základny**. Moderní, soudobá a s perspektivou budovaná učební a výcviková základna, její intenzivní využívání a pravidelná údržba mají podstatný vliv na plnění plánovaných úkolů a na kvalitu dosahovaných výsledků. Učební a výcvikovou základnu však nemůžeme nikdy pokládat za dokončenou. Do armády stále přicházejí nové a složitější zbraně, modernější bojová technika, nová zařízení a nové prostředky vedení boje. Ve výstavbě učební a

výcvikové základny musíme na tuto skutečnost reagovat a výcvik na těchto prostředcích všestranně zabezpečovat. Jedině tímto způsobem můžeme dosáhnout toho, aby učební a výcviková základna se neustále zdokonalovala, byla soudobá a odpovídala náročným požadavkům na organizaci výcviku.

K zabezpečení těchto požadavků byl na nový výcvikový rok stanoven úkol pokračovat v rozvoji a zdokonalování učební a výcvikové základny. Přizpůsobit ji, aby odpovídala úkolům bojové přípravy a potřebám vojsk, novým požadavkům vedení boje a změnám ve vyzbrojování útvarů novými typy soudobých zbraní a bojové techniky. Soustředit úsilí na včasné dokončení stavební připravenosti k montáži trenažerových a dalších výcvikových prostředků u přezbrojovaných i výcvikových útvarů a vojenských škol, budování a modernizace útvarových a posádkových cvičišť a výcvikových zařízení. Zvyšovat intenzitu a efektivnost výcviku modernizací existujících cvičišť a střelnic v souladu s požadavky nových osnov střeleb a bojových řádů. Zvyšovat odbornou připravenost správců výcvikových zařízení, provozních jednotek a příslušných velitelů v používání moderních výcvikových prostředků a trenažerové techniky ve výcvikovém procesu vojsk. Rozhodněji zavádět trenažerovou a výcvikovou techniku a prostředky objektivního hodnocení dosahovaných výsledků.

Potřebnou materiální základnu je nutno budovat ve vojenských výcvikových prostorech k výcviku osádek tanků k palbě na vzdušné cíle a cvičiště s elektrifikovanými terčovými poli k provádění taktických cvičení s bojovou střelbou. Pokračovat v budování cvičišť k výcviku hlubokého brojení tanků a plavby bojových vozidel pěchoty a k procvičování násilného přechodu vodních překážek. Zkracovat dobu budování učební a výcvikové základny pro nové druhy zbraní a bojové techniky a prostředků technického ošetřování. Bude zapotřebí stále sledovat, zda nynější učební a výcviková základna odpovídá současným požadavkům, a včas přijímat potřebná opatření.

V systému řízení výchovného a výcvikového procesu zaujímá důležité místo **organizační práce**. Zkušenosti potvrzují, že tam, kde je vysoká úroveň organizační práce, je dosahováno podstatně lepších výsledků. V novém výcvikovém roce je žádoucí zvýšit její vliv na další zdokonalování přípravy velitelů a štábů, na prosazení intenzifikace a efektivnosti výcvikového procesu vojsk. Dále posilovat uplatňování metody jednotného úsilí velitelů, politických orgánů a stranických organizací při plnění úkolů. Rozhodněji odstraňovat nedostatky v plánování bojové a politické přípravy, v kontrolní a rozborové činnosti. Hledat další možnosti zjednodušení plánování, zpracování promyšlených, sladěných a reálných plánů a zabezpečení jejich stability a autority. Důraz položit na zvyšování osobního podílu velitelů a náčelníků na proces plánování, řízení přímo podřízených velitelských stupňů a na jejich účast při poskytování pomoci podřízeným v přípravě a plnění rozhodujících opatření. Soustavnou práci s lidmi, pozorný vztah a všestrannou péči o ně, učinit nedílnou součástí organizační a řídicí práce.

V plánování bojové a politické přípravy dále zdokonalovat kvalitu plánů. Zvyšovat předvidavost, promyšlenost a jejich realitu. Prosazovat diferencované a rovnoměrné rozložení hlavních opatření do celého výcvikového roku a jejich plnění všestranně zabezpečovat. Při zkvalitňování plánovacího procesu hledat další možnosti snížení administrativy. Náročně vyžadovat, zejména od vedoucích funkcionářů a pracovníků vyšších velitelských stupňů, aby do řídicího procesu uplatňovali koncepčnost, stabilitu plánů a osobně se podíleli na důsledné realizaci úkolů a opatření u vojsk.

Nedílnou součástí organizační a řídicí práce je kontrolní činnost. Tento fakt je obecně uznáván, ale málo se prosazuje, aby kontrolní činnost byla plánovitá, cílevědo-

má a účinná. Podstatnému zkvalitnění kontrolní činnosti a ke zvýšení její účinnosti může přispět zavedení novelizovaného předpisu „Kontrolní činnost v působnosti federálního ministerstva národní obrany“. Bude to ovšem vyžadovat, aby tento předpis byl pečlivě prostudován, stanovené zásady správně pochopeny a důsledně realizovány v praktické činnosti. Tím dosáhneme sjednocení kontrolní činnosti jak po oblastech, tak i mezi jednotlivými velitelskými stupni, zabráníme kumulaci kontrol a zvýšíme jejich účinnost, především poskytováním potřebné pomoci podřízeným při odstraňování zjištěných nedostatků na místě.

Svůj význam v organizátorské a řídicí práci má rozborová činnost. Má-li být účinná, je potřebná, aby v rozbořech všech velitelských stupňů bylo jasně a konkrétně rozlišeno co se daří, co je třeba posilovat, v čem jsou slabiny, jaké jsou problémy a obtíže, které je nutné řešit a překonat. Z rozboru musí přesvědčivě vyplynout, či zásluhou bylo dosaženo kladných výsledků a kdo adresně nese odpovědnost za zjištěné nedostatky. Hlavní úsilí musíme zaměřit na zjištění slabých míst a na určení příčin projevujících se nedostatků. V rozbořech se nemůžeme spokojit s výrazem „vcelku“. Vždyť za tento výraz lze někdy dovedně skrýt vlastní nedostatky a nepochopení úkolu. Je třeba vidět, že na morálku hodnocených nemůže vhodně působit, když dobré i špatné výsledky jsou odměňovány stejně. Ti co se snaží a plní úkoly, musí při takovém hodnocení postoupit část svých výsledků jiným. Je to nemorální. Dnes, kdy na všech úsecích zvyšujeme nároky na plnění úkolů, je zvlášť důležitá otevřenost v jednání, která zahrnuje pravdivost v hodnocení dosahovaných výsledků, schopnost vidět nedostatky a chyby a konkrétně je zhodnotit. Anonymita a obecnost v hodnocení nemůže sloužit dobré věci. Dost výrazně to bylo řečeno právě na XVII. sjezdu KSČ: „Nikdo, ať pracuje v kterékoliv funkci, na kterémkoliv úseku, nemůže být chráněn před kontrolou. O výsledcích a přijatých opatřeních musí být příslušné stranické organizace a pracující informováni. To je i způsob, jak čelit šíření různých pomluv i o lidech či o naší politice“. Poznatky z praktické činnosti potvrzují, že dobrá úroveň rozborů je na těch velitelských stupních, kde z nich odstranili obecnost, formálnost, a zpracování věnují dostatečnou pozornost. Výsledky rozborů by měly vytvořit podmínky pro nastolení kursu: „**důsledně proti průměrnosti**“.

Kvalitní splnění náročných úkolů vytyčených XVII. sjezdem Komunistické strany Československa, konkretizovaných na podmínky armády celoarmádním stranickým aktivem a stanovených Rozkazem ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikové roce 1986—1987 vyžaduje další zvyšování úrovně připravenosti velitelů a štábů, prosazení intenzifikace výchovného a výcvikového procesu do pevného systému polního výcviku vojsk, moderní učební a výcvikovou základnu, cílevědomě a účinně usměrněnou stranickopolitickou práci a všestranné zdokonalování organizátorské a řídicí práce, vysokou úroveň morálně politického stavu, aktivitu a iniciativu a podstatné upravení vojenské kázně všech příslušníků armády.

Nemůžeme předpokládat, že se nesetkáme s překážkami, ani se domnívat, že nařaz každý pochopí a bude vědět, jak si při náročném plnění úkolů má počínat. Nemůžeme počítat s tím, že každý přes noc změní své dosavadní návyky, styl práce, zbaví se nedostatků a je s to začít ihned nově, tj. tvořivě myslet a nově jednat. Jeden z nejtěžších problémů spočívá v tom, **aby všichni nejenom pochopili, o co vlastně jde, ale aby byli schopni zvládnout nové náročné úkoly a řešit je na úrovni požadavků doby.**

Nároky na velitelský sbor, na jeho organizátorskou a řídicí práci rostou úměrně s velikostí a složitostí úkolů. Nové úkoly i požadavky vyžadují nové formy, metody a

přístupy k jejich plnění. V první řadě musíme neodkladně analyzovat současný stav a odstranit ty záležitosti, které nás zbytečně limitují, brání v rychlejšímu postupu vpřed, v dosahování požadovaných výsledků a na kterých jednoznačně závisí další upevnění kázně, pořádku a dosahování dobrých a výtečných výsledků v bojové a politické přípravě. Proto v této souvislosti klademe důraz na prosazení intenzifikace výchovného a výcvikového procesu, abychom se zbavili stereotypů, šablon a nesprávných návyků, které denně produkuje extenzivní způsob výcviku. Musíme však dát pozor, aby z tohoto požadavku nevznikla fráze, aby bylo všem úplně zřejmé co se intenzifikací rozumí a jaký je její cíl.

V organizačnické a řídicí práci nesmíme přeceňovat administrativní formy řízení na úkor živého styku s podřízenými. Musíme se naučit pracovat se stranickým a svazáckým aktivem a opírat se o jeho sílu. Plně doceňovat, že důležitým předpokladem pro dosažení vyšší kvality v plnění úkolů bojové a politické přípravy je zesílení vlivu ideologické práce na všechny oblasti života vojsk. V popředí pozornosti velitelů a politických pracovníků musí být utváření vysokých morálně politických a bojových kvalit vojáků a stmelování kolektivů. Musí zabezpečit, aby v duchu vystoupení soudruha ministra národní obrany ČSSR na XVII. sjezdu KSČ přijímaná opatření směřovala k odstranění prvků formalismu v řízení, k prosazování koncepční a kontrolní normotvorné činnosti vyšších štábů a ke zvyšování realizační schopnosti podřízených stupňů při plnění plánů bojové a politické přípravy. Na XVII. sjezdu KSČ bylo řečeno, že je nutné prvořadou pozornost věnovat takovým kritériím, jako je svědomitost, čestnost, poctivý vztah k povinnostem, odpovědnost ke kolektivu. Tato slova musíme důsledně ve své každodenní činnosti realizovat.

VYVÁDĚNÍ VOJSK Z POSÁDEK

Jednou z podmínek organizovaného a včasného splnění úkolů orgány velení a vojsky při jejich přechodu z mírového stavu na válečný je plynulé a rychlé vyvedení osob a vyvezení bojové techniky po bojovém poplachu z míst stálé dislokace.

Toto období je možné rozdělit na několik částí, přičemž za hlavní považujeme:

- zabezpečení uvědomění,
- vyvádění z ubytovacích prostorů,
- vyvážení bojové a dopravní techniky i pohyblivých zásob,
- přesun do určeného prostoru a dosažení pohotovosti k plnění bojového úkolu.

Zabezpečení včasného **uvědomění** velitelů a útvarů je závislé na připravenosti dozorčích orgánů, počtu a kvalitě technických prostředků, určených k plnění tohoto úkolu. Podstatně vzrostl význam dozorčích útvarů při této činnosti, a to jak při vyhlašování stupňů bojové pohotovosti jednotkám a vojákům v kasárnách, tak vojákům z povolání v době pracovního volna v bytech, osobám, povolávaným ze zálohy do organizačního jádra a jednotkám, odveleným mimo posádku. K tomu jsou na většině pracovišť dozorčích orgánů vytvořeny nezbytné podmínky. Byl zaveden automatizovaný systém uvědomování, jsou instalovány a v pohotovosti udržovány potřebné rádiové sítě. Rádiovými přijímači je spolehlivě zabezpečeno uvědomování vojáků z povolání v bytech i mimo ně. Technické prostředky je účelné dále rozšiřovat s důrazem na různé signalizační zařízení a registrátory, informující dozorčího útvaru o činnosti jednotek apod. Současně s tím je nutné dále zdokonalovat celkové vybavování pracovišť těchto orgánů. Žádné technické zdokonalení však nezabezpečí plnění úkolů bez zásahu člověka. Každé technické zařízení je neúčinné, není-li obsluhováno kvalitně připraveným dozorcím, který má k dispozici účelné pomůcky.

Vyvádění z ubytovacích prostorů je zapotřebí uskutečňovat organizovaně, po jednotkách, za přímého řízení jejich činnosti určenými vojáky. Organizovaný odběr zbraní podmiňuje rychlé opuštění ubytovacího rájónu. Zbraně nepřítomných vojáků (uložené v uzamčených a zapečetěných bednách) a rotní ma-

terál nakládají příslušníci jednotky určené bojovým rozdělením. Osoby, které jsou vyčleněny k plnění úkolů ve zvláštních skupinách, odcházejí ihned do stanovených prostorů. Řidiči a velitelé (osádek, obsluh) se přesunují co nejrychleji do parku a vyvážejí zbraně i bojovou techniku do prostoru nasednutí. Do tohoto prostoru je nutné rovněž organizovaně přesunout jednotky z ubytovacích rájónů. Po příjezdu vozidel tyto jednotky nakládají materiál na určené dopravní prostředky, nasedají a zahajují přesun do shromaždiště. V průběhu této činnosti má důležité poslání pořádková a regulační služba.

Nejobtížnějším a současně nejdůležitějším úkolem, na kterém závisí splnění dalších opatření, je včasné **vyvezení bojové a dopravní techniky i pohyblivých zásob z kasáren.**

K plnění tohoto úkolu lze vytvořit příznivé podmínky respektováním takových požadavků, jako je členění garážových prostorů podle organických jednotek, zřízení dostatečného počtu výjezdových komunikací, které by umožnily přesuny bez křížování. Výjezd techniky je třeba zabezpečit i za ztížených povětrnostních podmínek a při nízkých teplotách. Přestože velitelé, řidiči i členové osádek (obsluh) musí bezpečně znát technologické postupy při přípravě techniky k výjezdu (a to i za ztížených podmínek), jsou zřizována pro každý praporek a společně pro ostatní jednotky v rámci útvaru místa technické pomoci, vybavená potřebnými prostředky k plnění úkolu v parku. V nezbytných případech je možné do prostoru soustředění vyvézt techniku i s malými závadami, které jednotky odstraní až v tomto prostoru. Opravy, trvající déle než 12 hodin, je nutné uskutečnit v kasárnách. Na jejich odstranění musí pracovat nezbytný počet dílenských specialistů s řidiči, případně i se členy osádek (obsluh). Po odstranění závad přesuneme bojovou techniku do určeného prostoru, kromě vozidel, které vyžadují generální opravu (zůstávají v parku).

Splnění časových norem v této části činnosti útvarů významně ovlivňuje vyvážení pohyblivých zásob. Přesto, že její většina je trvale naložena na vozidlech, jsou období, kdy z určitých důvodů musí útvary značnou část zásob složit. Proto zůstává v platnosti požadavek takové úpravy skladů a výjezdních míst, aby bylo umožněno rychlé a současné nakládání materiálu s využitím maximálního počtu dopravních prostředků. K tomu je nutné vytvořit dostatečně silné nakládací skupiny, které s použitím mechanizačních prostředků vyvezou materiál v nejkratších časových normách. Důležité je, aby tento materiál byl vždy, a to i v případech, že je dočasně složen z vozidel, uložen s dodržением určených zásad, přehledně a byl také řádně označen. Plnění tohoto úkolu je nezbytné zabezpečit nejen bojovým rozdělením, ale také fyzickou kontrolou připravenosti zvláště nakládacích skupin a řidičů.

Zejména v průběhu vyvádění jednotek z ubytovacích prostorů při vyvážení bojové i dopravní techniky a pohyblivých zásob je třeba vyloučit živelnost a neorganizovanost.

Pro rychlý **přesun do určeného prostoru a dosažení pohotovosti k plnění bojového úkolu ve stanovených časových normách** má důležitý význam volba shromaždiště a organizovaná činnost jednotek v tomto prostoru. Shromaždiště musí umožňovat uspořádání pochodové sestavy, zpravidla po praporech (jednotkách), výjez zbraní a střeliva, přeložení části materiálu z uložené techniky na provozní a spolehlivé spojení. V tomto prostoru velitelé a štáby upřesňují výkaz počtů a předání hlášení o dosažení pohotovosti. Podle podmínek posá-

dek a útvarů je vhodné, aby shromaždiště bylo voleno v prostorech, které zabezpečují skrytí jednotek, jež zůstávají připravené v pochodových prouděch. Velitelé by měli počítat s tím, že jim může být ještě v této době a v tomto prostoru upřesněn další úkol.

Pokud to místní podmínky dovolují, je účelné plánovat pro přesun do prostoru soustřední pro každý prapor (oddíl) samostatnou osu přesunu. Tento požadavek je odůvodněn značným množstvím sil a prostředků, zvláště vozidel. I při zkrácených vzdálenostech mezi jednotkami a jednotlivými vozidly by doba průjezdu jedním místem činila asi hodinu, což představuje zejména v tomto období značnou časovou ztrátu.

Prostory činnosti po bojovém poplachu volíme v dostatečné vzdálenosti od míst stálé dislokace, s přihlédnutím ke směru předpokládané činnosti, možností skrytí a ukrytí velitelských stanovišť a vojsk v terénu. Jednotky rozmístujeme tak, aby bylo možné bez prodlení zahájit přesun do jiného prostoru nebo plnit bojový úkol. Současně se zaujímáním prostoru soustředění velitelé a štáby okamžitě organizují bojové zabezpečení a řídí ženijní práce k ukrytí živé síly a techniky.

K době dosažení pohotovosti v prostoru po bojovém poplachu velitelé organizují činnost vojsk podle pracovních plánů. Rozhodujícím úkolem je příprava osob, zbraní a bojové techniky k boji. K této době musí mít všichni vojáci zbraně a střelivo a u zbraní stanovené palebné průměry. Zvláště je důležité, aby každá zbraň a bojová technika byly plně připraveny, tzn. musí být odkonzervovány, vyčištěny a rektifikovány. Hlavní náplní činnosti velitelů a štábů je zabezpečení pevného velení vojskům. Štáby po přípravě pracovišť zpracovávají podklady pro rozhodnutí velitele a zabezpečují jeho rychlé proniknutí k podřízeným. V průběhu této činnosti souběžně organizují a uskutečňují intenzivní kontrolní činnost.

K tomu, aby orgány velení a vojska byla kdykoli připravena tyto úkoly splnit, je nezbytné jednotlivé činnosti soustavně nacvičovat a prověřovat. Jedním z úkolů, na který trvale klademe důraz, je zvyšování úrovně přípravy a provádění **nácviků bojové pohotovosti**.

K ujednacení plnění tohoto úkolu byly nácviky bojové pohotovosti rozděleny na dílčí, komplexní a celoposádkové, pevně stanoven jejich počet a stupeň řízení. Důležité je dodržování metodických postupů od zvládnutí dílčích činností (jednotlivcem, jednotkou) až po sladění činnosti v celém komplexu.

Možný metodický postup, který je třeba dodržovat při nácvicích, zahrnuje přípravu jednotlivce od příchodu k jednotce, jeho zařazení, přidělení zbraně (techniky) a zvládnutí základních činností k její obsluze. Dále je nutné metodicky procvičit činnost u jednotky, v parku techniky (v prostoru nasednutí) až do opuštění kasáren. Jestliže byla tato činnost zvládnuta, je zapotřebí přistoupit k jejímu sladění v celé jednotce po obdobích, tj. nejdříve procvičit činnost v rájónu jednotky, potom v parku techniky a v dalším (takticko-pořadově) jeho opuštění výjezdovými branami (pěšky jako s technikou). Po důkladném zvládnutí těchto činností je možné úkoly spojit a procvičit je v komplexu.

Další důležitou částí tohoto období je příprava jednotky pro činnost ve shromaždišti, seznámení s osou přesunu do záložního prostoru soustředění po bojovém poplachu a procvičení úkonů v tomto prostoru až po dosažení pohotovosti k plnění úkolu.

Výcvik je třeba zaměřit na rotu a prapor. K nácvikům využívat zejména dobu do zahájení zaměstnání a po něm, čímž dosáhnout základního zvládnutí úkolů bojové pohotovosti. Jestliže bychom chtěli časově vymezit období plnění tohoto úkolu, bude to zpravidla první měsíc výcvikového roku.

Jedním z hlavních požadavků bojové pohotovosti je její nepřetržitost. Proto základní úkoly až do připravenosti k plnění bojových úkolů by měly být jednotkami procvičovány trvale po dobu celého výcvikového roku. Určitým slabým místem je příchod povolanců a žáků poddůstojnických škol k útvarům, z nichž ti první nemají doposud žádnou představu o úkolech bojové pohotovosti a ti druhí za půl roku výcviku mají sice praktickou představu, ale neznají konkrétní podmínky daného útvaru. Proto je nezbytné, aby **velitelé a štáby věnovali těmto otázkám v prvním a šestém měsíci** výcvikového roku zvýšenou pozornost. V praxi se jeví jako nejvhodnější hned po nástupu seznámit nové příslušníky útvaru s hlavními úkoly bojové pohotovosti včetně úkolů v prostorech soustředění a teprve po tomto celkovém nácviku přistoupit k procvičování dílčích činností v metodické posloupnosti.

Důležitým úkolem je zvládnutí činnosti ve zvláštních skupinách i mobilizačních pracovištích, a to tak, aby všichni vojáci, kteří jsou do nich vyčleňováni, teoreticky i prakticky znali své povinnosti. Hlavní úkoly v řízení dílčích nácviků plní velitelé rot a praporů. Přesto nejméně jeden dílčí nácvik s každým praporem musí řídit velitel pluku, a tím se aktivně podílet na zvyšování jejich kvality.

Po zvládnutí úkolů bojové pohotovosti metodou dílčích nácviků je zapotřebí se zaměřit na procvičení těchto otázek metodou komplexního nácviku útvaru, který uskutečňujeme jednou za výcvikové období a na jeho provedení je vyčleněno 6 hodin.

Komplexní nácviky je nutné spojit s plukovními a divizními taktickými cvičeními, při nichž je vyváděno maximum uložené techniky. Tyto nácviky jsou vyvrcholením přípravy k plnění úkolů bojové pohotovosti, to však neznamená, že by řídicí (velitel svazku) jejich průběh neovlivňoval. Jestliže některá činnost nebyla zvládnuta nebo byla vykonána neorganizovaně, je povinen další průběh nácviku zastavit a opětovně ji procvičit.

K dosažení vysoké kvality komplexního nácviku má důležitou úlohu příprava příslušníků štábů svazku k jeho řízení, včetně velitele a štábu útvaru. **K základním úkolům** přípravného období mohou patřit:

- zpracování písemné přípravy, která vychází z Plánu uvádění příslušného útvaru do bojové pohotovosti,
- samostatné studium příslušníků řídicí skupiny, jehož cílem je zvládnutí hlavních otázek Plánu uvádění útvaru do bojové pohotovosti a té oblasti, kterou budou u útvaru řídit,
- společná příprava této skupiny, kterou vede zpravidla osobně velitel svazku,
- praktická příprava komplexního nácviku u útvaru, jejímž obsahem je bojové rozdělení, prověření znalostí velitelů a štábů, vyčleněných skupin, poučení všech vojáků z povolání a upřesnění zpracovaného plánu nácviku.

Společnou přípravu příslušníků řídicí skupiny je vhodné uskutečnit nejméně tři dny a přípravu u útvaru nejméně dva dny před nácvikem.

Složení řídicí skupiny štábu svazku je zapotřebí určit tak, aby zajistilo obsazení všech jednotek útvaru a zvláštní skupiny. Je nezbytné, aby řídicí zaměstnaní měl zabezpečeno rádiové spojení s hlavními místy činnosti k ovlivňování nácvičů a v případě nutnosti k jeho zastavení a opětovnému procvičení některých úkonů. Je výhodné, aby funkcionáři, určení do řídicí skupiny, nebyli měněni a aby skupina ve stejném složení mohla provést všechny komplexní nácvičky u vševojskových útvarů, a tím dosáhnout jednotnosti a stejné náročnosti na plnění úkolů bojové pohotovosti u celého svazku.

Jednou za výcvikový rok, zpravidla v letním výcvikovém období po komplexním nácvičce, je nutné připravit a provést **celoposádkový komplexní nácvič** bojové pohotovosti s cílem sladit činnost útvarů v posádce, organizovat její plynulé i rychlé opuštění a zaujetí záložních prostorů soustředění. Tento nácvič řídí velitel posádky (podle posádkového plánu uvádění do bojové pohotovosti) a jeho pomocníky jsou velitelé útvarů v posádce. Přípravu i samotný nácvič je třeba vykonat podle stejných zásad jako komplexní nácvičky bojové pohotovosti.

V současné době je velmi důležité zvládnout **uvádění útvaru do plné bojové pohotovosti v místě stálé dislokace bez zaujetí prostorů soustředění**. Tento úkol je stanoven i v RMNO. Velitelé a štáby musí plnění tohoto úkolu zabezpečit, mít zpracovánu nezbytnou dokumentaci a podle ní potřebné otázky procvičovat. Největší rozdíly budou zřejmě ve vývozu materiálu a munice. Pokud se při opuštění kasáren vyváží munice ze skladů (které jsou mimo útvar) do prostorů soustředění, v tomto případě bude nutné materiál a munici dovážet do kasáren, nakládat ji do bojové techniky i na vozidla (případně bude naložena na vozidla v těchto skladech) a teprve když útvar opustí ubytovací prostor budou zařazena do pochodové sestavy.

Myslíme, že těmto otázkám je zapotřebí věnovat větší pozornost a všechny úkoly pečlivě promyslet, splánovat a rozpracovat k tomu příslušné dokumenty.

K procvičování otázek bojové pohotovosti bude třeba více využívat všech forem přípravy velitelů, štábů a vojsk. Každé velitelsko-štabní cvičení nebo taktické cvičení by mělo být zahájeno uvedením svazu (svazku, útvaru) do bojové pohotovosti a ve větší míře přecházet k plnění úkolů přímo z míst stálé dislokace nebo z prostorů soustředění po bojovém poplachu. K tomu je potřebné mít předem připraveny metodiky práce velitelů a štábů pro řízení činnosti vojsk, plány uvádění do plné bojové pohotovosti v prostorech soustředění a v posádkách, podle charakteru útvaru.

Rychlé a včasné uvědomění, plynulé vyvedení vojsk z posádek a dosažení pohotovosti v určených prostorech je důležitým předpokladem k plnění dalších úkolů. Značný význam v této činnosti má faktor organizovanosti a času. K tomu, aby tato činnost byla kvalitně zvládnuta, je třeba ji systematicky procvičovat. Komplexní nácvičky je účelné plánovat na celý výcvikový rok, aby byly vytvořeny dobré podmínky pro jejich přípravu a provedení. Je nutné větší pozornost věnovat přípravě řídicích funkcionářů, vyvážení maximálního množství bojové techniky a materiálního zabezpečení.

NIČENIE VZDUŠNÝCH VÝSADKOV NEPRIATEĽA V HĽBKE OPERAČNEJ ZOSTAVY

Pri uskutočňovaní svojich vojenskopolitických plánov velenie ozbrojených síl USA, V. Británie, NSR a ďalších štátov NATO ako i Francúzska, popri zvyšovaní palebnej sily venujú veľkú pozornosť strategickej a taktickej mobilnosti vojsk.

Zavedenie raketových jadrových zbraní zásadne zmenilo pomer medzi palebnými možnosťami a ich pohyblivosťou, ktorý môže byť odstránený iba podstatným zvýšením pohyblivosti vojsk. Vojenský experti USA, V. Británie a Francúzska už v 50. rokoch došli k záveru, že požadované zvýšenie pohyblivosti vojsk nemožno dosiahnuť po zemi, nehovoriac o tom, že mnohé priestory sú pre obrnenú bojovú techniku vôbec nedostupné. Preto zamerali úsilie na využitie možností tretej dimenzie — vzdušnej mobilnosti. Podľa názorov amerických vojenských špecialistov, ak budú pozemné vojská disponovať vzdušnou mobilnosťou, dovoľí im to skrátiť čas na prieskum, rýchlo rozdeliť a znovu sústrediť sily na úder, prísunúť zálohy do ohrozených priestorov, upevniť úspech, blokať jednotky protivníka pri ústupe a pod.

Vychádzajúc z týchto názorov, skúseností z 2. svetovej vojny a lokálnych konfliktov, hlavným nositeľom vzdušnej mobilnosti sa stali už jestvujúce vzdušné výsadežové a novo vznikajúce aeromobilné vojská. Bolo treba riešiť zdokonalenie teórie a praxe použitia vzdušných výsadežov a rozvoj dopravného výsadežového letectva. V súčasnosti majú armády každého štátu NATO vzdušné výsadežové vojsko.

O tom akú dôležitosť prikladá velenie armád NATO ich použitiu svedčí skutočnosť, že na všetkých doterajších cvičeniach a manévroch sa vždy precvičovali spôsoby použitia výsadežov rôznej sily a zloženia. V priebehu lokálnych vojen vzdušné výsadežové vojsko potvrdilo svoj narastajúci význam. Na základe týchto skúseností sa ďalej zdokonaľuje teória a prax ich bojového použitia.

Výsledkom vojenskovedeckého výskumu, experimentov a celého radu cvičení bolo vydanie nového poľného poriadku amerických pozemných síl (v roku 1982), v ktorom sú uvedené súčasné názory amerického velenia na vedenie boja a operácie. V predpise sa hovorí, že zavedenie nových druhov zbraní, predovšetkým vysoko presných, zvýšenie mobilnosti vojsk v dôsledku začlenenia a vybavenia zväzkov a útvarov vojskovým letectvom, rozvoj taktického letectva

a široké použitie taktických, operačných vzdušných výsadkov, aeromobilných síčastí, prináša zmenu charakteru bojovej činnosti pozemných vojsk v budúcej možnej vojne. Z tejto skutočnosti je vyvodený záver o možnosti ničť nielen zväzky a útvary prvého sledu nepriateľa, ale súčasne vykonávať údery aj na druhé sledy a zálohy, to znamená do celej hĺbky operačnej zostavy vojsk. Tieto závery sú rozpracované v tzv. doktríne Air Land Battle — kombinovaný pozemný a vzdušný boj. V predpise sa uvádza, že v súčasných podmienkach akákoľvek operácia, zrazenie pozemných síl, či už útočné alebo obranné bude súčasne pozemné aj vzdušné.

O túto doktrínu pozemného vojska USA prejavilo záujem aj Hlavné velenie NATO, predovšetkým o jej základný článok — hlboký úder. Tak vznikol v r. 1984 tzv. Rogersov plán, ktorého podstatou je od samého počiatku vojny viesť údery na druhé sledy vojsk Varšavskej zmluvy a zabrániť ich prísunu do priestoru bojovej činnosti. Ďalej sa zdôrazňuje, že údery treba vykonať nielen na vojská, ale aj do hĺbky teritória, najmä na letecké základne, objekty PVOŠ, veliteľské stanovišťa, spojovacie uzly, mosty, sklady, teda na tie objekty, od ktorých zničenia môže závisieť úspech operácie. Cieľom týchto úderov je od samého začatia vojny vytvoriť predpoklady pre prenesenie bojovej činnosti na ničenie protivníka. Bez pochopenia princípov a zásad kombinovaného pozemného a vzdušného boja a Rogersovho plánu nie je možné v plnom rozsahu správne pochopiť ani miesto a úlohu výsadkov v súčasných operáciách.

Z týchto záverov sme plne vychádzali aj pri tvorbe zámyslu cvičenia, na základe ktorého chcem v tomto článku **zovšeobecniť hlavné skúsenosti a poznatky** z práce veliteľov a štábov pri organizácii presunov vojsk do operačnej zostavy frontu s ničéním operačného výsadku nepriateľa. Pre precvičenie sme vytvorili nasledujúcu **východiskovú situáciu**.

So zhoršením medzinárodnej vojenskopolitickej situácie pod zámenkou cvičenia ozbrojených síl členských štátov NATO boli na územie NSR prisunuté vojská dvojakej dislokácie, časť síl rýchleho posilnenia a skryte boli vytvorené ďalšie zväzky a útvary. Vojská boli vyvedené do VVP blízko štátnych hraníc s ČSSR a NDR, kde vykonávali taktické cvičenia. Po ich skončení zostali v priestoroch, ktoré zodpovedali priestorom operačného rozvinutia.

Vojská NATO boli uvedené do bojovej pohotovosti vojnového nebezpečenstva a jednotlivými stupňami oficiálneho systému poplachov splnili opatrenia pre prechod svojich krajín na vojnový stav.

Vyhlasením všeobecného poplachu začali údermi letectva, trieštivých rakiet, prieskumných a palebných systémov so súčasným začatím bojovej činnosti pozemného vojska agresiu proti krajinám Varšavskej zmluvy bez použitia jadrových zbraní.

Na smere úderu skupiny armád vysadili do hĺbky 150 km operačne taktický vzdušný výsadok o sile vvb s cieľom zničiť dôležité objekty v priestore vysadenia, ovládnuť výhodný terén, znemožniť prísun operačných záloh „východného“ a vytvoriť podmienky pre splnenie konečnej úlohy prvosledových armádnych zborov.

Na základe vzniknutej situácie boli naše vojská postupne uvádzané do vyšších stupňov bojovej pohotovosti a prvosledové zväzky prešli do obrany na prikrýtie štátnej hranice. Po začatí agresie odrážali útok nepriateľa. Zmobilizované zväzky vykonali bojové stmelenie, podľa vopred spracovanej dokumentácie za-

čali presun do operačnej zostavy a spolu s orgánmi teritória ničili nepriateľské vzdušné výsadky.

Organizácia presunu s predvídaním boja s nepriateľským výsadbom

Poznatky z práce cvičiaceho štábu potvrdili, že presunom vojsk z miest stálej dislokácie do operačnej zostavy frontu, aj keď prebiehajú v hĺbke vlastného teritória, treba venovať veľkú pozornosť. Značné vzdialenosti jednotlivých posádok, ako aj nerovnomerné rozmiestnenie útvarov divízií mali vysoké nároky na usporiadanie takej pochodovej zostavy, ktorá by bez väčších zmien umožňovala rýchle začatie organizovaného boja s nepriateľskými výsadbami.

Predovšetkým bolo treba na jednotlivých osách vytvoriť silné **pochodové zaistenie**, a to minimálne v hodnote vševojskového práporu posilneného tankovou alebo motostreleckou jednotkou, delostrelectvom a ženijnou jednotkou. Na pochodové osi rovnomerne rozdeliť vševojskové útvary, delostrelectvo a prostriedky PVO, tak aby boli jednotlivé prúdy približne rovnako dlhé, zabezpečovali rýchle rozvinutie do bojovej zostavy a palebné zabezpečenie boja pri stretnutí s nepriateľským vzdušným výsadbom na každej pochodovej ose.

Osobitné požiadavky má **materiálne a zdravotnícke zabezpečenie**. Pri klasickom presune na veľké vzdialenosti sa do zabezpečovacích sledov okrem zaistovacích jednotiek začleňujú aj súpravy hromadného dopĺňovania a prostriedky zabezpečenia stravou, aby mohli byť vojská doplnené pred zaujatím nového priestoru sústredenia. Tylo bolo členené na pochodové osi tak, aby boli zásoby decentralizované a aby zabezpečovalo vojská na všetkých pochodových osách. Ak sa ale predpokladá, že divízia bude mať za úlohu ničiť silné výsadkové útvary, je výhodné zabezpečiť materiálnu a zdravotnícku autonómnosť vševojskových práporov. To znamená zásoby predsunúť do práporov a rôt a v práporoch a plukoch rozšíriť poskytovanie zdravotníckej pomoci na úkor divízneho obväziska.

Veľkú pozornosť treba venovať organizácii **velenia a spojenia** za presunu. Na velenie a spojenie bude mať zvýšené požiadavky už fakt, že vojská za presunu na veľkú vzdialenosť budú na pochodových osách roztiahnuté do značnej hĺbky a činnosť od ich vyváždzania a zavedenia do nových priestorov bude riadená minimálne z troch miest velenia. Situácia môže byť komplikovaná aj tým, že úlohy na ničenie nepriateľského vzdušného výsadku bude niekedy treba vydať vojskám v priebehu ich presunu, čo bude klásť vysoké nároky tak na orgány velenia, ako i na samotné spojovacie prostriedky.

Skúsenosti z VŠC potvrdzujú, že je potrebné, aby bolo s dostatočným predstihom do nového priestoru sústredenia vyslané PVS spolu s rekognoskačnou skupinou, ktoré bude riešiť jednak otázky vyhľadania vhodných priestorov pre rozmiestnenie vojsk, ale predovšetkým riadiť zavádzanie vojsk od poslednej regulačnej čiary do stanoveného priestoru. Zároveň môže získať prvé údaje o činnosti nepriateľského vzdušného výsadku a informovať veliteľa a štáb divízie o situácii. Na ochranu tohto miesta velenia a regulačnej skupiny treba preto vyčleniť motostreleckú jednotku, ktorá by zabezpečovala ich presun a činnosť pred možným napadnutím.

Vyváždzanie vojsk na pochodové osi je účelné riadiť operačnou skupinou štábu divízie, z pôvodného VS divízie s potrebnými spojovacími prostriedkami.

Presun divízie od východiskovej čiaru po poslednú regulačnú čiaru sme riadili z PoVS, ktorému je treba vyčleniť spojovacie prostriedky pre zabezpečenie spojenia v celom pásme presunu.

Veliteľské stanovište zväzku presunovať na čele hlavných síl na jednej z pochodových osí tak, aby bolo zabezpečené nepretržité spojenie s tým miestom velenia, ktoré riadi presun v danom úseku.

Všetkými miestami velenia a vytvorenými operačnými skupinami treba udržiavať súčinnosťné spojenie s miestnymi teritoriálnymi orgánmi, ako sú poriadková a regulačná služba, miestne vojenské správy, oddelenia Zboru národnej bezpečnosti, útvary LM a CO, s cieľom včas získať prehľad o čase, priestore a sile vysadeného nepriateľského vzdušného výsadku. Tým vytvorí podmienky pre prijatie účinných opatrení na organizované začatie boja.

Organizácia boja s nepriateľským vzdušným výsadbom

Na základe doterajších poznatkov začínajú ničenie výsadbok vysadených v opere račnej hĺbke tie sily, ktoré sú k výsadbku najbližšie a sú pre ten účel vyčlenené. Do boja podľa okolností môžu byť v prípade nevyhnutnosti na rozkaz priameho nadriadeného nasadené aj ďalšie jednotky. Samostatné ničenie prichádza do úvahy len vtedy, ak bol výsadbok vysadený do ich priestoru zmobilizovania, sústredenia alebo činnosti.

Preto riadiaci zamestnania na precvičovanie otázok ničenia vzdušných výsadbok nepriateľa vytvoril túto situáciu.

Operačne taktický vzdušný výsadbok bol o síle vvb vysadený do priestoru, ktorý sa z časti prekrýval s priestorom denného odpočinku cvičiacej divízie v čase, keď divízia bola na presune z miest stálej dislokácie a bola od neho vzdialená 80 km. Vzdušný výsadbok bol vysadený kombinovaným spôsobom s cieľom zničiť sklady jadrovej munície, PHM, vyradiť z činnosti produktovod, narušiť systém spojenia a ničením objektov železničnej a komunikačnej siete narušiť prístup operačných záloh. Udržaním dôležitého priestoru vytvorí výhodné podmienky pre splnenie cieľov útočnej operácie armádných zborov.

Ako prvé začali boj s výsadbkom jednotky Ministerstva vnútra a Ľudových milícií, ktoré bránili dôležité objekty a prehradili možné smery postupu výsadku.

Rozkaz pre obkľúčenie a zničenie výsadku nepriateľa dostal veliteľ a štáb cez PoVS divízie v skorých ranných hodinách.

Organizáciu boja s nepriateľským výsadbkom cvičiaci veliteľ a štáb divízie uskutočňoval v **dvoch obdobiach**:

V prípravnom období, ktoré zahrnovalo:

- získanie údajov o činnosti nepriateľského výsadku od orgánov teritória a nadriadeného veliteľstva,
- organizáciu pozorovania a prieskumu nepriateľského výsadku vlastnými silami a prostriedkami,
- prípravu vyčlenených síl a jednotiek na predpokladanú bojovú činnosť,
- prácu veliteľa a štábu na plánovaní bojovej činnosti a prípravu rozhodnutia pri ničení výsadku,
- organizáciu politického, materiálneho, technického a zdravotníckeho zabezpečenia,

— presun útvarov a jednotiek do priestorov bojovej činnosti a zaujatie bojovej zostavy.

V období **vedenia bojovej činnosti** na zničenie výsadku, ktoré zahrnovalo:

- uzavretie priestoru vysadenia výsadku,
- upresnenie úloh v teréne,
- vlastné ničenie výsadku.

Toto obdobie činnosti v podstate je takmer totožné s ničením nepriateľa, ktorý je v obkľúčení.

Čas na riešenie otázok prípravného obdobia bude rôzny a bude závisieť od faktorov ako sú:

- doba potrebná na získanie informácií o situácii nepriateľského výsadku a charaktere jeho činnosti,
- veľkosť plochy, na ktorej výsadok vedie boj,
- vzdialenosť vojsk od priestoru bojovej činnosti výsadku,
- činnosť vlastných vojsk (presun, sústredenie v priestore),
- komunikačná sieť na prístupoch k priestoru vysadenia výsadku,
- denná a ročná doba, atď.

Dovedna čas na splnenie úloh tohto obdobia by však nemal **presiahnuť 6 až 10 hodín**, aby bolo možné zničiť výsadok skôr, než splní svoju hlavnú úlohu a nerozšíri priestor svojej činnosti na väčšiu plochu.

Čas potrebný na vedenie boja na zničenie výsadku bude predovšetkým závislý od jeho sily, spôsobu vedenia bojovej činnosti a možnosti vlastných síl a prostriedkov pre jeho blokovanie a ničenie ako i charakteru terénu. Môže trvať **24 aj viac hodín**.

Organizácia boja s nepriateľským vzdušným výsadbkom v čase, keď je vševojskový zväzok rozmiestnený na pochodových osiach a vykonáva presun, kladie veľké nároky na prácu veliteľov a štábov.

Ak sa bude jednať o slabšie výsadky na malých priestoroch, možno ich ničiť hneď po vysadení postupným zasadzovaním tých síl a prostriedkov, ktoré postupne k výsadbku prichádzajú. Je najpravdepodobnejšie, že úspech bude mať aj menšia jednotka, aktívne útočiaca na nepriateľa, ktorý je po vysadení v nevýhode, ako úder väčších síl, ktoré by sa na boj pripravovali dlhšiu dobu.

V prípade, že pôjde o silné nepriateľské výsadky a o ich činnosti nebude dostatok informácií a správ, treba presunujúce sa útvary zastaviť, stanoviť úlohy pre sústredenie vojsk s prihliadnutím na vytvorenie bojovej zostavy, začať plánovanie a prípravu jednotiek na vedenie boja. Jednotkám, ktoré sú v pochodovom zaistení treba stanoviť úlohy pre prehradenie možných smerov činnosti výsadku, prípadne nimi posilniť tie jednotky, ktoré boj s výsadbkom už začali.

Vedenie boja s nepriateľskými výsadbkami

Aby bola ochrana a obrana proti vzdušným výsadbkom nepriateľa účinná, mala by svojimi opatreniami zahrňovať všetky fázy bojovej činnosti, ako napr. ničenie:

- výsadek a prepravných prostriedkov v priestore sústredenia a v priestoroch nakladania,
- lietadiel a vrtuľníkov počas letu výsadku a pri ich vysadzovaní,
- výsadku v priestore vysadenia a v priestore ich bojovej činnosti.

Vzhľadom na možnosti zmobilizovaných vševojskových zväzkov, charakter ich predurčenia a činnosti, sa tieto zväzky môžu účinne účastniť len na tretej, štvrtej a čiastočne na druhej fáze ničenia vzdušných výsadek.

Pri VŠC sme vzhľadom na vytvorenú situáciu precvičili **ničenie výsadek v priestore vysadenia a v priestore ich bojovej činnosti** v súčinnosti s jednotkami LM a Zboru národnej bezpečnosti. Plne sme využili možný charakter boja nepriateľských vzdušných výsadek, ktorý spočíval v rýchlom sústredení sa po vysadení a prepadoch dôležitých objektov protivníka. Po splnení týchto úloh prešli výsadkové jednotky na vedenie obranného boja, ku ktorému využili výhodný terén (sťažoval zasadenie tankových jednotiek a umožňoval vedenie bojovej činnosti na krátku vzdialenosť). Do obrany prešli naráchlo s cieľom prepadávať jednotky protivníka zo zálohy, ničiť ho z pascí, naviesť ho na rýchlo vybudované výbušné aj nevýbušné zátarasy, ničiť ho prekvapivou paľbou a viesť čiastkové protiseče na krátku vzdialenosť.

Pre vedenie obranného boja zaujali jednotky vzdušného výsadku kruhovú obranu systémom oporných bodov čiariť a rôt. Pre zabezpečenie bojovej činnosti vysielali na pravdepodobné smery príchodu protivníka prieskumné hliadky a prepadové skupiny na ničenie jeho miest velenia a tylových jednotiek.

Charakter boja vzdušného výsadku, ako aj priestor jeho činnosti (130 km²) si vyžiadali, aby bola bojová zostava divízie členená do jedného sledu s vytvorením silnej vševojskovej zálohy. Pritom jedna tretina síl a prostriedkov prvého sledu bola vyčlenená na blokovanie možných smerov postupu výsadku a dve tretiny síl na jeho ničenie na dvoch samostatných smeroch. Takto učlenená bojová zostava umožňovala obkľúčenie nepriateľského výsadku v súčinnosti s jednotkami LM, znemožňovala mu spojiť sa s čelne útočiacimi pozemnými silami, zabezpečovala rozdelenie jeho zostavy a ničenie po častiach. Do prvého sledu boli veliteľom divízie vyčlenené tri vševojskové pluky.

Vševojskovú zálohu o sile tankového pluku plánoval použiť na dokončenie zničenia obkľúčeného nepriateľa, alebo na prehradenie ústupových ciest výsadku.

Vysoká mobilnosť, vycvičenosť a predurčenie nepriateľských výsadek kladie požiadavky aj na osobitné zásady vedenia boja vlastných vojsk. Útok treba viesť menšími silami, hodnotou tankových, motostreleckých práporov a rôt na samostatných smeroch. Snažiť sa zabezpečiť autonómnosť jednotiek pridelením delostreleckých, ženijných, tylových a zdravotníckych jednotiek. Mimoriadnu pozornosť treba venovať prieskumu nepriateľa. Vysielat ho nielen pred jednotky, ale aj na boky s cieľom včas zistiť nástrahy a pasce, ktoré pripravil. Osobitnú pozornosť vyžaduje vzdušný prieskum.

Pri narazení na nepriateľa ho časťou síl ničiť paľbami z miesta, paľbou delostrelectva, nedovoliť mu odpútať sa a hlavnými silami vykonávať údery do boku a tyla brániaceho sa výsadku. Rýchlo a rozhodne postupovať do hĺbky jeho bojovej zostavy, zmocňovať sa ústupových ciest, rozdeľovať ho na menšie časti, ktoré obkľúčiť a postupne ničiť. Na zničenie väčšieho množstva obkľúčených síl a prostriedkov zasadiť vševojskovú zálohu.

Raketové vojsko zväzku použij centralizovane na ničenie predovšetkým miest velenia vzdušného výsadku a tých jeho jednotiek, ktoré sú od hlavných síl zväzku najďalej.

Delostrelectvo zväzku a útvarov decentralizovať, prideliť ho veliteľom plukov a práporov. Použiť ho predovšetkým na ničenie nepriateľských protitankových prostriedkov a jeho prepravnej techniky.

Prostriedky PVO zasadiť centralizovane predovšetkým na možných náletových smeroch nepriateľa. Hlavnú pozornosť nevenovať ani tak obrane vlastných jednotiek, ako brániť nepriateľskému letectvu podporovať boj vzdušného výsadku a nedovoľiť mu zásobovať ho materiálne. Je preto výhodné prostriedky PVO začleniť do tých síl, ktoré blokujú vzdušný výsadok na zemi.

Ženíjné sily a prostriedky decentralizovať, prideliť ich vševojskovým jednotkám. Ich hlavná úloha bude spočívať vo vyhľadávaní minových polí a vytváraní priechodov v nich, ako i vo vyhľadávaní a ničení nepriateľských jadrových mín.

Tylovými útvarmi a jednotkami ešte pred začatím boja predsunúť zásoby munície, PHM a materiálu do práporov a rôt, aby mohli viesť boj samostatne na dlhšiu dobu. Posilniť ich zdravotníckymi silami a prostriedkami. Tyla zväzku a útvarov člení minimálne na dva sledy, aby boli vytvorené pohyblivé zásoby materiálu na rozhodujúcich smeroch činnosti vojsk.

Osobitnú pozornosť zo strany veliteľov a štábov treba venovať vzhľadom na charakter činnosti výsadkom, **ochrane** orgánov poriadkovej a regulačnej služby, presunom menších skupín, zabezpečeniu činnosti spojovacích prostriedkov rozmiestnených mimo zostavy vojsk, obrane a ochrane tylových jednotiek a miest velenia, ktorú riešiť pridelením vševojskových jednotiek o sile čaty až roty.

Riadenie boja pri ničení nepriateľských vzdušných výsadkov na veľkej ploche kladie vysoké nároky na **velenie vojskám** a **zabezpečenie spojenia**. Priebeh VŠC nám potvrdil, že velenie vojskám treba organizovať z VS, ktoré rozvinúť na rozhodujúcom smere ničenia výsadku a z PVS, ktoré rozvinúť na druhom smere. TVS rozmiestniť na smere postupu VS. Podľa potreby, ako napr. na smere, kde sa pozemné vojská nepriateľa môžu spojiť so vzdušným výsadkom vytvoriť PoVS. Na stupni zväzku, vzhľadom na charakter, spôsob vedenia bojovej činnosti nepriateľským výsadkom a terén, nemusí byť vždy potrebné upresňovať úlohu v teréne. Je to dané tým, že vlastné vojská budú pôsobiť menšími jednotkami, na širokom fronte a na samostatných smeroch. Veľkú pozornosť bude treba venovať organizácii súčinnosti s dôrazom na zabezpečenie vzájomného rozpoznavania vlastných vojsk a rýchle zisťovanie situácie na bojisku.

Možnosti pravdepodobného nepriateľa použiť v súčasných operáciách vzdušné výsadky na začiatku ozbrojeného konfliktu a do značnej hĺbky zostavy protivníka vyžadujú hľadať reálny prístup k riešeniu ich včasného ničenia a zabezpečenia úspešného rozvíjania vlastných operácií.

V článku som sa preto pokúsil zovšeobecniť niektoré otázky ničenia výsadkov nepriateľa v hĺbke vlastnej zostavy vševojskovými útvarmi a zväzkami, na základe VŠC v teréne so spojovacími prostriedkami.

K ORGANIZACI SOUČINNOSTI

Proces přípravy boje a jeho organizace je složitým, mnohostranným a dynamickým tvůrčím procesem, který nesmí být šablonovitý. Prvořadý význam z mnoha dalších činností má přijetí rozhodnutí, doručení úkolu podřízeným a součinnost. Proto organizace boje vyžaduje od všech velitelů a štábů tvořivý a odpovědný přístup k řešené problematice, nepřetržitou vzájemnou informovanost, souběžnost, návaznost a součinnost v mnoha pracovních činnostech, uskutečňovaných při přípravě i v průběhu boje.

Při zdůrazňování důležitosti tvůrčích přístupů orgánů velení k procesu přijetí rozhodnutí je nutné zvažovat možnosti náhlých změn v situaci. Pod jejich vlivem může docházet k závažným změnám v informacích, údajích, výpočtech a ve zpracovávání bojových dokumentech. Proto je tak důležitý průzkum všeho druhu a vnitřní součinnost ve štábu divize — mezi zástupci velitele, vševojskovým štábem, náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

V cílevědomé práci všech orgánů velení má nezastupitelné místo rozhodnutí velitele divize, které je základem velení vojskům. Před přijetím zámyslu boje a všech ostatních částí rozhodnutí probíhá hluboké ujasnění úkolu a hodnocení situace. Je to složitý, mnohostranný proces, který nesmí

být zbytečně uspěchaný, časově nepřiměřený pracovní postup. Každá chyba se přímo a negativně promítá do činnosti štábu při zpracovávání bojových dokumentů, které jsou v podstatě informací, plánem, prognózou i modelem připravovaného boje.

Zpracování bojových dokumentů není samoučelná činnost. Plánování z hlediska dokumentace štáb uskutečňuje v zájmu maximálního využití sil a prostředků divize a usměrnění jejich společného úsilí na splnění úkolů v boji. Proto je nutné všechny dokumenty rozpracovat s potřebnou posloupností a konkrétností, která zabezpečí nepřetržitost i pružnost velení vojskům během boje.

Ze zkušeností získaných při cvičení vyplývá, že stálým a odpovědným úkolem velitelů je **organizace součinnosti**. Jejím základem je dosažení správného, jednotného chápání podstaty a způsobů plnění stanovených úkolů a sladění úsilí útvarů (jednotek) různých druhů vojsk i speciálních vojsk podle konkrétních čar, k danému času, podle úkolů a způsobů jejich splnění. Proto vystupuje do popředí objektivní nutnost zpracování kvalitní **plánové tabulky součinnosti**.

Poznatky ze cvičení mohou ovlivnit formu i obsah této tabulky i vlastní organi-

zaci součinnosti z hlediska požadavků vojsk.

Zkušenosti potvrzují, že není správná taková praxe, při které součinnost nejednive organizujeme a teprve (později) připravujeme plánovanou tabulku součinnosti. To proto, že organizace součinnosti bez dobře promyšleného plánu vede převážně k nepodstatným rozhovorům, k různým druhům otázek a hlavně z nich řešeny nejsou. Z těchto důvodů práce velitele vyžaduje včasné zpracování návrhu této tabulky a potom její upřesnění v průběhu praktické činnosti.

V metodách práce velitelů a štábů se mohou při organizaci součinnosti projevit dvě krajnosti: velitelé berou na sebe veškerou odpovědnost, široký rozsah prací, vydávají rozsáhlé pokyny, řeší méně významné detaily apod., nebo naopak nestále vyslyšají podřízené, vyhýbají se konkrétním pokynům, při čemž mnohé otázky neřeší, upřesnění různých problémů postrádá důslednost, dochází k celé řadě nepřesností, např. na mapách náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a podřízených velitelů.

Zpracování plánové tabulky součinnosti je tvůrčí proces, který napomáhá k přijetí konkrétních realizačních opatření pro splnění přijatého rozhodnutí velitele. Proto jej musí osobně ovlivňovat velitel divize s náčelníkem štábu a každou z řešených součinnostních otázek je nutné zakončit přesnými pokyny.

Pojetí pro organizační zajištění zpracování plánové tabulky součinnosti a efektivní postup práce velitele divize v terénu může být následující:

Velitel divize:

- upřesní cíl a způsob práce v terénu,
- stanoví, jaké součinnostní otázky bude řešit,
- provede topografickou a taktickou orientaci,
- upřesní v terénu bojové úkoly, které byly dříve stanoveny na mapě, směry úderu, úsek průlomu, úkoly vojsk, rozhraní, čáry rozvíjení, čáru přechodu ke zteči apod.,
- prověří správnost pochopení cílů boje a způsob plnění bojových úkolů,
- vyslechne zámysl boje (rozhodnutí) velitelů pluků (útvárů druhů vojsk, speciálních vojsk) k průlomu obrany nepřítelů a je-li to potřeba, upřesní bojové úkoly.

V dalším náčelníci RVD a skupiny bojového velení letectva (SkBVL) navrhnu způ-

sob plnění úkolů v úseku průlomu, které řeší RVD (raketami s konvenční náplní, dělostřelectvem ze zakrytých palebných postavení a přímou střelbou), letectvo a plánovaný stupeň ničení objektů nepřítelů v úseku průlomu.

Velitel při organizaci součinnosti k palebnému ničení nepřítelů vyslechne náčelníka RVD a náčelníka SkBVL k palebnému zabezpečení přesunu a struktury palebné přípravy, sladí činnost RVD a vojskového letectva, prověří ujasnění úkolů palebného ničení nepřítelů, upřesní způsob součinnosti vojsk v období přesunu a rozvíjení.

Potom velitel přistoupí ke sladění činnosti vojsk při přechodu do útoku, s důrazem na vyrazení předem určeného odřadu a způsob zničení útvarů přikrytí, přesun na směry úderu, na čáry rozvíjení a čáry přechodu ke zteči pluků prvního sledu, zteč předního okraje, průlom obrany nepřítelů a rozvíjení útoku, průlet, vysazení a činnost vzdušných výsadek.

K tomu je účelné, aby vyslechl náčelníka RVD a náčelníka SkBVL k vedení palebné podpory a palebného doprovodu, náčelníka ženijní služby ke způsobu a době vytvoření průchodů v zátarasech a jejich označení, velitele pluků (metodou dotazů) jak mají ujasněn úkol, způsob součinnosti vojsk při zteči a průlomu obrany nepřítelů, ostatní velitele a náčelníky podle potřeby k upřesnění způsobů činnosti vojsk.

Jsem toho názoru, že k zabezpečení upřesnění otázek velení vojskům je zapotřebí řešit místo a lhůty rozvíjení a časový zaujetí míst velení, rozmístění míst velení součinnostních vojsk, velení vojskům při přesunu na čáru přechodu ke zteči, způsob obnovení narušeného velení, vydání základních součinnostních signálů a pokynů o časech pohotovosti systému velení divize.

Na závěr součinnosti vydá velitel pokyny k ukončení přípravy pluků a útvarů (jednotek) k útoku a k hlášení o pohotovosti vojsk.

Pracovní postup velitele a štábu divize při organizaci útoku nebo obrany bude přibližně stejný. Zvláštnosti mohou vzniknout v použitých metodách práce podle času, který pro realizaci v procesu přípravy boje bude k dispozici. Po ujasnění úkolu obvykle následuje hodnocení situace, přijetí zámyslu boje a vyslechnutí informačních zpráv i návrhů zástupců velitele, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Tato činnost umožní úplnou formulaci rozhodnutí, na jehož základě může velitel

stanovit hlavní otázky součinnosti a všestranného zabezpečení boje.

Na základě závěrů z ujasnění úkolu a zhodnocení situace přijímá velitel divize zámysl boje a postupně formuluje celé rozhodnutí. Shrnuje výsledek dosavadní poznávací činnosti, vyvozuje závěry, které vytvářejí podmínky pro zpracovávání ostatních bojových dokumentů k velení vojskům, z nichž má nezastupitelné místo plánová tabulka součinnosti.

Součinnost mezi podřízenými a přidělenými útvary organizuje velitel vševojskové divize za účasti svých zástupců, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a také velitelů podřízených i přidělených útvarů [jednotek]. Hlavní otázky součinnosti velitel předvídá již ve svém rozhodnutí a především při formulaci zámyslu a při stanovování úkolů podřízeným. Podstatné je, že otázky součinnosti upřesňuje v průběhu celého období přípravy a vedení boje.

Po přijetí rozhodnutí velitel vydá úkoly k organizaci součinnosti, ve kterých zpravidla uvádí jaká opatření učinit, kde a v jaké době je uskutečnit, kdo se součinnosti zúčastní, jaké dokumenty připravit i dokdy je předložit ke schválení a jaká nařízení pro součinnost předat vojskům. Hlavní otázky součinnosti obsahuje rozhodnutí velitele divize, které vydává podřízeným při určování úkolů.

Otázky součinnosti podrobně zpracovává štáb divize v procesu přípravy boje. Uvádí je v plánové tabulce součinnosti v obsahu jednotlivých součinnostních období, v plánech bojového použití druhů vojsk a v plánech zabezpečení boje divize. Vykonavatelům jsou předávány při stanovení úkolů a organizaci součinnosti.

Plánovou tabulku součinnosti **zpracovává** na základě pokynů velitele divize nebo náčelníka štábu zpravidla jeden ze starších důstojníků operační skupiny za účasti důstojníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. **Výchozí podklady** obvykle tvoří: rozhodnutí velitele, pokyny velitele (NŠ) pro organizaci součinnosti, plán palebného ničení nepřítelů, časová kalkulace vyvedení, přesunu, rozvinování a zasazení vojsk včetně plnění jednotlivých bojových úkolů, bojové možnosti prvků bojové sestavy, úkoly stanovené pro organizaci součinnosti nadřízeným velitelem, tabulka součinnostních signálů nadřízeného stupně velení apod.

Plánová tabulka součinnosti obsahuje několik druhů údajů, které zabezpečují jak přípravu, tak i vlastní průběh součinnosti.

Jsou to zpravidla údaje organizační nebo které řeší konkrétní situace z hlediska rozhodnutí velitele divize, ale také údaje, jež zabezpečují rychlý a efektivní průběh součinnosti organizované velitelem divize. Mohou obsahovat i údaje pro rekognoskaci, tj. topografickou a taktickou orientaci a upřesnění rozhodnutí. Možný obsah a formu plánové tabulky součinnosti — viz **vzor**.

Osvědčuje se, aby **organizační údaje** pro součinnost obsahovaly cíl, období a hlavní součinnostní otázky, dobu i místo uskutečnění, účast a její materiální i organizační zabezpečení. Kromě toho mohou obsahovat i jednotlivé prvky bojového zabezpečení. Další údaje, které řeší konkrétní situaci na základě rozhodnutí velitele, mohou zahrnovat: období součinnosti z hlediska úkolu divize, směru, čar, času a způsobu plnění úkolů, její cíl pro dané období boje a zámysl velitele k jeho vedení v určitém období.

V plánové tabulce součinnosti dále mohou být uvedeny tyto údaje: čas, signály, činnost vzdušného výsadku, činnost předemutného odřadu (předvoje), útvarů prvního sledu, protitankové zálohy a pohyblivého odřadu zatarasovacího, raketového vojska a dělostřelectva, letectva, protivzdušné obrany, organizace systému velení vojskům, hlavní opatření všestranného zabezpečení boje, činnost ženijního, chemického vojska a prostředků REB.

Údaje, které zabezpečují **rychlý a efektivní průběh organizace součinnosti**, mohou tvořit: organizační pokyny pro realizaci jednotlivých opatření všestranného zabezpečení boje divize, pokyny k přípravě map, schémat, plastických stolů a pozorovatelný u některého pluku v terénu nebo také zjednodušené schéma bojové situace (ke které organizujeme součinnost), z něhož nejlépe velitel může odvozovat součinnostní vztahy.

Při zpracování plánové tabulky součinnosti je zapotřebí, aby vševojskový štáb trvale sledoval dodržení takových požadavků, jako např.: dbát, aby se organizace zbytečně neproděluovala, co může velitel a štáb obsáhnout vizuálně, slovně zdlouhavě nepopisoval, v obsahu plánové tabulky řešit především to, co souvisí jen se součinností, tabulku zpracovávat tak, aby umožňovala průběžné doplňování o nové údaje při organizaci součinnosti na mapě, na plastickém stole nebo v terénu, dále v průběhu vedení boje při změnách rozhodnutí na základě konkrétní taktické situace, údaje v plánové tabulce logicky seřazovat při zachování požadované posloupnosti, sledovat potřebnou návaznost jednot-

Velitelství

Čj.:

Schvaluji:

Dne:

Plánovaná tabulka součinnosti

- Cíl:**
1. Sladit úsilí vojsk ve prospěch pluků prvního sledu na směr hlavního úderu divize.
 2. Dosáhnout jednotného pochopení cílů boje a bojových úkolů ve vazbě na způsoby boje všemi veliteli.
 3. Sladit možné varianty činnosti útvarů divize podle charakteru pravděpodobné činnosti nepřítele.
 4. Stanovit varovné signály a signály pro velení i vlastní součinnost.

Období a hlavní součinnostní otázky:

1. Vyvedení, přesun a zasazení divize:

- vyvedení divize z výchozího prostoru na pochodové osy,
- přesun divize a činnost prvků bojové sestavy na čáře rozvinování do praporních proudů,
- postupné rozvinování útvarů a dosažení čáry přechodu ke zteči.

2. Průlom nepřátelské obrany a splnění bližšího úkolu divize:

- zteč a průlom nepřátelské obrany,
- rozvíjení útoku do hloubky a odrážení nepřátelské protizteče,
- rozvíjení útoku po zasazení druhého sledu divize z čáry č.....,
- součinnost při plnění bližšího úkolu divize.

3. Do splnění dalšího úkolu divize:

- rozvíjení útoku do hloubky a odrážení divizní protizteče,
- ničení..... tb při zaujetí čáry.....,
- rozvíjení útoku po zasazení druhého sledu z čáry č.....,
- rozvíjení útoku po překonání řeky.....,
- ničení záloh.....md na řece..... a po jejím překonání.

Doba provedení:

Místo provedení:

Účastníci: velitel divize, ZV, náčelníci druhů vojsk a speciálních vojsk, velitelé útvarů, velitelé přidělených útvarů a jednotek.

Materiální zabezpečení: mapy, brašny operátora, plastický stůl, ukazovátka, 4X polní stůl, 12X polní sedačka, osvětlení a situační značky na plastický stůl.

Organizační zabezpečení: správce štábu a starší důstojník OSK připravit plastický stůl 2 X 4 m podle pokynů NŠ, osvětlení zabezpečí velitel velitelské rot, velitele útvaru vyrozumí o účasti OSK.

Organizace spojení: využít pouze stávajícího spojení pro vyrozumění účastníků součinnosti.

Bojové zabezpečení: je řešeno v plánu ochrany a obrany velitelského stanoviště divize. V době součinnosti zabezpečit prostor.....

Náčelník štábu divize

Zpracoval:

Napsal:

Období součinnosti: Vyvedení, přesun a zasazení divize.		Cíl součinnosti v daném období: Sladit činnost útvarů divize při vyvádění z výchozího prostoru, v době přesunu na pochodových osách a na jednotlivých čarách.		Zámysl velitele pro vedení boje v daném období součinnosti: Organizované a skrytě vyvést útvary divize na pochodové osy a včas rozvinout divizi do bojové sestavy. V plné bojové pohotovosti dosáhnout ve stanovené době čáry přechodu ke zteči.
1. Součinnostní otázky	2. Činnost nepřítele a jeho pravděpodobný zámysl	3. Činnost divize	4. Činnost nadřízeného a sousedů	
Vyvedení divize z výchozího prostoru na pochodové osy. atd.	... mb zaujala obranu se ... smmpř, ... a ... mpr v prvním sledu na čáře a ... tpr ve druhém sledu v prostoru Nepřítel předpokládá úpornou obranou zastavit postup ... msd a vytvořit podmínky pro přísun sborových záloh a pro organizované zaujetí obrany na dalších čarách. V tomto období lze očekávat, že nepřítel bude narušovat přesun a zasazení divize údery letectva, raketového vojska a dělostřelectva od čáry	... msp jako předvoj divize s ... ovr, PTZ, POZ ... msd zahajuje v ... vyvedení na pochodové osy. Ostatní útvary zahajují vyvádění podle stanoveného pořadí a mého rozhodnutí. Grafikon vyvádění útvarů na pochodové osy obdržíte po ukončení součinnosti od náčelníka štábu.	ADS a ARMS je v pohotovosti k palebnému zabezpečení přesunu. Útvary v dotyku jsou v pohotovosti k zabezpečení zasazení ... msd.	

5. Čas	6. Signály	7. Činnost vzdušného výsadku (PO, předvoje)	8. Činnost útvarů prvního sledu	9. Činnost útvarů druhého sledu (vševojskové zálohy)
03,00 07,30 dne ... atd.	Průjezd VM Nájezd (pojmenování)	... msp jako předvoj divize ukončil přesun a zaujal stanovenou čáru. Je v pohotovosti k zabezpečení zasazení ... msd.	Zahájily přesun a čelem hlavních sil dosahují čáry rozvinování do praporních proudů.	Druhý sled se nachází ve výchozím prostoru, a je připraven k zahájení přesunu.

10. Činnost PTŽ a POZ	11. Činnost RVD	12. Činnost letectva	13. Činnost PVO
Přesunují se v pochodové sestavě předvoje ... msd do prostorů soustředění. atd.	Přesunuje se a zaujímá prostor bojového rozmístění ... ovr a palebná postavení dělostřelectva. Uskutečňuje palebné zabezpečení hlavních sil ... msd.	Vede úder na taktické prostředky jaderného napadení, místa velení a druhé sledy ... msd.	Přesunuje se v pochodové sestavě předvoje ... msd a dosahuje stanovených prostorů.

14. Organizace systému velení	15. Hlavní opatření všestranného zabezpečení boje	16. Činnost ženijního vojska	17. Činnost chemického vojska
PVS ... msd se přesunuje v pochodové sestavě předvoje do stanoveného prostoru a zaujímá jej. VS ... msd se přesunuje na čele hlavních sil ... msd. atd.	Průzkumné orgány uskutečnily průzkum pochodových os a míst velení. Zaujaly stanovené pozorovací stanoviště. V případě vyřazení pluku prvního sledu ZHN nepřítel ... msp být připraven převzít jeho bojový úkol.	Vytváří a organizuje činnost OZP ... msd a zabezpečuje pochodovou osu č...	Část ... prcho v sestavě předvoje ... msd vede radiační a chemický průzkum. Rota speciální očištění je připravena k rozvinutí MSO a zahájení speciální očištění.

18. Činnost prostředků REB	Organizační pokyny pro realizaci jednotlivých opatření všestranného zabezpečení boje	Pokyny k přípravě map, schémat, plastických stolů, pozorovatelný u některého pluku pro organizování součinnosti v terénu.
----------------------------	--	---

Poznámka:

Plánová tabulka součinnosti může obsahovat i zjednodušené schéma bojové situace, ke které je součinnost organizována.

livých činností s důrazem na způsoby použití sil a prostředků vševojskovými útvarů, v jejichž prospěch součinnost organizujeme, trvale usilovat o vysokou názor-
nost, která by zabezpečovala účelné za-
sazování údajů do rozehrávané taktické si-
tuace, jenž umožňuje realizaci součinnost-
ních otázek.

Součinnost uskutečňujeme nepřetržitě v celém průběhu boje a při narušení ji ihned obnovujeme. V průběhu boje je upřesňována a při náhlých změnách situa-
ce ji velitel organizuje zpravidla v nových podmínkách.

Při organizaci součinnosti je **povinen**:

- sladit úsilí vojsk ve prospěch útvarů, které plní úkol na směru hlavního úderu nebo soustředění hlavního úsilí,

- dosáhnout, aby všichni velitelé jednotně pochopili cíl boje, bojový úkol a způsob jeho splnění,

- určit a sladit podle charakteru možné činnosti nepřítel a varianty působení útvarů,

- určit varovné signály, signály pro velení a součinnost.

Při organizaci součinnosti pro útok obvykle řešíme: sladění činnosti vševojsko-
vých útvarů, útvarů druhů vojsk, speciál-
ních vojsk, a to podle cíle, místa a času, sladění jaderných úderů s údery nadří-
zeného a sousedů, s palbou i údery kon-
venčních prostředků ničení. Dále upřesní-
me všestranné zabezpečení boje, organiza-
ci vzájemné výměny zpráv o situaci mezi

štáby a vojsky, stanovíme způsob spojení se spolupůsobilými štáby a vojsky, určíme jednotné signály pro součinnost, udávání a číslování cílů.

Pod pojmem sladění boje chápeme upřes-
nění způsobu činnosti při plnění společ-
ných úkolů.

Součinnost se zpravidla organizuje na plastickém stole, nebo v terénu na viditelnou vzdálenost do celé hloubky bojové-
ho úkolu divize. Může probíhat **dvěma me-
todami**, a to metodou pokynů velitele di-
vize, nebo metodou odpovědí podřízených na dotazy velitele.

V průběhu organizace součinnosti se mu-
sí velitel divize přesvědčit, zda podřízení správně pochopili stanovené úkoly a způ-
soby jejich plnění. Dále je zapotřebí, aby určil jednotný systém varovných signálů, signálů pro vzájemné rozpoznávání a udá-
vání cílů. Vzájemné rozpoznávání a udá-
vání cílů mezi útvary pozemního vojska a letectvem je zabezpečováno radiotechnic-
kými prostředky zabudovanými v bojové technice a letounech, používáním jednot-
ných signálů pro součinnost, signálními prostředky pro rozpoznávání, vizuálním pozorováním a udržováním spolehlivého spojení mezi útvary.

Pokud je součinnost organizována v teré-
nu, předchází jí obvykle **rekognoskace**. Je-
jí obsah může mít tento sled: topografic-
kou a taktickou orientaci a upřesnění roz-
hodnutí velitele přímo v terénu. Rekognos-
kace může předcházet i součinnosti, která je uskutečňována na základě získaných po-
znatků na mapě nebo na plastickém stole.

Cílem rekognoskace i organizace součinnosti je dosažení požadované efektivnosti v boji použitými silami a prostředky divize, dovedné uplatnění bojových možností di-
vize ke zničení a rozdrčení nepřítel, a to z hlediska úderné a palebné síly i manévru. Takového výsledku může být dosaženo především přijetím všestranně zdůvodněného rozhodnutí, realizací obsahu zpracované plánové tabulky součinnosti při přípravě i v prů-
běhu boje, kvalitní přípravou i organizací boje na základě reálného časového rozpočtu a upřesnění metodiky práce velitele a štábu divize v poli.

ORGANIZACE SOUČINNOSTI K ZASAZENÍ OMS

Již několik let operační štáby řeší při frontových a armádních velitelsko-štábních cvičeních problematiku operačních manévrovacích skupin (OMS). Na stránkách Vojenské mysli jsme se již seznámili s hlavními zásadami organizace a vedení bojové

činnosti OMS, přepadových odřadů a zkušenostmi z taktických cvičení. Tímto článkem chci na získané zkušenosti navázat a zabývat se další důležitou otázkou — významem součinnosti při zasazení a v průběhu plnění úkolu OMS.

Organizace součinnosti k zasazení OMS

Úspěch operace (boje) OMS může být v současných podmínkách zabezpečen jen při efektivním použití a těsné součinnosti všech druhů vojsk, které se na vedení operace (boje) podílejí. Proto je organizace součinnosti neoddelitelnou součástí přípravy operace. Jejím předpokladem je dokonalá znalost situace, úkolů a možností vlastních vojsk všemi funkcionáři na jednotlivých stupních velení.

Všechny součinnostní otázky spojené s činností a zabezpečením OMS je vhodné řešit v samostatném bodu a plánu součinnosti frontu (armády). Pokud dojde k rozhodnutí o zasazení OMS v průběhu opera-

ce, může velitel frontu (armády) organizovat součinnost ve prospěch činnosti této skupiny samostatně.

Základní otázky součinnosti stanoví velitel frontu (armády) ve svém rozhodnutí, dále jsou podrobně rozpracovány v průběhu plánování a při samotné organizaci součinnosti, jež bude zpravidla probíhat na mapách nebo na plastickém stole.

Konkrétní obsah součinnosti bude záviset na podmínkách přípravy a vedení operace a zejména na cílech, úkolech a způsobu použití OMS. Je třeba sladit činnost skupiny především s vojsky prvního sledu,

letectvem, raketovým vojskem a dělostřelectvem, vojskem PVO a přijmout opatření k všestrannému zabezpečení operace (bojovému zabezpečení), stanovit způsob plnění úkolu zálohami i týlem frontu (armády) v její prospěch a upřesnit organizační velení.

Velitel frontu (armády) podrobněji konkretizuje součinnost v průběhu operace po upřesnění rozhodnutí k zasazení OMS. V tomto případě je součinnost organizována obvykle k těmto obdobím:

- přesun a zasazení OMS,
- vedení společné bojové činnosti skupiny se svazky prvního sledu,
- odpoutání od hlavních sil frontu (armády) a splnění bližšího úkolu OMS,
- splnění dalšího úkolu OMS a její opětovné začlenění do hlavních sil frontu (armády).

V prvním období (přesun a zasazení OMS) je účelné, aby velitel frontu (armády) především slaďoval:

- způsob a postup vyčlenění OMS (pokud nebyla vyčleněna již dříve),
- metodu soustředění a vytvoření uskupení raketového vojska a dělostřelectva k jadernému a palebnému ničení nepřítele a jeho posloupnost na směru zasazení skupiny,
- vedení a využívání výsledků průzkumu,
- způsob využití vyčleněného úsilí letectva,
- postup uvolnění a přípravy pochodových os,
- prostory a dobu podřízení posilových prostředků,
- prostory a dobu vytvoření záloh týlových útvarů a zařízení i prostředků technického zabezpečení, způsob jejich začlenění do sestavy skupiny,
- činnost vojsk prvního sledu k zabezpečení zasazení OMS, prostory, které je nutné pro zasazení skupiny ovládnout,
- způsob ničení nepřítele v prostoru je-

ho zasazení v jednotlivých možných variantách činnosti,

— opatření k zabezpečení boků skupiny a k jejímu organizovanému překročení vojsky prvního sledu,

— uskupení a manévry prostředků PVO na směrech zasazení OMS, způsob uvědomování o vzdušném nepříteli.

Ve druhém období (vedení společné bojové činnosti OMS se svazky prvního sledu) může velitel frontu (armády) řešit:

— způsob společné činnosti jednotlivých druhů vojsk prvního sledu a vojsk OMS při ničení nepřítele a jeho záloh v době společného boje,

— opatření k zabezpečení přeletů vlastního letectva, vzájemné rozpoznávání a jeho navádění,

— způsob činnosti frontových (armád-ních) prostředků ve prospěch skupiny,

— upřesnění doby a prostorů rozmístění míst velení a způsob využití vzdušných míst velení, zabezpečení elektromagnetické koexistence radioelektronických prostředků.

Ve třetím období (odpoutání od hlavních sil a splnění bližšího úkolu OMS) je důležité řešit:

— způsob odpoutání OMS od hlavních sil frontu (armády),

— palebné zabezpečení odpoutání a vedení samostatné bojové činnosti OMS,

— součinnost mezi druhy vojsk (zejména frontovým letectvem) a OMS při ničení hlavních uskupení (objektů) nepřítele v jeho operační hloubce,

— opatření k zabezpečení průletu a vzájemné součinnosti se vzdušnými výsadky,

— způsob použití prostředků REB,

— využití výsledků manévrové činnosti skupiny hlavními silami frontu (armády),

— zajištění bezpečnosti vojsk skupiny při vedení vlastních jaderných úderů a využití jejich účinků,

— součinnosti úkoly, které vyplývají z všestranného bojového zabezpečení OMS.

Ve čtvrtém období (splnění dalšího úkolu OMS) organizujeme součinnost zpravidla jen k zásadním úkolům, kterými mohou být:

- ničení přisunovaných operačních záloh nepřítele, raketových jaderných prostředků, leteckých uskupení a narušení činnosti operačního týlu nepřítele,

- ovládnutí prostoru (objektů) na čáře dalšího úkolu frontu (armády) nebo za jeho hranicí,

- způsob materiálně technického a zdravotnického zabezpečení OMS,

- forma opětovného začlenění skupiny do sestavy hlavních sil.

Velitel frontu (armády) bude mít na organizaci součinnosti zpravidla omezené časové možnosti. Proto podle mého názoru bude nevhodnější její organizaci uskutečňovat metodou pokynů, kdy velitel bude osobně řešit jednu otázku součinnosti po druhé a k dílčím problémům mohou (na jeho pokyn) zasáhnout do této činnosti jednotliví zástupci, velitelé, náčelníci druhů vojsk a podřízení velitelé. Tato metoda vyžaduje dokonalou přípravu velitele frontu (armády) k této práci.

K řízení organizace součinnosti připravuje štáb plánovou tabulku součinnosti. Její zpracování řídí náčelník štábu, na této práci se podílí náčelník operační a zpravodajské správy, velitelé RVD i letectva, vojska PVO, náčelník ženijního a chemického vojska, náčelník REB, zástupce velitele pro výzbroj a náčelník týlu — zástupce velitele. Podle potřeby se mohou na zpracování podílet i další funkcionáři.

Organizace součinnosti se zpravidla zúčastňují: náčelník politické správy (oddělení), zástupce velitele frontu (armády), velitel raketového vojska a dělostřelectva, velitel letectva, velitel vojska PVO, náčelníci druhů vojsk, náčelník operační a zpravodajské správy (oddělení), velitel OMS se svými funkcionáři a velitelé svazů (svazků) prvního sledu, v jejichž pásmu je skupina zasazována. Vzhledem ke složitosti otázek technického a týlového zabezpečení skupiny bude nezbytné, aby se organi-

zace součinnosti zúčastnil i zástupce velitele pro výzbroj a náčelník týlu — zástupce velitele. V případě, že se předpokládá v průběhu plnění úkolu OMS součinnost s operačním (operačně taktickým) vzdušným výsadkem, zúčastňuje se její organizace i velitel tohoto výsadku.

Při nedostatku času může velitel frontu (armády) organizovat součinnost pouze s vybranými funkcionáři štábu frontu (armády) a současně s upřesněním úkolu vydat pokyny k organizaci součinnosti OMS nebo vyslat na štáb skupiny některého ze svých zástupců k předání úkolů. Myslím, že vzhledem ke složitosti úkolu OMS by tuto mělo být jen výjimečným řešením.

Bude-li jako OMS frontu zasazována spojenecká armáda (armádní sbor), bude účelné uskutečnit vzájemnou výměnu styčných skupin (představitelů), výměnu pomůcek utajeného velení, signálních tabulek, údajů z kódování map, dopravních údajů pro spojení a jiných nezbytných dokumentů. Velmi podrobně je v tomto případě zapotřebí řešit materiální a technické zabezpečení (vzhledem k odlišnostem v některé výzbroji a bojové technice).

Po součinnosti velitele frontu (armády) přistupuje k její organizaci velitel OMS (podle obdobných zásad), který na základě obdržení úkolu podrobně sladuje činnost jednotlivých prvků sestavy OMS s jadernými a ostatními údery vedenými v její prospěch nadřízeným velitelem i vlastními prostředky. Hlavní pozornost věnuje vzájemné sladění činnosti prvků sestavy OMS mezi sebou, zejména mezi pozemním vojskem a vzdušným sledem, výsadky a vojskem PVO.

Při organizaci součinnosti mezi **pozemním a vzdušným sledem** je účelné, aby byly sladěny především:

- časové a prostorové plnění úkolů vojenského letectva (v návaznosti na úkoly frontového letectva plněné ve prospěch skupiny) k zabezpečení přesunu i zasazení a při letecké podpoře boje v hloubce operační sestavy ve prospěch pozemního sledu OMS,

— postup předávání zpráv o nepříteli, získaných vzdušným průzkumem,

— způsob ničení objektů PVO nepřitele ve prospěch vzdušného sledu,

— vzájemné určování cílů, rozpoznávání a navedení vlastních letounů,

— činnost při přípravě, vytyčení a ochraně přistávacích ploch,

— úkoly raketového vojska, dělostřelectva a PVO k zabezpečení vysazení vzdušného výsadku,

— úkoly vojenského letectva z hlediska dopravy materiálu a odsunu raněných.

Při zabezpečení činnosti mezi **pozemním vojskem a vzdušným výsadkem**, vysazeným ze sestavy skupiny, může velitel OMS skloubit:

— způsob vyčlenění útvarů (jednotek) do sestavy výsadku,

— prostory vysazení (ve variantách) a úkoly vzdušného výsadku,

— dobu a směr přeletu výsadku i výšku letu,

— směry postupu předsunutých (přepadových) odřadů a hlavních sil skupiny k jejich spojení se vzdušným výsadkem,

— čáru rádiových a optických signálů, čáru zahájení a ukončení dělostřelecké podpory, místo setkání velitelů,

— dobu a způsob společného plnění úkolů,

— organizaci spojení a velení.

K zabezpečení součinnosti při **plnění úkolů protivzdušné obrany** je vhodné, aby velitel OMS určil:

— časové a prostorové použití vyčleněných sil a prostředků PVO nadřazeného ve prospěch OMS,

— způsob uvědomování a varování vojsk skupiny o vzdušném nepříteli,

— formu a dobu začlenění posilových prostředků PVO do jednotlivých prvků bojové sestavy OMS,

— plánovaná průletová pásma a opatření k zajištění bezpečnosti vlastního letectva,

— využití prostředků REB k rušení nepřátelských systémů velení a navedení.

Při organizaci součinnosti je nutné dosáhnout toho, aby velitelé všech stupňů OMS přesně znali svoje úkoly a způsoby jejich plnění v průběhu operace (boje).

Organizace součinnosti v průběhu plnění úkolu OMS

V průběhu vedení operace (boje) OMS jsou velitelé a štáby jednotlivých stupňů povinni udržovat nepřetržitou součinnost.

Myslím, že po odpoutání skupiny od hlavních sil a rozčlenění sestavy na jednotlivé přepadové odřady ztrácí prakticky velitel frontu (armády), velitel OMS i velitelé přepadových odřadů možnost osobního styku k uskutečňování součinnosti. Proto je nutné hlavní pozornost věnovat zabezpečení nepřetržitého spojení mezi jednotlivými místy velení. Při cvičeních se nám osvědčilo velení s využitím utajeného rádiového a troposférického spojení. Je však nutné počítat s tím, že některé troposférické stanice (jako např. R-412-M) neumožňují spojení za pohybu. Přesto je

jejich použití výhodné k upřesňování úkolů a součinnosti na další den bojové činnosti a k jejímu zabezpečení mezi velitelem frontu (armády) a velitelem OMS v době zastávky velitelského stanoviště skupiny.

Velitel frontu (armády) v průběhu plnění úkolu organizuje součinnost se stejným obsahem jako před zasazením OMS s důrazem na podrobné sladění činnosti, která bude vykonávána následující den a nebyla řešena před zasazením skupiny. Jsem toho názoru, že organizaci součinnosti v průběhu plnění úkolu OMS je nutné uskutečňovat zpravidla metodou pokynů.

Velitel OMS upřesňuje úkoly a organizu-

je součinnost uvnitř skupiny obdobným způsobem s využitím utajeného rádiového nebo radioreléového spojení. Výjimečně podle situace může vyjet na místa velení podřízených a k vojskům. Je možné také

organizovat součinnost postupně k jednotlivým dílčím úkolům. Při organizaci součinnosti v průběhu bojové činnosti je třeba na všech stupních se zaměřit na její stručnost a jednoznačnost.

Organizace součinnosti je neoddělitelnou součástí přípravy a vedení operace (boje) operační manévrovací skupinou. Vzhledem k charakteru úkolů, plněných v hloubce sestavy nepřítele vyžaduje od velitelů a štábů řešit řadu specifických otázek, které ve svém komplexu zabezpečují sladěnou činnost jednotlivých prvků operační (bojové) sestavy OMS při její přípravě, zasazení a vedení operace (boje) v hloubce nepřátelské obrany a efektivní použití úderů sil a prostředků nadřazeného v její prospěch.

I když organizace součinnosti byla procvičována na operačních i taktických cvičeních, bude však vzhledem k její složitosti zapotřebí se touto problematikou v operační (taktické) přípravě velitelů a štábů i nadále zabývat.

RACIONALIZACÍ VNITŘNÍ STRUKTURY USKUPENÍ ARMÁDNÍHO DĚLOSTŘELECTVA K VYŠŠÍ EFEKTIVNOSTI JEHO BOJOVÉ ČINNOSTI

Údery raketového vojska a letectva tvoří v soudobém boji a operaci základ jaderného a palebného ničení nepřítele. Prostředky jaderného a chemického napadení se staly hlavním a nejmohutnějším prostředkem ničení. Historie všech válečných sražení nás v podstatě učí, že k dokončení úplné porážky nepřítele je nezbytné spojit úsilí všech druhů vojsk. Proto nadále má své místo v boji a operaci dělostřelectvo, neboť k plnění jednotlivých operačních úkolů se plánuje palebné ničení — nezávisle na použití prostředků jaderného napadení.

V poslední době jsme svědky velice výrazného růstu kvantitativních i kvalitativních ukazatelů zaváděných prostředků raketového vojska a dělostřelectva. Vyplyvá to z nutnosti výrazně zvýšit palebnou sílu pozemního vojska. Důraz byl položen i na úměrné zvýšení počtů dělostřelectva na všech stupních velení. Kritériem je jednak požadavek zvýšit samostatnost vševojskových svazků a útvarů v otázkách palebné podpory, jednak mít k dispozici u svazků a útvarů relativní dostatek kvalitních dělostřeleckých prostředků k jejich soustředění na zvolených směrech a vytvoře-

ní potřebných hustot hlavní k plnění operačních úkolů.

To např. znamená, že při průlomu připravené obrany nepřítele, což je limitující úkol z hlediska kalkulace potřeby dělostřelectva v operaci, je nutné soustředit řádově 400 hlavních na úseku průlomu divize. Průlom v pásmu armády zpravidla na styku dvou divizí vyžaduje soustředit 1000—1200 hlavních, při požadované hustotě 100 až 120 hlavních na kilometr úseku průlomu (při započítání účasti ostatních prostředků palebného ničení).

Současná organizační struktura dělostřelectva ČSLA se těmto požadavkům přibližuje, nicméně úkol dočasné centralizace dělostřelectva, zejména pro palebné ničení při plnění operačních úkolů, zůstává nadále platným principem.

Ustanovení Bojového řádu pozemního vojska jednoznačně ukládá, že palebné ničení nepřítele se plánuje nezávisle na použití jaderných zbraní. Vedení soudobé operace vyžaduje jako stálý prvek (proměnné hodnoty) operační sestavy vševojskové armády — armádní dělostřeleckou

skupinu (ADS), popřípadě armádní raketometnou skupinu (ARMS).

Armádní dělostřelecká skupina bude patřit k prvkům palebného systému vševojskové armády, jejíž úloha a místo bude proměnná, nicméně její vytvoření stanovené rozhodnutím velitele armády bude spíše pravidlem, než výjimkou. Zejména skutečnost nové kvality konvenční výzbroje potenciálního nepřítele, ale i taktických prostředků jaderného a chemického napadení, jsou důvody pro její vytvoření. Složení armádní dělostřelecké skupiny a armádní raketometné skupiny bude závislé především na hodnotě posílení vševojskové armády dělostřelctvem.

V současné době lze reálně předpokládat, že v podmínkách ČSLA vševojsková armáda na směr hlavního úderu může být posílena hodnotou 2 až 3 dělostřeleckých brigád, popřípadě celou dělostřeleckou divizí a několika oddíly dělostřelctva velké mohutnosti. Výzbroj těchto prostředků posílení představuje zbraně velkého dosahu se schopností dosáhnout vysoké hustoty palby, jako limitujícího faktoru k dosažení požadovaného stupně palebného ničení. Takové posílení dovoluje veliteli armády výrazně posílit svazky prvního sledu, při současném vytvoření dostatečně silné, účelově organizované armádní dělostřelecké skupiny, popřípadě armádní raketometné skupiny.

Při posílení vševojskových svazků je nutné respektovat zásadu, že dělostřelecké brigády přidělené k posílení, pokud to situace dovolí, dále **nerozdělujeme**. Využíváme jejich velkého dosahu a palebné síly k centralizovanému použití na zvoleném směru. Přitom manévr palbou těchto brigád zabezpečuje přímou palebnou podporu nejméně dvou prvosledových svazů za útok. Z toho je zřejmé, že armádní dělostřelecká skupina se bude vytvářet z jedné, nebo z několika brigád dělostřelecké divize frontu, popřípadě z armádních útvarů. V takovém případě **racionalizace** specifiky zaměřené bojové činnosti má své opodstatnění, neboť dovoluje účinnější využití samotných palebných prostředků, ale i prostředků bojového zabezpečení. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že i účelově organizovaná příprava velitelů a štábů předurčených brigád a oddílů dělostřelctva velké mohutnosti výrazně ovlivňuje jejich efektivní použití v operaci a boji. V tomto smyslu máme v RVD ČSLA řadu pozitivních zkušeností.

Pro názornost uvažovaného modelu uvádím tento příklad:

Vševojsková armáda prvního operačního sledu je k vedení operace posílena dělostřeleckou divizí bez jedné dělostřelecké brigády a dvěma oddíly dělostřelctva velké mohutnosti.

Velitel armády se rozhodl vytvořit armádní dělostřeleckou skupinu ze dvou brigád dělostřelecké divize a oddílů dělostřelctva velké mohutnosti. ADS bude vést palbu na směr hlavního úderu a na její bázi se vytvoří průzkumný palebný komplex v hodnotě 4 dělostřeleckých oddílů. Zbývající část brigády a prostředky dělostřelctva armády přidělí svazkům prvního sledu podle návrhu velitele RVD. Na levém křídle armády, na samostatném směru, vytvoří velitel armádní raketometnou skupinu.

Tato varianta dovoluje k řízení bojové činnosti armádní dělostřelecké skupiny využít štáb dělostřelecké divize, jako štáb ADS. Za těchto podmínek lze vnitřní strukturu armádní dělostřelecké skupiny členit takto:

Z jedné kanónové dělostřelecké brigády (122mm K) vytvořit podskupinu I. s úkolem všeobecné palebné podpory svazků a útvarů prvního sledu. K plnění takového úkolu bude výhodné, když velitelsko-pozorovací stanoviště a pozorovatelná velitele brigády bude rozmištrěna poblíž předstunového velitelského stanoviště velitele divize. Velitelé oddílů brigády budou mít své pozorovatelné poblíž velitelů prvosledových útvarů a průzkumné orgány naváží co nejúžší součinnost. Prostředky průzkumu budou rozvinuty na společných stanovištích, čímž bude výměna zpráv a informací bezprostřední. Takto orientovaná podskupina vytváří podmínky pro účinné posílení palby divizí a pluků prvního sledu. S ohledem na úkol všeobecné palebné podpory se jeví jako výhodné do této podskupiny začlenit i až 2 oddíly 122mm raketometů.

Podstatou racionalizace práce je mimo jiné rozvinutí prostředků průzkumu na společných stanovištích s vševojskovým průzkumem, osobní kontakt velitelů, odpovídající složení podskupiny podle ráže a kvality zbraňových kompletů, jejich dosahu a účinnosti, kontinuita palebné podpory svazků prvního sledu a řízení palebné podpory podskupiny v rámci ADS. Tyto skutečnosti přirozeně nevylučují centralizované použití armádní dělostřelecké skupiny, jakož i důsledné plnění palebných úkolů dělostřelctva armády podle rozhodnutí velitele armády a rozkazů velitele RVD.

Z další těžké houfnicové dělostřelecké brigády (152mm SHKH) vytvořit podskupi-

nu II., jako průzkumný palebný komplet (PPK).

Velitelem průzkumného palebného kompletu bude velitel brigády. K plnění úkolu bude nezbytné posílit brigádu především prostředky průzkumu, dvěma dělostřeleckými průzkumnými vrtulníky z vrtulníkového roje a dvěma radiolokátory typu SNAR-10 z prostředků průzkumného dělostřeleckého oddílu armády. Dále bude nutné organizačně zabezpečit přímé předávání povětrnostních zpráv a u každého oddílu PPK zabezpečit odposlech vzdušného průzkumu. U oddílů brigády se předpokládá mít automatizované systémy řízení palby. V souladu s ustanovením Bojového řádu pozemního vojska a Bojového řádu RVD bude hlavním úkolem průzkumného palebného kompletu boj s nepřátelským dělostřelečtvem, především obrněným, samohybným, prostředky PVO, průzkumnými a palebnými systémy nepřítele, i jinými důležitými objekty a cíli, kde faktor času je limitujícím činitelem účinnosti úderu a palby.

Racionalizaci bojové činnosti této účelově členěné podskupiny ADS je nutné spatřovat především v její velké palebné síle, násobené vybavením automatizovanými systémy řízení palby, výrazným posílením prostředky průzkumu, ale i organizačními opatřeními velení. Rozhodujícímu kritériu — času — je podřizována struktura uskupení a zvýrazněna **pravomoc velitele průzkumného palebného kompletu** pro okamžitě zahájení palby.

Za těchto podmínek spojovací soustava brigády se vstupem prostředků průzkumu, posilových prostředků, jakož i nutných informací získávaných odposlechem, vnitřními úpravami provozu základní sítě velení — řízení palby, umožňuje plnění úkolů PPK v časových normách výrazně kratších, než v základním systému spojení ADS. Principiální schéma — viz **obr. 1**.

Za předpokladu, že oddíl dělostřelectva velké mohutnosti si velitel armády ponechává ve své podřízenosti, s ohledem na předpokládanou potřebu boření odolných obranných zařízení v průběhu operace, je možné z nich **vytvořit v rámci ADS podskupinu III. — daleké palebné činnosti a bojení**.

Tato varianta je možným řešením. Pro zdůvodnění může posloužit jako motivace dalších tvůrčích aplikací ustanovení bojových řádů, předpisů a směrnic pro operační přípravu. Varianta vnitřní struktury ADS — viz **obr. 2**.

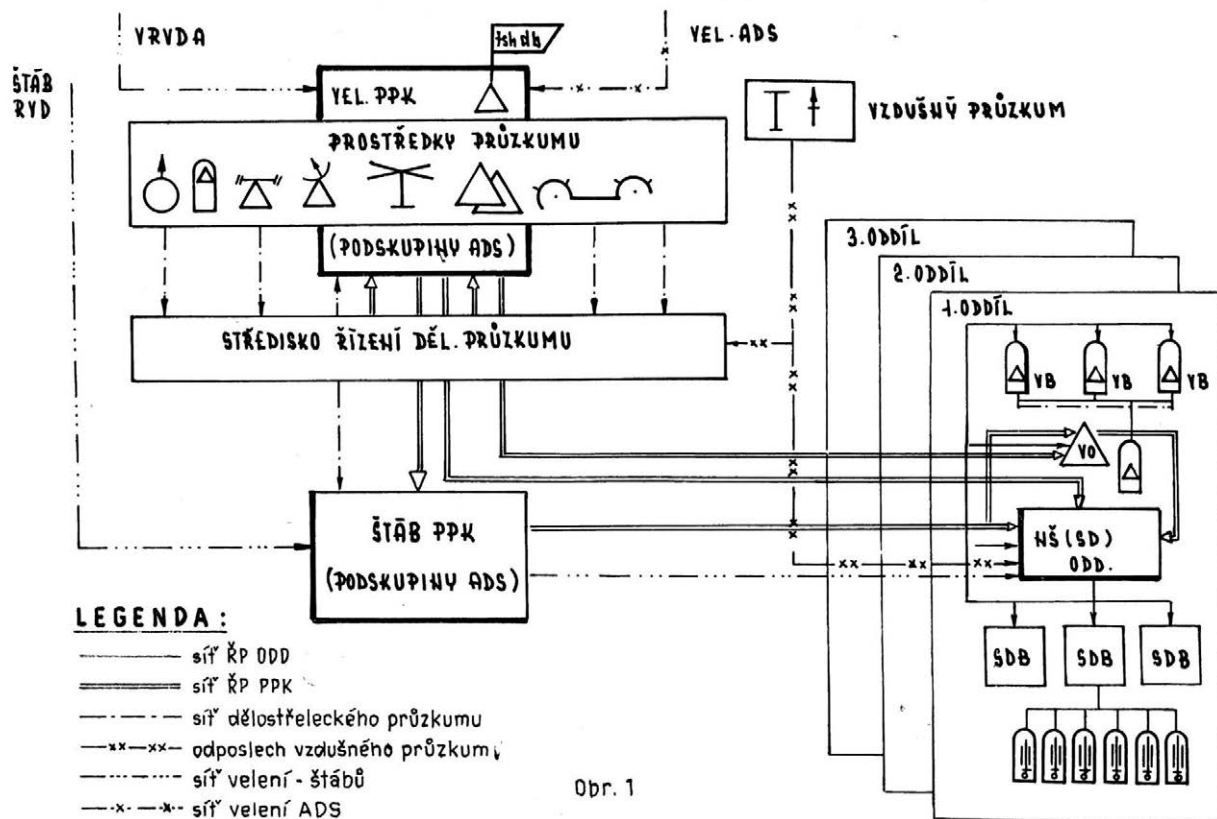
V souladu s rozhodnutím velitele armády, na samostatném směru armády se vytvoří a zaujme bojovou sestavu armádní ra-

ketometná skupina složená z raketometné brigády dělostřelecké divize. K existenci armádních raketometných skupin je třeba poznamenat, že vytváření samostatného prvku bojové sestavy armádního dělostřelectva je dáno potřebou soustředěného použití veliké palebné síly, kterou nesporně raketometná brigáda v současných podmínkách představuje. Dalším hlediskem je potřeba relativního rozšíření pásma působnosti armádního dělostřelectva. Při tomto řešení však není zanedbatelnou skutečností okolnost, že v posledních letech roste počet prvků bojové sestavy RVD přímo řízených velitelem RVD armády, při stagnujících počtech výkonných pracovníků jeho štábu. Domnívám se, že zejména v podmínkách, kdy velí armádní dělostřelecké skupině velitel dělostřelecké divize se svým štábem, lze volit variantu vytvoření podskupiny raketometů v rámci ADS. Jinou alternativou může být také případ, kdy bude vytvořena silná armádní raketometná skupina — z raketometné brigády dělostřelecké divize a organického raketometného pluku. V takovém případě je vhodné zcela analogicky vytvořit vnitřní strukturu ARMS ze dvou podskupin s prostorovým vymezením jejich bojové činnosti.

Bojová sestava armádní dělostřelecké skupiny je v souladu s ustanovením Bojového řádu RVD tvořena bojovými sestavami dělostřeleckých brigád (oddílů), velitelsko-pozorovacími stanovišti a pozorovatelnami skupiny, velitelským a týlovým velitelským stanovištěm (brigády, divize).

Bojová sestava musí vytvářet optimální podmínky pro plnění úkolů armádní dělostřelecké skupiny, pro efektivní využití bojových možností útvarů a jednotek skupiny, mít spolehlivé a pružné velení. Musí vytvářet podmínky pro účinnou součinnost jak s vševojskovými útvary a svazky, tak s jejich dělostřelectvem při organizaci komplexního palebného ničení nepřítele. Zaujatá sestava musí také v terénu vytvářet podmínky a předpoklady pro účinnou ochranu a obranu před úderem jaderných zbraní, úderů letectva a dělostřelectva.

Prostory rozmístění palebných postavení oddílů armádního dělostřelectva volíme ve vzdálenosti 4–6 km od předního okraje. Mimo jiné, vzdálenost od předního okraje ovlivňuje také druh a ráže děl začleněných do skupin. Musím ale poznamenat, že v posledních letech, mnohdy vinou častých zákresů a nejrůznějších pracovních náčrtů, je zcela stereotypně zakreslována armádní dělostřelecká skupina za sestavami divizních a plukovních dělostřeleckých skupin. Takové pojetí je nevhodné a neodpovídá skutečné potřebě, ani principům promyšle-

Obr. 1

ného uskupování dělostřelectva v operaci a boji. To proto, že armádní dělostřelectvo při plnění úkolů komplexního palebného ničení má obvykle charakter **příbraného** dělostřelectva, bez práva změny palebných postavení. Takový výklad a stereotyp by vedl ve svém důsledku k nehospodárnému plýtvání střelivem už proto, že uvažované objekty a cíle pro armádní dělostřelectvo (ADS, ARMS) ve své většině budou na dálkách střelby, kde obzvlášť roste spotřeba střeliva. Rozmísťování palebných postavení na mezních dálkách od předního okraje ale zase výrazně zkracuje možnost přímé palebné podpory útvarů a svazků prvního sledu. Nové, soudobé zbraně a zbraňové komplety dovolují řešit tento nežádoucí jev tak, že samohybné dělostřelectvo plní podstatnou část úkolů výjezdem do nejvhodnějších palebných postavení a po splnění úkolu v zájmu uchování životnosti je zase opouští. Volba těchto palebných postavení musí být ovlivňována mimo jiné také **ekonomickým** hlediskem plnění úkolu, představaným požadovanou spotřebou střeliva.

Velitelsko-pozorovací stanoviště brigády (útvary) se rozmísťuje poblíž předsunutého velitelského stanoviště divize, v jejímž pás-

mu plní úkoly. Velitelské stanoviště brigády (útvary) se nachází zpravidla v prostoru palebných postavení. Týlové velitelské stanoviště brigády, útvaru je spolu s týlovými jednotkami v prostoru týlu pluků prvního sledu. Velitelsko-pozorovací stanoviště velitele armádní dělostřelecké skupiny (velitele dělostřelecké divize) se volí zpravidla na úrovni předsunutých velitelských stanovišť divizí prvního sledu. Velitelské stanoviště armádní dělostřelecké skupiny (v případě, kdy velí skupině velitel dělostřelecké divize) je v blízkosti předsunutého velitelského stanoviště armády (záložního velitelského stanoviště armády). Týlové velitelské stanoviště armádní dělostřelecké skupiny se volí v prostoru týlu divizí prvního sledu.

K členění armádní dělostřelecké skupiny do šífky je kritériem požadavek přímé palebné podpory alespoň dvou divizí prvního sledu, zpravidla na směr hlavního úderu armády. Jsou-li u armádní dělostřelecké skupiny vytvořeny dvě podskupiny, je výhodné tyto vést v sestavě svazků. Budou-li účelově organizovány, pak se bude jejich působnost při plnění úkolu překrývat (průzkumný palebný komplet, podskupina boření apod.).

Dělostřelecká divize je svým charakterem účelovým svazkem frontu, a její pomocí velitel frontu, armády může velice účinně zvýraznit úsilí na zvoleném směru a vytvořit tak předpoklady pro změnu poměru síl. Princip centralizovaného použití dělostřelectva je rozhodujícím hlediskem pro velitele frontu při posilování armád prvního sledu, stejně jako pro velitele armády při uskupování posilových, ale i organických prostředků. Armádní dělostřelecká skupina, armádní raketometná skupina jsou účinným palebným prostředkem velitele armády k plnění a ovlivňování úkolů, které mají armádní význam. K těmto úkolům patří i účast armádního dělostřelectva v komplexním palebném ničení při prolamování obrany nepřítele, násilném přechodu vodní překážky, zasazování druhých sledů, účast při palebné protipřipravě, odrážení protiúderu, podpora operačních a taktických výsadek, podpora vlastních protiúderů apod.

Vytváření armádních dělostřeleckých skupin (ADS, ARMS) bude tedy v podmínkách organizovaného komplexního palebného ničení nepřítele spíše pravidlem, než výjimkou. V článku naznačené **účelové uskupování — racionalizace vnitřní struktury armádního dělostřelectva** je příspěvkem k dalšímu tvořivému rozpracování této problematiky na operačních stupních velení. Nové organizační struktury potenciálního nepřítele, zavádění nových zbraní a zbraňových systémů nás k tomu přímo vybízejí.

LETECKÉ RIADENÉ PROTILIETADLOVÉ STRELY URČENÉ PRE MANÉVROVÝ BOJ

História pozná mnoho prípadov vo vojenskej kedy nová bojová technika, jej výzbroj spôsobili doslova revolučné zmeny v taktike. Aj v histórii letectva tomu nebolo inak. Veď podozrievame sa do neďalekej minulosti. V povojnovom období prechod stíhačov na prúdový pohon, vybavenie ich palubnými rádiolokátormi a riadenými strelami spôsobili tiež revolučné zmeny v ich použití. Jednak sa rozšírili oblasti použitia stíhacieho letectva čo do výšky a rýchlosti aj čo do dennej doby a počasia, ale spôsobili aj to, že stíhacie letectvo prešlo od manévrových vzdušných bojov, ktoré boli dotiaľ hlavným spôsobom ničenia vzdušných cieľov ku klasickým prepacom.

Aj v súčasnosti nenápadne, bez veľkého vzruchu sa pripravuje, ba dokonca už prebieha revolúcia v taktike stíhacieho letectva. Po prvom, nie veľmi vydatom vystúpení leteckých riadených protiletadlových striel (LRPS) vo výzbroji stíhačov z počiatku päťdesiatych rokov, kedy s veľkou vahemenciou vytlačili z výzbroje stíhačov kanónovú výzbroj, začínajú získavať znovu svoje skutočne im patriace postavenie. Neskôr sa totiž ukázalo, že tento krok bol predčasný. Riadené strely vtedajšej generácie boli konštruované pre použitie na vzdušné ciele letiace vo veľkých a stratosférických výškach, nemanévrujúce, alebo manévrujúce iba s nízkymi hodnotami pre-

ťaženia. Avšak presun činnosti úderného letectva do malých výšok a zámena frontového bombardovacieho letectva vysoko-manévrovým stíhacím bombardovacím letectvom ukázali, že nie klasický prepád ale vzdušný boj s manévrovaním vo všetkých rovinách bude typický pre činnosť frontového stíhacieho letectva. Ovšem na tieto podmienky boja neboli vtedajšie riadené strely pripravené. Preto sa na základe skúseností z lokálnych vojen znova na palube stíhacích lietadiel objavila kanónová výzbroj v novej kvalite.

Už vtedy bolo jasné, že kanónová výzbroj je iba prechodné riešenie výzbroje stíhacích lietadiel pre manévrový vzdušný boj, ktorá svojou presnosťou streľby, účinnosťou v cieľi aj cez zlepšené parametre sa nemohla vyrovnáť riadeným strelám. Otázkou bol len čas; kedy sa konštruktérom podarí vyriešiť problémy, ktoré by umožňovali ich odpal za podmienok rovnakých, ako pri streľbe kanónmi.

Zdokonaľovanie riadených striel prebiehalo postupne a postupne sa taktickotechnické údaje riadených striel približovali k údajom, ktoré im vytvárali možnosť nahradit kanóny v manévrovom vzdušnom boji. Revolúcia, ktorá v súčasnosti prebieha, je spojená s postupným nahradením kanónovej výzbroje stíhačov novými typmi LRPS. Táto revolúcia neprebieha tak radikálne ako tá prvá, je poučená skúsenos-

fami z predchádzajúcich chýb a preto ihneď nevyraďuje kanóny z výzbroje stíhačov.

Nová generácia PLRS, ktorá prichádza do výzbroje stíhačov spoila v sebe výhody riadených striel, ale i kanónov. Potvrzuje to v prvom rade skutočnosť, že tieto riadené strely možno odpaľovať pri maximálne povolených hodnotách preťaženia, ktoré môže stíhač pri manévrovaní vo vzdušnom boji dosiahnuť. Riadené strely prvých generácií bolo možné odpaľovať iba pri hodnotách preťaženia $n_y = 1,5 \div 2$, zatiaľ čo s kanónovou výzbrojou bolo možné viesť mierenú strelbu pri hodnotách preťaženia $n_y = 4 \div 5$ pri súvislom sledovaní vzdušného cieľa a pri preťažení $n_y = 6 \div 7$ pri prehadne sprievodnej strelbe. Je pravdou, že ďalšie generácie riadených striel postupne umožňovali odpal aj pri preťažení $n_y = 3 \div 4$, ale to stále pre manévrový vzdušný boj nepostačovalo.

Manévrový vzdušný boj je totiž charakteristický tým, že stíhači pre vytvorenie si výhodných podmienok pre strelbu a pri strelbe samej manévrujú s maximálnymi hodnotami preťaženia. Akékoľvek zmenšenie hodnôt preťaženia stíhačom v jeho priebehu môže znamenať stratu postavenia pri vedení strelby a dokonca aj stratu prevahy vo vzdušnom boji. Preto v manévrovom vzdušnom boji môže byť úspešne použitá len tá výzbroj, ktorá zmenšenie (alebo aspoň podstatné zmenšenie) preťaženia pre odpal výzbroje nevyžaduje. To umožňovala iba kanónová výzbroj a v súčasnosti nové generácie LRPS určených pre manévrový vzdušný boj.

Tieto riadené strely je navyše možné strieľať z minimálnych bezpečných diaľok strelby, čo predchádzajúce generácie riadených striel tiež neumožňovali. K tomu, aby stíhač mohol v priebehu manévrového vzdušného boja prenasledovať nepriateľa a v priebehu manévrovania viesť na neho mierenú strelbu, potrebuje manévrovať po dráhe približne rovnakej ako vzdušný cieľ. K tomu, aby zamierili na vzdušný cieľ potrebuje, aby os stíhacieho lietadla približne smerovala na vzdušný cieľ, pretože opravy pri zamierení vo smere zväčšenia uhla nábehu nie sú prakticky možné. Toto je možné dosiahnuť len pri malých hodnotách vzdialenosti medzi vzdušným cieľom a stíhačom. Prvé generácie riadených striel mali minimálnu vzdialenosť strelby $D_{str.min} = 1500 \div 2000$ m, neskoršie okolo $900 \div 1000$ m. Súčasné riadené strely pre manévrový vzdušný boj možno strieľať z vzdialenosti $D_{str.min} = 200 \div 500$ m. Tieto vzdialenosti zabezpečujú umiestnenie osi stíhacieho lietadla v prie-

behu vzdušného boja na trup vzdušného cieľa.

Manévrové vzdušné boje sa vždy vedú pri zrakovej viditeľnosti vzdušných cieľov. To dovoľuje, aby riadené strely tohto typu boli vybavené teplotnými hlavicami samonavedenia. Tento systém navedenia striel je najviac optimálny pre riadené strely určené pre manévrový vzdušný boj a sú ním vybavené všetky riadené strely blízkeho boja. Lahko sa s nimi zamieruje, oznamujú pilotovi zachytenie vzdušného cieľa, nejde ich, alebo len veľmi ťažko je ich možné v priebehu manévrového vzdušného boja rušiť. Skutočnosť, že stíhač po ich odpalu môže voľne manévrovať tiež nie je zanedbateľnou výhodou v manévrovom vzdušnom boji. Ovšem ich nevýhodou bolo, že ich odpal nebol možný pod určitým uhlom smerom k slnku, pri vyvinutej kumulovitej oblačnosti a v oblačnosti vôbec. Avšak posledné typy teplotných samonávodiacich hlavic riadených striel aj tieto nedostatky vo väčšej miere odstránili a s určitými obmedzeniami sú použiteľné za všetkých poveternostných podmienok aj proti slnku.

Pre navedenie riadených striel odpálených v priebehu manévrového vzdušného boja na vzdušné ciele je nevyhnutné, aby teplotné koordinátory boli schopné sledovať vzdušné ciele pri vysokých uhlových rýchlostiach ich pohybu a riadené strely boli schopné vytvárať vysoké hodnoty preťaženia na dráhe letu pri navedení striel. Preto rýchlosti sledovania teplotným koordinátorom sa oproti riadeným strelám prvých generácií zväčšili zo $6 \div 8^\circ \cdot s^{-1}$ na $30 \div 40^\circ \cdot s^{-1}$, čo dovoľuje vytvoriť na dráhe letu strely preťaženie $n_y = 30 \div 40$.

Maximálna diaľka strelby nie je u týchto striel tak ostro sledovaná, avšak snaha mať na palube stíhača iba jeden typ riadenej strelby, ktorý by bolo možné použiť aj pre strelbu na stredné vzdialenosti tiež táto hodnota nie je zanedbateľná. Že konštruktéri aj tejto hodnote venovali značnú pozornosť svedčí skutočnosť, že maximálne diaľky strelby niektorých typov riadených striel tohto určenia dosahujú v optimálnych podmienkach hodnoty $14 \div 16$ km, ty $14 \div 16$ km.

Tieto riadené strely nie sú priveľmi citlivé ani na presnosť zamierenia. Nevýžadujú ako pri strelbe kanónmi (keď aj tu je perspektíva malého navedenia), aby stíhač na vzdušný cieľ zamieroval celým lietadlom. Možno zamieriť a odpaľovať ich s určitou uhlovou chybou medzi smerom letu stíhača a smerom na cieľ, ktorá môže dosahovať až niekoľko stupňov. Ovšem

hlavnou podmienkou pri odpálení je, aby hlavička strely zachytala a súvisle sledovala vzdušný cieľ. Pre ľahšie zachytenie cieľa hlavičkou strely pilot môže zorné pole hlavice strely v určitom uhlovom rozsahu naviesť na vzdušný cieľ. Odpal strely s uhlou chybou medzi smerom letu stíhača a smerom na cieľ spôsobí iba zmenšenie maximálnej vzdialenosti streľby, ktorá sa so zväčšovaním chyby pri odpale zmenšuje.

Nie zanedbateľnú úlohu u riadených striel pre manévrový vzdušný boj hrá ich čelný odpor a hmotnosť. Kanónová výzbroj býva zvyčajne zabudovaná v trupe alebo v krídlach stíhača a nevytvára, alebo vytvára iba malý čelný odpor. Jej hmotnosť sa prejavuje len zmenou uhla nábehu krídla. Riadené strely sú zvyčajne umiestnené na vonkajších závesníkoch umiestnených pod trupom a krídlami stíhacieho lietadla a vytvárajú spoločne so závesníkmi po-

merne solídne hodnoty čelného odporu. Preto v priebehu lokálnych vojen piloti stíhacích lietadiel často pri začatí manévrového vzdušného boja odhadzovali riadené strely, aby si zlepšili manévrovaciu charakteristiku a pre vedenie streľby sa spoliehali len na použitie kanónovej výzbroje. Aby piloti riadené strely pre manévrový vzdušný boj nepovažovali len za príťaž, ktorá ich obmedzuje v manévrovaní je nevyhnutné, aby strely boli malorozmerné s malým čelným odporom a malou hmotnosťou. Preto rozmery súčasných riadených striel pre manévrový vzdušný boj vo väčšine prípadov neprevyšujú dĺžku 2 m, kaliber 12 cm a hmotnosť 90 kg. Sú aj také, ktorých hmotnosť len málo prevyšuje hodnotu 40 kg.

Takticko-technické údaje leteckých protiletadlových riadených striel pre blízky vzdušný boj — pozri **tabuľku**.

Tabuľka

Typ riadenej strely	R-60 ZSSR	AIM-9B USA	AIM-9J USA	AIM-9L USA	R-550 Francúzsko
D _{str.} max. v km	8	11	3,5	18	10
D _{str.} min. v km	0,2	0,5	0,5	0,4	0,3
Povolené n_y pri odpálení	7	4	6	7	6
Výška streľby max. v km	20	25	21	25	21
Výška streľby min. v km	0,0	0,5	0,5	0,5	0,2
Systém riadenia	infra	infra	infra	infra	infra
Hmotnosť v kg	45	72	80	85	88
Hmotnosť b.č. kg	3	11	11	11,4	13
R účinnosti zapalovača	5	9	9	9	10
Rýchlosť strely m.s ⁻¹	750	850	850	900	800
Oblasť možnej streľby	ZPS	ZPS	ZPS	PPS, ZPS	ZPS

Poznámka:

ZPS (zadná polosféra), PPS (predná polosféra)

Revolučná zmena, ktorú tieto riadené strely spôsobia bude hlavne v účinnosti manévrového vzdušného boja. Podľa skúsenosti z lokálnych vojen manévrové vzdušné boje s použitím kanónovej výzbroje boli neúčinné alebo vedené s nízkou účinnosťou (neprevyšovala hodnotu $W_{nič.} = 0,1 \div 0,2$).

S použitím riadených striel tejto generácie by mala účinnosť podstatne stúpnúť. Stredná pravdepodobnosť zničenia touto jednou strelou by aj pri zložitých podmien-

stou (neprevyšovala hodnotu $W_{nič.} = 0,1 \div 0,2$).

kach streľby v priebehu manévrového vzdušného boja mala dosahovať hodnoty minimálne $W_{nič.} = 0,5$.

Pri podvesení dvoch riadených striel na stíhacie lietadlo, čo bude pre manévrový vzdušný boj najviac typické by pravdepodobnosť zničenia nepriateľského lietadla v tomto boji dosahovala hodnotu

$$W_{nič.} = 1 - (1 - W)^n,$$

kde n je počet riadených striel na palube stíhača, vtedy

$$W_{nič.} = 1 - (1 - 0,5)^2 = 0,75.$$

Na dosiahnutie tejto hodnoty pravdepodobnosti pri použití kanónovej výzbroje v manévrom vzdušnom boji by bolo treba použiť minimálne 4÷8 stíhačov.

Z toho je vidieť, že manévrové vzdušné boje vedené s použitím týchto riadených striel budú veľmi účinné. Ich účinnosť stúpne 4÷8krát. Stúpne aspoň v počiatkovom období vojny, skôr ako sa nepriateľovi

podarí vyvinúť nové protizbrane a nové taktické spôsoby vedenia vzdušného boja.

Zatiaľ tieto riadené strely majú vo vzťahu ku kanónovej výzbroji niektoré nevýhody. Ich hmotnosť je pomerne vysoká, početnosť nízka, čo spôsobuje malú opakovateľnosť ich použitia v priebehu manévrového vzdušného boja. Aj tento problém sa rieši. Malá hmotnosť riadených striel dáva možnosť podvesenia väčšieho počtu týchto striel na lietadlo, ktorý môže byť 6÷8 striel na lietadlo, čo pri väčšej účinnosti zodpovedá 6÷8 ls. dávkam z kanóna. Pri strednom počte 50 výstrelov v jednej dávke to zodpovedá 300—400 nábojom, pričom účinnosť streľby bude podstatne vyššia.

Nové riadené strely vyžadujú aj nové návyky vedenia vzdušných bojov. Ich plné využitie bude možné len vtedy, keď piloti dôkladne poznajú ich bojové vlastnosti a možnosti, ale i taktické zásady ich použitia. Potom sa revolúcia v účinnosti manévrových vzdušných bojov stane skutočnosťou so všetkými dôsledkami.

K ODOLNOSTI SYSTÉMU

VELENÍ SVAZKU PVOS

Problematicke odolnosti vojska PVOS je v posledních letech věnována velká pozornost. Složitost řešení problému odolnosti je podmíněna jednak rychlým růstem síly a různorodostí ničivých faktorů soudobých prostředků vzdušného napadení, ale také vysokou dynamičností bojové činnosti. Pokrok vědy a techniky zabezpečuje reálnou možnost výrazného zvýšení odolnosti vojsk a systému velení.

Systém velení svazku PVOS je nedílnou součástí celkového systému PVOS. Prakticky je dán organizační strukturou svazku, počtem, rozmístěním a vybavením míst velení včetně organizace spojení i metodikou práce velitelů a štábů při vedení bojové činnosti. Nezastupitelná a poměrně velká potencionální bojová hodnota systému velení odůvodňuje prvořadost řešení a zvyšování jeho odolnosti vůči působení nepřítele. Problém zvyšování odolnosti systému velení vystupuje zvláště do popředí v souvislosti se zaváděním nových průzkumných a palebných systémů nepřítele.

V současné době je možné hlavní způsob snížení účinnosti systému PVO spatřovat nejen ve zlepšování letových taktických charakteristik prostředků vzdušného napadení, ale také v komplexním působení proti prostředkům PVO včetně jejich systému velení, z nichž hlavní jsou protiradiotechnická činnost a palebné umlčování.

Prostředky nepřítele, kterými může působit na naše systémy velení, jsou různorodé. Vyznačují se mnohonásobně vyšší efektivností použití a účinností. Mohou být použity na větší vzdálenosti, mimo prostor účinnosti bezprostřední PVO. Mají vysokou přesnost zásahu a vysoce ničivý účinek bojových hlavic. Z rozboru možností prostředků technického průzkumu pravděpodobného nepřítele se dá usoudit, že prvky vyzařující elektromagnetickou energii jsou zjišťovány s vysokou pravděpodobností a jejich poloha je určována s velkou přesností. Po zavedení účinných konvenčních bojových hlavic speciálního určení s přesným koncovým navedením může nepřítel dosáhnout při úderu na bodové cíle účinků srovnatelných s účinky jaderných zbraní malých ráží.

Je zřejmé, že nebezpečí narušení správních činností systému velení svazku PVOS ze strany nepřítele způsobuje celá řada činitelů, a to v různé míře. Proto je nutné kvantitativně je ohodnotit.

Složitost a rozsáhlost problému odolnosti systému velení si vynucuje použití přiměřených metod zkoumání. Jednou z nich je užití faktorové či mnohosrovnávací analýzy, která je obecně známa, a v aplikaci na uvedenou problematiku vede k poznání a zhodnocení důsledků interakce systému velení a nepřátelských prostředků vzdušného napadení. Matematické modelování dynamického procesu interakce systému velení a nepřátelských prostředků působení vůči němu může vycházet z expertního ohodnocení a výběru tzv. skupinového rozhodnutí s využitím teorie fúze množin. Tato teorie umožňuje uplatnit nový metodologický přístup při tvorbě dynamického modelu bojové činnosti zejména v oblastech přímo neměřitelných proměnných. K nim bezesporu patří proměnné, vyjadřující efektivnost použití nepřátelských prostředků proti systému velení svazku PVOS. Vedle vyšší objektivnosti výsledků umožňuje tato teorie ve spojitosti s výpočetní technikou i zkrátit proces jejich hledání. Z nejlepšího skupinového rozhodnutí je možné s využitím teorie faktorové analýzy zhodnotit významnost (váhu) jednotlivých proměnných. Konkrétní výsledky z uskutečněné analýzy ukazují pořadí důležitosti proměnných ukazatelů a jejich vzájemnou výhodu. Z hlediska efektivního použití prostředků nepřítele vůči systému velení mají největší váhu proměnné, které charakterizují:

- účinnost průzkumu nepřítele,
- úroveň bojového potenciálu nepřítele při ničení prvků systému velení,
- stupeň integrace a odolnosti systému průzkumu a ničení.

Z hlediska stavu systému velení mají největší váhu proměnné, které charakterizují:

- úroveň ženiního zodolnění a stupeň ochrany proti ZHN,
- množství a úroveň záloh sil a prostředků velení a jejich pohotovost,
- bojová pohotovost systému velení a včasnost varování,
- počet a plošná hustota prvků systému velení.

To znamená, že při organizaci protivzdušné obrany a zdokonalování jejího systému velení je třeba věnovat pozornost především uvedeným oblastem. Je zřejmé, že mnohé z těchto ukazatelů mají dialekticky spojitou vazbu. V každém z nich se skrývá řada dalších proměnných a není ani jeden z nich, který by neměl nějakou důležitost. Proto není možné žádný z nich zcela pominout. Přesto zůstává takto uskutečněná klasifikace jako směrodatné vodítka pro další práci, zejména pro vynakládání nezbytných sil a prostředků na zkvalitnění systému velení.

Na základě váhového ohodnocení proměnných ukazatelů jsou následně vybrány otázky odolnosti, které je nutné blíže zkoumat a řešit analogická opatření směřující ke zvýšení nebo snížení vah proměnných, jež budou neefektivněji přispívat k celkové odolnosti systému velení svazku PVOS. Jednotlivé oblasti zkoumání tvoří relativně samostatné celky a vycházejí z použití nepřátelských prostředků vůči systému velení a ze způsobů boje s těmito prostředky. Opatření v jednotlivých oblastech se navzájem prolínají, ovlivňují a působí v dialektické jednotě.

Opatření ke snížení pravděpodobnosti zjištění prvků velení tvoří komplex způsobů boje s nepřátelským technickým průzkumem. Mezi nejefektivnější je možné zahrnout:

- ničení a rušení prostředků průzkumu nepřítele,
- maskování vlastních sil a prostředků,
- imitaci,
- demonstrační činnost,
- dezinformaci,
- legendování.

Způsoby boje s nepřátelským technickým průzkumem nabývají ve vojsku PVOS na stále větším významu a různorodosti obsahu i forem v souvislosti s procesem integrace různých průzkumných systémů nepřítele.

Praxe a zkušenosti z lokálních válek a konfliktů ukázaly, že pro různé prvky systému velení nebo činnosti je některý druh průzkumu nebezpečnější než jiný a napoak. Proto je nutné stanovit stupeň nebezpečnosti vlivu nepřátelského průzkumu pro daný prvek systému a druh činnosti pro mír (hotovostní systém), válku, cvičení apod.

Pro systém velení je ze všech druhů průzkumu nejnebezpečnější průzkum radioelektronický.

S ohledem na možnosti zjištění prvků systému velení již v míru je možné shrnout způsoby vedeí boje s nepřátelským technickým průzkumem.

Doplňují platná nařízení, která jsou stanovena v PVOS, popřípadě zvýrazňují známá opatření vzhledem k aktuálnosti v souvislosti s rozvojem nepřátelských prostředků technického průzkumu.

Jde o tato opatření:

— Vést činnost tzv. **hotovostním radiolokačním systémem**. K tomu využít nejvhodnější postavení vzhledem k vytvoření souvislého radiolokačního pole s důrazem na malé a přízemní výšky s minimálním počtem přístrojů (využit příhraniční dominanty apod.). Do postavení umístit radiolokační přístroje relativně levné s minimální náročností na obsluhu, údržbu a s digitálním výstupem. Přístroje pracující na principu aktivní lokace vhodně doplnit prostředky pasivní lokace a multispektrálními čidly. Jednotlivá čidla (aktivní i pasivní) propojit do hierarchické struktury s využitím integrovaného automatizovaného systému přenosu a distribuce dat. Takto získané informace o vzdušné situaci lze využívat v jednotném automatizovaném systému uvědomování v ČSLA i k řízení letového provozu v daných oblastech.

— Vybudovat **bojový radiolokační systém** se zaujatými stanovišti. Vybrat a připravit záložní a nová stanoviště. Vyčlenit dostatečné množství radiolokační techniky připravené je zaujmout.

— Prvky bojového radiolokačního systému aktivovat pouze v případě, dojde-li k nebezpečí z prodlení. Jenom nezbytně nutné množství sil a prostředků (přesně určené a zpravidla stejné). Celý bojový systém aktivovat jenom v případě války, v době míru jej přísně utajovat.

— Připravit **klamný radiolokační systém**, který vhodně aktivovat již v míru (po dobu cvičení, provokačních letů nepříteli ke státní hranici).

— Zároveň jeho prvků využívat k výcviku obsluh apod. Tento systém rozšířit o klamně stanoviště s využitím maket, koutových odrážeců, imitátorů radiolokačních vysílačů i vyřazených starších typů radiolokačních přístrojů.

— Zabezpečit podmínky pro vzájemné propojení (doplňování) hotovostního, bojového a klamného radiolokačního systému v případě války s cílem výstavby celkové polygonální struktury sítě čidel k zjišťování vzdušných cílů.

— Přísně utajovat strukturu systému velení, vytvořit klamnou představu o organizaci sil a prostředků svazků PVOS prostřednictvím klamného systému velení.

— Účinnost opatření proti nepřátelskému technickému průzkumu bude záviset na komplexnosti jeho vedení, kvalitě organizace opatření a jejich efektivnosti. Vzhledem k možnostem nepřátelského technického průzkumu již v míru se podstatná část opatření přenáší do tohoto období a do období obnovy a přípravy protivzdušných operací v průběhu války.

— Ke zvýšení ochrany přispěje koncepce budování systému velení jako kombinace stacionárního a mobilního systému míst velení, vysílačích a retranslačních rádiových a radiotechnických stanovišť (včetně použití vzdušných míst velení, vzdušných prostředků průzkumu a navedení).

Opatření zaměřená na snížení pravděpodobnosti vyřazení osob a techniky při zásahu prvků systému velení svazku PVO ZHN nepříteli

Odolnost objektu (prvku systému velení) se zvyšuje jeho připraveností pro činnost v podmínkách použití ZHN a v případě slabého nebo středního rozrušení objektu schopností obnovit činnost v souladu s plánem opatření k odstranění následků, a to samostatně nebo podle rozhodnutí nadřízeného stupně.

Odolnost objektu závisí na:

- spolehlivosti a včasnosti varování,
- zabezpečení ochrany osob,
- ženíjní odolnosti prvků a části objektu, které jsou pro jeho činnost rozhodující,
- materiálně technickém zabezpečení činnosti,
- reálnosti zpracování plánu uvádění do vyšších stupňů bojové pohotovosti,
- včasné a odpovídající přípravě k odstranění následků použití ZHN nepřitelem.

Požadované odolnosti objektu se dosahuje zvýšením odolnosti jeho vybraných prvků a částí a opatřeními k zabezpečení ochrany osob a funkční činnosti objektu v podmínkách použití ZHN.

Jednotlivá opatření je možné rozdělit do oblasti organizační a technické.

Z organizačních opatření jsou nejvýznamnější:

- včasné uvedení prvků systému velení do vyšších stupňů bojové pohotovosti a varování vojsk o použití ZHN nepřitelem,

- promyšlené organizování režimu činnosti bojových směn s důrazem na maximální počet ukrytých osob,
- zajištění dostatečných záloh techniky, materiálu, náhradních dílů s připravenými variantami jejich dodání do místa potřeby,
- další zvyšování psychické připravenosti osob,
- příprava a vybavení odřadů k odstraňování následků.

Z technických opatření je možné jmenovat:

- budování ochranných staveb pro ukrytí osob,
- zvyšování odolnosti techniky zejména vůči působení tlakové vlny, elektromagnetického impulsu a záření.

Pro ochranu osob, prvků a částí objektů systému velení svazku PVOS vůči účinkům ZHN nepřítele, zejména účinkům jaderných zbraní, je nutné uplatnit komplexní pohled na možné negativní důsledky v oblasti průzkumu nepřítele, ztížení činnosti (operativnosti velení) apod. Komplexní posouzení efektivity opatření z operačně taktického hlediska je podkladem pro jejich plánování a realizaci.

Ženíjní zabezpečení prvků systému velení svazku PVOS je nedílnou součástí komplexu opatření zabezpečení, organizovaného k ochraně živé síly a techniky před účinky ničivých prostředků nepřítele. Dále k vytváření příznivých podmínek pro práci příslušného štábu a obsluh a nabývá na své důležitosti zejména po vykonaných manévrech do nových postavení před i v průběhu boje. Mezi nejvýznamnější opatření ženíjního zabezpečení patří maskování a budování ochranných a pracovních staveb.

Z hlediska efektivity a možnosti pokrytí prvků systému velení prvosledového svazku PVOS úderu nepřátelskými prostředky napadení je účelné, aby při maskování skrytím byla zabezpečena podmínka, že pravděpodobnost zjištění a vyhodnocení prvku nepřítelem bude menší než 0,6.

Efektivnost budování ochranných staveb v polních postaveních prvků systému velení se velmi rychle zvyšuje při nárůstu odolnosti staveb v rozmezí 0,01 až 0,03 MPa a v rozmezí 0,03 až 0,08 MPa již není přírůstek efektivity tak výrazný a při dalším zvyšování odolnosti se efektivnost již příliš nezvětšuje. Za optimální hranici zvyšování odolnosti můžeme přibližně uvažovat hodnotu 0,08 MPa a budování ochranných staveb na místech rozmístění prvků systému velení svazku PVOS podřídí tomuto hledisku.

Opatření ke zvýšení odolnosti spojovací soustavy se významnou měrou podílí na zvýšení odolnosti systému velení jako celku. Vedle organizačních opatření a zejména výcviku obsluh má významné místo modernizace a zavádění nových technických prostředků spojení. Jde o vytvoření integrovaného automatizovaného systému přenosu a distribuce dat, který by na kvalitativně vyšší úrovni zabezpečoval:

- sběr a distribuci jednotné informace o vzdušné situaci,
- utajení a bezpečnost spojení,
- zkrácení doby předání signálů a rozkazů,
- automatický sběr informací o stavu a výsledcích bojové činnosti podřízených,
- automatickou obnovu systému a jeho vazeb.

Zkvalitňování PVO se zároveň dosahuje zvyšování odolnosti systému velení. Z hlediska rozvíjení prvků systému velení je nutné, aby byly více-

násobně bráněny prostory účinné působnosti různých druhů prostředků protiletadlového raketového vojska. Prostředky vyčleněné k přímé obraně prvků systému velení musí zabezpečit účinný boj s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení v malých výškách včetně ničení řízených střel s plochou dráhou letu. Ke zvýšení efektivity PVO přispěje zavedení novějších vícekanálových protiletadlových raketových kompletů s případným doplněním protiletadlovými raketovými dělostřeleckými bateriemi blízkého dosahu.

Obnova vysoce odolného systému velení je součástí řešení obnovy bojové schopnosti systému PVO svazku PVOS. Priorita řešení úkolů obnovy systému velení je vynucena nutností obnovy centralizace velení a předpokládá vysokou pružnost a obnovitelnost jednotlivých stupňů velení. Významnou měrou k tomu mohou přispět předem vytvořené operační skupiny, které budou velením z pohyblivých nebo vzdušných míst velení. I částečná centralizace velení realizovaná převzetím velení určenými veliteli uskupení útvarů, je efektivním dočasným řešením o obnovení velení z velitelského stanoviště svazku PVOS.

Vytváření pohyblivých míst velení je v souladu s požadovanou vyšší mobilitou prostředků PVOS v důsledku působení průzkumných a palebných systémů nepřítelů. Základní předpoklad pro použití pozemního pohyblivého místa velení na stupni svazku PVOS lze spatřovat už v samotné konstrukci automatizovaných systémů velení, které splňují požadavky jak na jejich stacionární uspořádání, tak i na mobilitu. Prakticky to znamená vytvoření pohyblivého pozemního místa velení svazku PVOS s využitím mobilního automatizovaného systému velení VP-04M, které by bylo zasazeno do jednoho z předem vybraných a připravených postavení a po vyřazení velitelského stanoviště svazku PVOS aktivováno.

V návaznosti na předpokládané vzdušné velitelské stanoviště operačního stupně by bylo účelné vytvářet vzdušné místo velení na taktickém nebo takticko-operačním stupni. Zřízení takového velitelského stanoviště by značně posílilo celkový systém velení, zejména z hlediska nepřetržitosti, operativnosti a tím i odolnosti. Vzdušné místo velení svazku PVOS by částečně zabezpečilo požadavky na velení po vyřazení pozemních míst do jejich obnovy, nebo rozvinutí nových velitelských stanovišť. Za pomoci speciálně vybaveného vrtulníku může vzdušné místo velení plnit funkce pomocného místa velení i v průběhu normální, nenarušené funkce pozemních velitelských stanovišť.

Problém realizace požadavků na vyšší odolnost systému velení je složitější tím, že vzhledem k postupné výstavbě PVOS jako celku je vybavenost různých velitelských stanovišť svazků v jistých ohledech rozdílná a nesejnorodá. Proto také model interakce má spíše obecnější charakter. Přesto uvedené dílčí návrhy ve svém souhrnu udávají nebo vystihují žádoucí trend vývoje v oblasti zodolňování systému velení svazku PVOS, vyplývající z úrovně dosaženého poznání. Je zřejmé, že jejich realizace bude záviset na dalších faktorech, že nemůže být prosazena najednou, ale po částech. Při tom není vyloučeno jejich další doplňování o nové poznatky.

VZDUŠNÝ RADIČNÍ PRŮZKUM

Charakteristickým znakem současného ozbrojeného zápasu je široké použití zbraní hromadného ničení, které v rozhodující míře ovlivní činnost vojsk i štábů. Mezi důležitá opatření k ochraně vojsk proti účinkům radioaktivních látek, která je nutné organizovat, patří radiační průzkum.

Rozsáhlé prostory zamořené radiačním spadem po pozemních a podzemních jaderných úderech nepřítele vyžadují včasné a dostatečně přesné údaje o skutečné radiační situaci, aby ztráty při činnosti v těchto prostorech byly co nejmenší a činnost vojsk co nejefektivnější. Rychlost uskutečnění, věrohodnost a úroveň zpracování výsledků radiačního průzkumu patří k základním faktorům, které ovlivňují rozhodnutí velitelů. Radiační průzkum musí vykonávat nepřetržitě jednotky všech druhů vojsk a speciálních vojsk. K průzkumu velkých pásem zamoření terénu a vzdušného prostoru se používají letadla a vrtulníky.

Na taktickém stupni síly a prostředky radiačního průzkumu zabezpečují převážnou část činnosti útvarů a svazků. Jejich hustota v bojových sestavách je taková, že plně zabezpečují informace o skutečné radiaci v prostoru (pásmu) jejich činnosti, tj. u svazku na ploše asi 600–800 km². Jiná situace je na operačním stupni, kde například z celkové plochy pásma fronty 90 000–100 000 km² zaujímají vojska plochu do 35 %. To znamená, že většina pásma činnosti fronty je bez zdrojů informace o radiační situaci. V tomto pro-

storu bude potřeba organizovat radiační průzkum, kde část tohoto úkolu budou plnit síly a prostředky pozemního radiačního průzkumu. Pozemní radiační průzkum se bude vykonávat jen v nejdůležitějších předpokládaných prostorech činnosti vojsk. Tento druh radiačního průzkumu je spojen s poměrně značnou časovou ztrátou vzhledem k velkým vzdálenostem, které musí průzkumné jednotky překonávat a relativně malým rychlostem jejich vozidel. S růstem vzdálenosti působení jednotek radiačního průzkumu vyvstávají problémy se spojením a včasným předáváním výsledků radiačního průzkumu. Řadu nevýhod může řešit vzdušný radiační průzkum.

Vzdušný radiační průzkum má oproti jiným způsobům zjišťování radiační situace některé podstatné přednosti, protože umožňuje:

- rychle zjišťovat radiační situaci na velkých plochách a do značných vzdáleností nezávisle na charakteru terénu,

- zjišťovat radiační situaci i v prostorech s vysokou úrovní radiace s podstatně nižším stupněm ozáření osádky, než by tomu bylo při jiných způsobech radiačního průzkumu,

- předávat získané údaje o radiační situaci během radiačního průzkumu na velké vzdálenosti,

- manévr k přenesení úsilí radiačního průzkumu na jiné směry nebo do jiných prostorů v kratší době, než dovolují prostředky pozemního průzkumu.

Kromě předností mají však prostředky vzdušného radiačního průzkumu také některé závažné nedostatky a nevýhody ve srovnání s pozemními prostředky průzkumu:

- zjištěné údaje jsou méně přesné následkem nepřesnosti při stanovení koeficientu zeslabení radioaktivního záření vrstvou vzduchu v závislosti na výšce letu, při stínění různými objekty nebo terénními útvary a také při určování místa (zejména v noci), k němuž se vztahuje údaj odečtený z dozimetrického přístroje,

- větší závislost na povětrnostních podmínkách, zejména při zvýšeném výskytu atmosférických srážek, také změny teploty, vlhkost a tlak vzduchu v závislosti na výšce letu záporně ovlivní přesnost měření úrovně radiace,

- zvýšená zranitelnost protiletadlovými a pěchotními zbraněmi nepřítele při průzkumu nad jeho územím nebo v blízkosti dotyku s ním,

- závislost na ukončeném vypadávání radioaktivních látek z oblaků jaderných výbuchů,

- naměřené úrovně radiace a zjištěné hranice zamořených prostorů nemohou být současně v terénu vyznačeny.

Většinu těchto nedostatků by měla v budoucnu odstranit automatizace celého procesu nebo alespoň jeho základních činností a další zdokonalení.

Vrtulníky můžeme používat ke zjišťování skutečné radiační situace zejména:

1. V prostorech jaderného napadení k:

- určení celkové radiační situace v zájmovém prostoru,

- určení šířky a směru stopy radioaktivního oblaku,

- průzkumu úseků terénu s vysokou úrovní radiace a úseků neprůchodných pro prostředky pozemního radiačního průzkumu,

- určení průletového pásma vzdušného výsadku,

- určení nebezpečných prostorů před zasazením odřadu odstraňování následků napadení, zahájením obnovovacích prací a podobně,

- předběžnému orientačnímu vyhodnocení stupně radioaktivního ozáření osob v ochranných objektech nebo bojové technice, u kterých nedošlo k vyřazení vlivem tlakové vlny a světelného záření,

- zjištění změn v terénu způsobených jadernými výbuchy (požáry, závaly apod.).

2. V pásmech zamořených vypadáním radioaktivních látek z oblaků jaderných výbuchů k:

- průzkumu prostoru činnosti vojsk a prostorů předpokládaných rozmístění vojsk a týlových útvarů a zařízení,

- vyhodnocování pochodových os a prostorů rozmístění vojsk s nízkou úrovní radiace.

V obou těchto případech je nutné organizovat vzdušný radiační průzkum tak, aby potřebný přehled o radiační situaci byl získán včas a stupeň ozáření osádek minimální.

Vliv výšky letu na vzdušný radiační průzkum

Při vzdušném radiačním průzkumu klesá s výškou přesnost údajů dozimetrických přístrojů v důsledku změny tlaku a teploty. S výškou také klesá přesnost stanovení koeficientu zeslabení radioaktivního záření ovzduší. Hodnota koeficientu zeslabení závisí na výšce letu, charakteru zamoření (v místě výbuchu nebo radioaktivní stopě), době uplynulé od jaderného výbuchu a na povětrnostních podmínkách. Jak se mění hodnota koeficientu zeslabení ukazuje **tabulka 1**.

Z hlediska stupně ozáření osádky vrtulníků je tento stupeň ozáření přibližně ekvivalentní pozemnímu radiačnímu průzkumu v obrněném transportéru při výšce letu 100 m a v tanku při výšce letu 250 až 300 m, a to jen v radiační stopě. Jestliže je povolena dávka ozáření osádky 10 R a průměrná úroveň radiace na terénu 50 h^{-1} pak bude přípustná doba činnosti osádky nad zamořeným prostorem následující:

při výšce letu 100 m 72 minut,

150 m 90 minut,

300 m 198 minut.

V praxi bude nutné určit mezi výškou letu a dobou trvání letu vhodný kompromis. Přípustná doba letu nad zamořeným prostorem a výškou letu se zvyšuje, avšak přesnost měření se vzrůstající výškou klesá. Určení výšky letu při plnění úkolu radiačního průzkumu bude závislá nejen na úkolu samotném, ale i na taktické situaci.

Nedostatky dozimetrických přístrojů

Dozimetrické přístroje pro radiační vzdušný průzkum by se měly vyznačovat především jednoduchostí a snadností obsluhy a přímým čtením skutečných hodnot radiace při zemi v prostoru měření. Dopo-

Tabulka 1

Výška letu (m)	Hodnoty koeficientu zeslabení					
	v místě jaderného výbuchu				v radioaktivní stopě	
	doba od okamžiku jaderného výbuchu					
	1 h	24 h	2 dny	3 dny	první den výbuchu	druhý den a později
50	5	7	8	10	2,5	3
100	15	17	18	20	4	5
160	30	40	45	50	5	10
200	60	70	90	100	7	15
250	120	160	180	200	9	24
300	200	270	330	400	11	40
350	400	500	600	700	15	80
400	700	850	1000	1200	20	100

sud používané přístroje mají tyto konstrukční nedostatky:

— Časová konstanta

Při časové konstantě dozimetrického přístroje 2–3 sekundy a rychlosti letu 120 až 150 km.h⁻¹ je odchylka polohy vrtulníku od určeného záměrného bodu 70 až 100 m, čili zaměřená úroveň radiace je ve skutečnosti o 70 až 100 m blíže ve směru letu k místu, nad kterým byla přístrojem zaregistrována.

— Inerce

Samovolná výchylka ručičky na stupni měřicího přístroje k níž dochází při vyšších rychlostech letu. Odstranění tohoto nedostatku snižováním rychlosti letu, nebo měřením úrovně radiace z visu nelze řešit především z těchto důvodů. Prodlužuje se celková doba potřebná ke zjištění radiační situace na směru nebo v prostoru a zvyšuje se stupeň radioaktivního ozáření osádky.

Tyto nedostatky řeší letecký rentgenometr RL-75, který s spojením s výškoměrem RV-5 umožňuje stanovení úrovně radiace ve výšce 1 metru nad terénem při výšce letu 25–512 m. Rozsah měření úrovně radiace ve výšce 1 metru nad terénem je od 0,2 do 10 000 R.h⁻¹ s chybou ± 40 % a v kabině vrtulníku od 0,024 do 93 R.h⁻¹ s chybou ± 50 %. Je napájen z palubní sítě a použitelný v rozsahu teploty atmosféry od -50 °C do +70 °C. Umožňuje automaticky signalizovat:

— dosažení přípustné úrovně radiace v kabině vrtulníku,

— dosažení úrovně radiace 10 000 R.h⁻¹ ve výšce 1 m nad terénem,

— překročení povoleného rozmezí výšek.

Předepsaná výška letu při průzkumu je 25 až 512 m a rychlost letu 0 až 200 km.h⁻¹.

Princip jeho činnosti je založen na automatické korekci úrovně radiace stanovené v určené výšce letu na úroveň radiace existující ve výšce 1 m nad terénem. Úroveň radiace ve výšce letu se měří pomocí speciální sondy. Korekce se odvozuje pomocí původního napětí — kmítočet z údaje z výškoměru RV-5. Vstupem do paměti lze zavést opravné funkce K1 až K4. Vstupem do vyhodnocovacího bloku pak korekční činitel X. Stanovený údaj o úrovni radiace se vyčítá na zapisovači.

Letecký rentgenometr RL-75 umožňuje uskutečňovat vzdušný radiační průzkum z předepsaných výšek letu za využití jedné ze čtyř hodnot funkcí K1 až K4 a korekčního činitele X. Hodnoty funkce K1 až K4 se volí podle druhu jaderného výbuchu a stáří radioaktivních produktů — viz **tabulku 2**.

Korekčního činitele X se využívá pro opravu chyb, způsobených povětrnostními podmínkami (tlak, teplota) a topografickými vlivy, zvláště výškovými rozdíly sledovaného terénu. Po celou dobu konání vzdušného radiačního průzkumu je proto nutné věnovat pozornost hodnocení povětrnostních a terénních vlivů a tím i správné volbě funkce K a korekčního činitele X.

Tabulka 2

Funkce K	Doba od výbuchu jaderné munice	
	štěpné	termonukleární
K1	1—5 hodin	1—2,5 hodiny
K2	a) 5—24 hodin	2,5—15 hodin
	b) 7 dní—1 rok	14 dní—1 rok
K3	1—7 dní	—
K4	při průzkumu nad vodními plochami	

Možnost plnění úkolu vzdušného radiálního průzkumu

Vzdušný radiální průzkum uskutečňuje osádka zpravidla ve složení pilot, operátor a dozimetrista. Při plnění úkolu vzdušného radiálního průzkumu nad místem jaderného napadení je účelné volit trasu letu tak, aby protínaly prostor výbuchu kolmo na sebe ve vzdálenosti 1—2 km od epicentra. Bodů protnutí ve směrech na sebe kolmých je nutné volit víc, aby se mohlo uskutečnit více měření úrovně radiace. Pomocí výsledků měření je pak možné stanovit zamořený prostor. Osa radioaktivní stopy se určuje spojením maximálních úrovní radiace. Šířka radioaktivní stopy může být zjišťována hledáním úrovně radiace 0,5 R.h⁻¹, nebo úrovní radiace odpovídající příslušné isodose k době jedné hodiny po jaderném napadení, nebo obojím způsobem.

První způsob má výhodu, že umožňuje získat přehled o skutečné poloze zaměřeného prostoru, v němž jsou již nutná ochranná opatření.

Druhý způsob umožňuje okamžitě zakreslovat hlášené údaje grafickou metodou stejnou jako při předpovědi pásem radioaktivního zamoření.

Kombinovaný způsob je sice z hlediska získání přehledu o radiální situaci nejvhodnější, avšak rychlé přepočty naměřených hodnot a jejich předávání je nejnáročnější.

Na podkladě zkušeností bylo zjištěno, že pro změření úrovně radiace nad jedním záměrným bodem, sestavení a odeslání hlášení rádiem bylo v průměru zapotřebí asi 20 sekund.

Při rychlosti letu 120 km.h⁻¹ by posta-

čovalo uskutečňovat měření mezi dvěma body ve vzdálenosti 600—700 m. Za tohoto předpokladu dostaneme údaje — viz. **tabulku 3** (orientační časové normy uskutečnění vzdušného radiálního průzkumu jedním vrtulníkem při průměrné rychlosti letu 120 km.h⁻¹).

Za určité konkrétní situace se mohou počty měření měnit. Tato skutečnost pak ovlivní celkovou časovou normu. Skutečný rozsah úkolů vzdušného radiálního průzkumu bude však zpravidla limitován především množstvím vyčleněných vrtulníků. U frontu může být k plnění tohoto úkolu vyčleněn tento počet vrtulníků, a to od:

- letky velení a průzkumu armády po 4 vrtulnících,
- každého vrtulníkového odřadu divize 1—2 vrtulníky,
- letky armádního sboru 2 vrtulníky,
- každého vrtulníkového pluku po 4—6 vrtulnících, tj. celkem 26—38 vrtulníků.

Vzdušný radiální průzkum v pásmu frontu (armády) se organizuje a uskutečňuje v zájmu motostřeleckých a tankových svazků, armádních a frontových útvarů, svazků a zařízení. V plánu chemického zabezpečení operace by měl být určen nejen ob- sah a rozsah úkolu, ale i pořadí jejich plnění.

1. Ve prospěch motostřeleckých a tankových svazků se bude uskutečňovat průzkum:

- prostorů soustředění nebo předpokládaných prostorů soustředění a os přesunů do těchto prostorů,
- os přesunů z předpokládaných prostorů soustředění na čáru rozvinutí do praporních proudů,

Tabulka 3

Radiační průzkum	Počet míst měření	Délka trasy letu (km)	Průměrná doba k vedení průzkumu (min)
V místě výbuchu (střední mohutnosti)	15	16	13
Prostor rozmístění vojsk do 300 km ²	30	80	50
Komunikace	45	120	75
Radioaktivní stopy po pozemním výbuchu o mohutnosti do 15 kt	30	120	70
15 až 100 kt	45—60	150—200	110
nad 100 kt	90 a více	300 a více	180 a více

— prostorů rozmístění nebo os přesunu míst velení, raketových útvarů, týlových útvarů a zařízení,

— prostorů určených k vyvádění útvarů do druhého sledu nebo zálohy a os přesunu do těchto prostorů,

— výchozích prostorů pro vysazení taktických vzdušných výsadků.

2. Ve prospěch frontových a armádních útvarů, svazků a zařízení bude plnit průzkum:

— os přesunů a plánovaných prostorů rozmístění míst velení frontu a armády,

— hlavních a záložních prostorů frb, arb a protiletadlových raketových útvarů a jejich zařízení a os přesunu do těchto prostorů,

— os přesunu druhého sledu a záloh frontu a armády na čáru zasazení,

— prostorů přeprav a přechodu přes velké vodní překážky a horské masívy,

— prostorů rozmístění týlových zařízení a objektů týlu a frontových a armádních zásobovacích komunikací,

— výchozího prostoru operačního výsadku.

Jaký je možný objem úkolů vzdušného radiačního průzkumu v průběhu frontové útočné operace ukazuje **tabulka 4**.

Při vedení frontové útočné operace s použitím jaderných zbraní se předpokládá zamoření až 85 % pásma činnosti fron-

tu radioaktivním spadem po jaderných úderech nepřítele. Ve frontu složeném ze dvou armád (po 4 divizích) a armádního sboru jsou celkové požadavky na vzdušný radiační průzkum v průběhu jednoho dne operace:

— v pochodových osách to je 40 vrtulníkových vzletů,
15 180 km

— na ploše to je 20 vrtulníkových vzletů.
19 500 km²

Možnosti vrtulníku Mi-2 při plnění úkolů vzdušného radiačního průzkumu jsou:

za hodinu letu

— průzkum cest [os přesunu] 180—200 km,

— průzkum terénu v blízkosti epicentra výbuchu 300—360 km²,

— průzkum terénu vzdáleného od epicentra výbuchu 450—500 km²,

při jednom vzletu za hodinu

— 80 km pochodových os 300—360 km² v blízkosti epicentra výbuchu,

— 450—500 km² terénu vzdáleného od epicentra výbuchu,

za 2 hodiny

— 360 km pochodových os,

Tabulka 4

		Délka průzkumu pochodových os (km)	Plocha průzkumu prostoru (km ²)
Armáda v 1. sledu F	msd (td) v 1. sledu armády za jeden den operace, za každý další den operace	do 850 do 800	800—900 do 650
	msd (td) ve 2. sledu armády za první den operace, armádní útvar y a zařízení za jeden den operace	do 1200 1700	200 3200—3300
2. sled - VŠZ	msd (td) za jeden den operace, as za jeden den operace	600—1000	40—50
Frontové útva- ry a zařízení	působící v přední části pásma F za jeden den,	1200	4000
	působící ve střední části pásma F za jeden den,	1500	1800—1500
	působící v týlové části pásma F za dva dny	1100—1400	do 1500

— 600—700 km² terénu v blízkosti epicentra jaderného výbuchu,
— 900—1000 km² terénu vzdáleného od epicentra jaderného výbuchu,

za 2,5 hodiny

— 450 km pochodových os,
— 750—900 km² terénu v blízkosti epicentra jaderného výbuchu,
— 1100—1250 km² terénu vzdáleného od epicentra jaderného výbuchu.

Z těchto možností vyplývá, že vyčleněné vrtulníky jsou schopny splnit úkoly vzdušného radiačního průzkumu v průběhu útočné operace s úsilím 1,5 až 2 vzletů denně.

Při plánování a plnění úkolů vzdušného radiačního průzkumu musí být dodržovány tyto zásady:

- průzkum musí být veden s co nejmenší časovou ztrátou,
- osádka musí získat takové údaje, kte-

ré umožní co nej přesněji charakterizovat vzniklou situaci,

— dávka ozáření osádky během průzkumu musí být co nejmenší a přísně sledována (jednorázová dávka u pilotů nesmí překročit 25 R. h⁻¹),

— musí být dodržena všechna opatření k zabezpečení letu vrtulníku,

— při průzkumu prostoru centra pozemního nebo podzemního jaderného výbuchu musí vést trasa letu minimálně 1,5 až 2 km od centra výbuchu,

— vrtulníky se mohou přiblížit k čáře dotyku s nepřítelem nejvýše 2,5 až 3 km při výšce letu 50—60 m a při větších výškách letu nejvýše 4—5 km,

— vzhledem k tomu, že radioaktivní stopa po jaderném výbuchu se nevytváří okamžitě, ale po určitém časovém období, je nutné uskutečnit vzdušný radiační průzkum daného prostoru (nebo os přesunu) až po vytvoření zamoření. Přitom však není nutné čekat na úplné vypadnutí celé stopy.

Vzdušný radiační průzkum terénu má nezastupitelné místo v celém systému radiačního průzkumu. Má velkou perspektivu dalšího rozvoje, vzhledem k vysoké efektivnosti a možnému využití v automatizovaném systému radiačního a chemického průzkumu. Umožňuje rychle a na velkých plochách zjistit skutečnou radiační situaci a v tomto směru je na operačním stupni nenahraditelný. Po zavedení a s využitím leteckých rentgometrů RL-75 se několikanásobně zvýší možnosti radiačního průzkumu.

ZÁSOBOVÁNÍ PROVIANTNÍM MATERIÁLEM V NOVÝCH ORGANIZAČNÍCH STRUKTURÁCH

Týlové zabezpečení vojsk frontu v soudobých útočných operacích je charakterizováno neobyčejně složitými podmínkami, různorodostí a značným objemem plněných úkolů.

Složitost týlového zabezpečení rovněž vyplývá z rozmachu soudobých operací, vysokých temp útoku a proměnlivých forem používaného manévru vojsky.

Mezi tři hlavní druhy materiálu za municí, PHM je řazen proviant. Těmito druhy materiálů jsou vojska zásobována a doplňována přednostně.

V útočné operaci je nutné všem vojskům frontu zabezpečit pravidelnou úhradu spotřebovaných zásob, a to především proviantu.

V operační sestavě frontu působí řádově několik stovek frontových svazků, útvarů a zařízení (dále FSÚZ). Pro bližší představu uvádím, že jen týlových svazků, útvarů a zařízení v sestavě týlu frontu může být 400 až 450 (kolem

100 000 osob, 20 000 automobilů a jiné týlové techniky).

V útočném pásmu frontu plní úkoly dalších několik set svazků, útvarů a zařízení jednotlivých druhů vojsk a služeb. Právě složitost denního zásobování těchto FSÚZ proviantním materiálem vyplývá z jejich velké početnosti, častých změn míst jejich působení v operační sestavě a rozčlenění v celém prostoru útočného pásma frontu.

Nejčastějším typem frontových útvarů jsou brigády s počty osob do 2000 a dále prapory (oddíly) do 500 osob.

K proviantnímu zabezpečení mají téměř všechny FSÚZ ve své organizaci začleněna hospodářská družstva, která zabezpečují přípravu teplé stravy z vezených pohyblivých zásob proviantu (7 denních dávek proviantu).

Svazky brigádního typu (kromě slničních a železničních brigád) a samostatné pluky mají ve své organizaci začleněny

brigádní (plukovní) sklady proviantu. Ty zabezpečují odběry zásob proviantního materiálu zpravidla z rozvinovaných (vytvářených) výdejních míst frontu. Komplikace vznikají u samostatných útvarů praporečného typu, které musí odebrat zásoby proviantního materiálu zpravidla některým z uvolněných vozidel od hospodářské výjezdy (často i za cenu složení části materiálu na zem).

Realizaci týlového zabezpečení FSÚZ byla vytvořena odpovídající organizační struktura týlových svazků, útvarů a zařízení, kam patří i zařízení proviantní služby.

Do frontového týlu, tj. do frontové tylové základny (FTZ), jsou organizačně začleněny:

- frontový sklad proviantu,
- polní mechanizované pekárny,
- polní masné závody.

Frontový sklad proviantu zabezpečuje příjem a výdej, kompletaci a skladování proviantního materiálu svými skladištními odděleními. Je schopen vyčlenit dvě pohyblivá skladištní oddělení do vytvářených oddělení frontové tylové základny (OFTZ). K zabezpečení zásobování FSÚZ proviantním materiálem je určeno skladištní oddělení pro výdejní místo.

Polní pekárny (několik útvarů) zabezpečují výrobu chleba pro všechna FSÚZ.

Polní masné závody vyrábějí maso a masné výrobky v polních podmínkách pro všechna vojska frontu.

V případě vytvoření OFTZ se do něho vyčleňuje pohyblivé oddělení frontového skladu proviantu, zpravidla dále polní pekárny a polní masný závod.

Novým základním prvkem frontového týlu, plně pohyblivým, jsou frontové brigády materiálního zabezpečení určené k týlovému zabezpečení vojsk na daném směru. K proviantnímu zabezpečení vojsk jsou do jejich sestavy začleněna tato zařízení:

- frontový sklad proviantu,
- polní mechanizované pekárny,
- polní masný závod.

Pro zásobování FSÚZ proviantním materiálem zřizuje oddělení pro výdejní místo frontového skladu proviantu výdejní místo proviantního materiálu.

Výdejní místo proviantního materiálu plní tento úkol zpravidla po dobu několika dnů (ale pouze výjimečně pro jedno-

rázový výdej) jednotkami obsluhy FTZ (OFTZ), frontových brigád materiálního zabezpečení a příslušníky proviantních skladů — odděleními pro výdejní místa.

Proviantní materiál je ve výdejním místě vydáván útvarům podle seznamu, který zpracoval štáb týlu frontu — skupina pro zásobování FSÚZ. Nemá-li stanoveno pořadí výdeje, materiál se vydává na šekové žádanky v takovém pořadí, ve kterém se útvary k odběru dostavily, a výše odběru se zaznamenává do odběrní knížky.

V současné době je problematické pro náčelníka proviantní služby frontu stanovit správnou výši zásob pro každé výdejní místo tak, aby bylo zabezpečeno uspokojení všech požadavků FSÚZ, které se dostaví do výdejního místa k odběru.

Vždyť v jednotlivých výdejních místech budou kladeny požadavky na některé speciální druhy proviantu, např. konzervové dávky potravin pro průzkumné útvary, polotovary a masové konzervy např. pro jednotky spojovacího vojska, vojska REB, silničního vojska k zabezpečení individuální přípravy stravy nebo v malých skupinách. Pro raněné a nemocné v nemocničních základnách je třeba dodat např. mléko, smetanu, vejce a další potraviny pro zabezpečení zdárného léčení, které ve stravní dávce P pro pozemní vojsko nejsou uhrazovány.

Nezabezpečit tyto speciální druhy potravin k výdeji ve správných výdejních místech, kde budou požadovány, znamená vážně narušit plnění bojových úkolů u některých speciálních FSÚZ nebo ohrozit zdárné léčení nemocných a raněných.

Vzhledem k relativně nízkému počtu zřizovaných výdejních míst a velkému počtu FSÚZ nelze zabezpečit pro všechny útvary prakticky denní výdej k doplňování proviantního materiálu.

Útvary při uskutečňování odběrů materiálu z výdejního místa budou často překonávat značné vzdálenosti. Útvary s nízkými počty zásobovaných budou odebrat malý objem proviantu a denní odběry by byly neefektivní. Proto se jeví optimální možnost uskutečnit odběry z výdejních míst jednotlivými útvary jedenkrát za 2 až 3 dny s tím, že útvary odeberou příslušný počet denních dávek proviantu.

Proto má své opodstatnění rovnoměrné rozčlenění FSÚZ a jejich odpovídající začlenění k příslušnému výdejnímu místu.

Složitost plnění tohoto úkolu v dynamice vedení operace je nadále znásobována výraznou činností nepřítelů vedenou prá-

vě proti základním funkcím frontového týlu.

Náčelník proviantní služby frontu a jeho výkonné orgány musí soustavně získávat potřebné informace o místech působení jednotlivých FSÚZ, zejména úzkou součinností se štábem týlu frontu a jednotlivými náčelníky druhů vojsk a služeb prostřednictvím operační skupiny štábu týlu na velitelském stanovišti. Musí mít trvalý přehled o stavu zásob proviantního materiálu v jednotlivých frontových skladech, stavu a činnosti všech výrobních zařízení (polních pekáren, polních masných závodů).

Je třeba vnést kategorický požadavek, aby dokonalou informovanost, plánování a řízení zásobovacího procesu v daleko větší míře než dosud převzala výpočetní technika zařazená jak na TVS frontu, tak i ve FTZ a u fbmz. Zatím není zpracováno potřebné programové dílo pro využití této techniky, která musí výrazně přispět k racionalizaci celého zásobovacího pro-

cesu pro FSÚZ nejen proviantním materiálem.

Nejschůdnější cestou k odstranění nepjatostí, neinformovanosti může být právě zavedení direktivního systému zásobování FSÚZ s využitím výpočetní techniky při plném zabezpečení kompletace všech zásob proviantu.

K řešení tohoto problému se zdárným výsledkem je zapotřebí vymýtit z praxe operačních cvičení termín „ostatní“, za který se ukrývají stovky FSÚZ a při všech kalkulacích a v plánovacích dokumentech dochází ke zkreslení údajů. Problém zásobování všech FSÚZ, nejen proviantním materiálem, je řešen pouze okrajově.

Pro řešení bezporuchového zásobování FSÚZ proviantním materiálem je zapotřebí tuto otázku dále rozpracovat, poukázat na všechny možné rezervy, které jsou např. v metodice práce štábu týlu frontu, náčelníka proviantní služby frontu a jeho řídicích i výkonných orgánů nebo v současném stylu řízení a zabezpečování tohoto náročného úkolu.

PROVIANTNÍ ZABEZPEČENÍ ÚTOKU PLUKU

Vývoj nových zbraňových systémů a bojové techniky se plně promítá do způsobu vedení bojové činnosti vojsk a současně i do požadavků na jejich proviantní zabezpečení. Zvyšováním manévrovosti vojsk a tempu pohybu narůstají nároky na doplňování zásob proviantu, včasnou přípravu a výdej stravy bojujícím jednotkám.

Úsilí proviantní služby je zaměřeno na včasné zabezpečení bojujících vojsk hodnotnou, kvalitní a zdravotně nezávadnou stravou. Aby tento úkol byl splněn, musí být neustále udržována vysoká bojová schopnost daná nejen odbornou úrovní funkcionářů, ale i vycvičeností hospodářských družstev a jejich úplným materiálním vybavením.

Požadavky na proviantní službu, které vyplývají ze zabezpečení útoku pluku, je možné rozdělit do tří etap:

- příprava útoku pluku,
- vedení útoku,
- ukončení boje.

Při přípravě jde o zplánování proviantního zabezpečení útoku pluku. Náčelník proviantní služby pluku vychází z úkolu pluku a zejména z výše stanovených zásob, ze skutečného stavu zásob proviantu, polní proviantní výstroje, z počtu stravovaných u pluku a z plánovaného doplnění zásob od nadřízeného zásobovacího stupně.

V dalším náčelník proviantní služby pluku řeší úkoly spojené s:

- rozdělením pluku do stravovacích skupin,
- organizací přípravy a výdeje stravy bojujícím jednotkám,

- převzetím zásob proviantu od nadřízeného zásobovacího stupně,

- způsobem doplnění zásob proviantu a pitné vody hospodářským výdejním praporem,

- zabezpečením oprav a odsunu poškozené proviantní techniky,

- informovaností velitelů praporů o způsobu organizace přípravy a výdeje stravy,

- způsobem převzetí, rozdělení a přisunu zásob proviantu hospodářským výdejním s velitelem rtz a správcem plukovního skladu proviantu.

Činnost proviantních jednotek v tomto období může ovlivňovat zejména úkol týlu pluku a zámysl jeho plnění, naplněnost sil a prostředků, provozuschopnost polní proviantní výstroje, stav zásob proviantu a pitné vody k přípravě stravy a v neposlední řadě i zaměřené prostory, terén, roční období a povětrnostní podmínky.

Vydeme-li z předpokladu, že pluk přechází do útoku zpravidla po přesunu se zaujetím výchozího prostoru, pak proviantní jednotky jej zaujímají v sestavě týlu praporů a pluku, nerozvinují se, ale musí mít vytvořeny podmínky k plnění zejména těchto úkolů:

- **hospodářské výdejny** k zabezpečení přípravy a výdeje teplé stravy vojskům včetně dostatečného množství teplého nápoje, převzetí, rozdělení a uložení zásob proviantu na vozidlech, odběru pitné vody, odběru a doplnění paliva do polních kuchyní, doplnění glycerinu do duplikátorových kotlů, vyučtování spotřebované

ho proviantu k přípravě stravy a v neposlední řadě i ošetření polní proviantní výstroje,

— **plukovník sklad proviantu** k doplnění nařízených zásob proviantu hospodářským výdejním praporů, přebírání proviantu od nadřízeného zásobovacího stupně podle zpracovaného rozdělovníku a ošetření chladících přepravníků.

Při vedení útoku pluku je možné na základě charakteristických rysů útočného boje stanovených Všeob-R-1/č předpokládat, že plnění úkolů proviantního zabezpečení mohou ovlivňovat tyto faktory:

— **rychlé tempo útočného boje**, které ale vyžaduje časté přesuny proviantních jednotek,

— **značné ztráty osob a materiálu**, které zapříčiní změny v počtech stravovaných, což si vynutí změnu rozdělení dávky proviantu u hospodářských výdejn a plukovního skladu proviantu, zvýšené nároky na zabezpečení zdravotnických etap, řešení personálních ztrát u hospodářských výdejn a plukovního skladu proviantu, zvýšené nároky na zabezpečení zdravotnických etap, řešení personálních ztrát u hospodářských výdejn, úpravy v organizaci stravování a řešení náhrady ztrát na proviantní technice,

— **nepravdivost postupu v neznámém terénu** v závislosti na odporu nepřítelů zvýší nároky na rozhodovací proces NPS pluku, na organizaci a řízení přemísťování proviantních jednotek a na reálné plánování proviantního zabezpečení vojsk,

— **činnost na území opuštěném nepřítelem** s vyskytujícími se roztroušenými diverzními skupinami nepřítelů a jejich vliv na organizaci pevné a pružné obrany a ochrany osob a materiálu,

— **použití ZHN nepřítelem**, přitom vystupuje do popředí nutnost zabezpečení ochrany osob a materiálu pro překonání zamořených prostorů a uskutečnění speciálních čistý,

— **nedostatek zpráv a informací** o potřebách jednotek a jejich rozmístění v terénu, což zapříčiní ztížení orientace ZT, NPS, velitele rtz a správce PSP při přisunu proviantu hospodářským výdejním a stejně tak i velitelů hospodářských družstev pro zabezpečení stravy pro jednotlivé stravovací skupiny.

Stravování vojsk se ztíží zejména u hospodářských výdejn prvosledových praporů. Příprava a výdej teplé stravy se tam uskuteční v průběhu krátkých zastávek nebo v prostorech rozmístění zpravidla 2krát denně a jedno jídlo se vydá ve formě studené stravy. U ostatních hospodářských výdejn, s přihlédnutím ke konkrétní bojové situaci, lze předpokládat přípravu teplé stravy 3krát denně.

Činnost po ukončení boje se musí vyznačovat regenerací sil bojujících vojsk, zvýšením úsilí k zabezpečení ošetření, oprav, doplnění techniky a materiálu. Proviantní služba v tomto období plní zejména tyto úkoly:

1. Hospodářské výdejny zabezpečí:

- přípravu a výdej stravy vojskům,
- kontrolu uložených zásob proviantního materiálu,
- ošetření a údržbu polní proviantní výstroje,
- doplnění paliva,
- odběr pitné vody,
- předání poškozené proviantní techniky do opravy,
- převzetí, rozdělení a uložení proviantu na vozidla.

2. Plukovní sklad proviantu:

- doplňuje spotřebované zásoby proviantu hospodářským výdejním praporům,
- přebírá zásoby proviantu od nadřízeného zásobovacího stupně,
- vydává komplety proviantu na jednotlivé hospodářské výdejny podle rozdělovníku,
- podílí se na organizaci a převzetí poškozené polní proviantní výstroje k opravám.

Kvalitní proviantní zabezpečení útoku pluku plně závisí na cílevědomém řízení sil a prostředků proviantní služby v konkrétních bojových podmínkách. Úspěšné zabezpečit vojska si vyžaduje důsledné osvojení zásad proviantního zabezpečení pluku v útočném boji a jejich aplikaci do podmínek služby nejen náčelníkem proviantní služby, ale i ostatními velitelskými a týlovými zodpovědnými funkcionáři.

K rozvoji teorie a praxe palebného ničení nepřítele v soudobých operacích

Redakčně upravený a zkrácený článek plukovníka E. G. Korotčenka, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 5/1986.

Z historických zkušeností vyplývá, že rozvoj teorie a praxe palebného ničení nepřítele probíhá především pod vlivem zdokonalování prostředků ozbrojeného zápasu. V soudobých podmínkách s hromadným zavedením vysoce přesných a dalších nových zbraní do výzbroje celé řady zahraničních armád dochází k zásadním změnám v názorech na přípravu a vedení palebného ničení nepřítele v operacích.

Nejdůležitějším předpokladem toho bylo **podstatné zvětšení dostřelu a dosahu hlavních palebných prostředků**. Palebné ničení v soudobých operacích nabývá stále více na charakteru dalekých palebných úderů, dalekého palebného boje. V důsledku toho existuje možnost ničit nepřítele do celé hloubky jeho sestavy. Ve srovnání s obdobím druhé světové války vzrostla délka střelby polního dělostřelectva 1,5–4krát, protitankových prostředků 5–8krát, dolet taktického letectva 5–7krát, hloubka působení raketovými komplety operačně taktického určení až 2krát.

Současně se zvětšením dostřelu palebných prostředků **podstatně se zvýšila přesnost palebného ničení nepřítele**. I v minulých válkách se velitelé a štáby snažili vést

vysoce přesné údery, avšak nedokonalé prostředky průzkumu, samotných dělostřeleckých systémů, zaměřovacích přístrojů a řízení palby v určitých podmínkách situace neumožňovaly úspěšně plnit tento úkol.

V současné době se situace změnila. Nové prostředky průzkumu, např. v NATO umožňují rychle zjišťovat objekty a přesně určovat jejich souřadnice v různé denní době a za jakéhokoli počasí. Zaměřovací přístroje soudobých prostředků ničení, jejichž základem jsou vymoženosti radioelektroniky, laserové techniky a jejich spojení s automatizovaným systémem velení, umožňují raketovým útvarům, dělostřelectvu, minometům a raketometům dosahovat vysoké přesnosti ničení objektů (cílů). Komplexní navigační a zaměřovací systémy zabezpečují let bojových letounů do stanovených prostorů ve dne v noci v normálních i složitých meteorologických podmínkách a vedení vysoce přesných úderů. Vyzbrojení raketových útvarů náboji se samonaváděcími hlavicemi zabezpečují doplňkový průzkum objektů ničení a jeho přesné zničení.

Mnohonásobně vzrostlá délka a přesnost

palebných úderů na cíle umožňují z jiného hlediska přistupovat k problému palebného ničení. Je nutné zdůraznit, že počet obrněných objektů a svazků pravděpodobného nepřítele neustále narůstá. Např. v divizi typu 86 armády USA bude obrněných protitankových prostředků 2krát více než v roce 1985.

Obrněná technika svazků umožňuje vytvářet silná úderná uskupení v útoku a ve velmi krátké době pevnou obranu. Z růstu ochrany vojsk obrněnou technikou vyplývají nové problémy palebného ničení. Hlavní z nich je potřeba rozhodného přechodu od metod prostorového umlčování objektů a cílů k vedení přesných úderů prakticky na každý obrněný objekt.

Konečně je nezbytné poznamenat, že s růstem přesnosti palebného ničení může být značně snížen počet zasazeného dělostřelectva, raketových zbraní, letectva a vrtulníků. Týká se to i munice a času na plnění palebných úkolů.

Rozhodující vliv na utváření teorie a praxe palebného ničení má pokračující **další zvyšování mohutnosti munice**. Síla úderů, vedených dalekonosnými palebnými systémy s použitím konvenčních munice se do sily přibližuje k jaderným zbraním s malým tritoloým ekvivalentem. Např. využívání leteckých kazet v přímé letecké podpoře pozemních vojsk je účinnější 3–4krát a pum s laserovým systémem navedení až 40krát, než použití konvenčních pum a raket. Rostoucí síla konvenčních zbraní umožňuje v současné době mířenými údery v krátké době vyřadit z boje uskupení vojsk, sil a prostředků, rovněž objekty nepřítele do celé hloubky jejich rozmístění a tak podstatně změnit poměr sil ve svém prospěch a určovat úspěch operací.

V soudobém období rozvoje vojenství se zřetelně projevuje **celková tendence k podstatnému růstu palebného ničení nepřítele v operacích**. Vznikla i nutnost přehodnotit dříve vzniklé názory na organizaci, plánování a vedení palebného ničení nepřítele. Důležitou podmínkou těchto úkolů je všestranné zhodnocení jednotlivých tendencí, které vznikly v posledních letech v rozvoji teorie a praxe palebného soupeření stran.

Za hlavní z nich je pokládáno **zvětšení hloubky současného ničení nepřítele**. Projevilo se to i v minulých válkách. Tak ve Velké vlastenecké válce hloubka současného umlčování jeho obrany vzrostla z 2,5–5 km v letech 1941–1942 na 8–10 a v některých případech do 15 km v roce 1945.

Úspěch v soudobých operacích ještě ve větší míře než dříve bude záviset na schopnosti současně ničit nejdůležitější objekty nepřítele prakticky do celé hloubky jeho operační sestavy. Je to podmíněno, tak jako i podle dřívějšího názoru, podstatným růstem dálky působení palebnými prostředky, kromě toho značnou vzdáleností od předního okraje objektů nepřítele, které mají prvořadý význam pro činnost jeho bojových systémů. Zkušenosti ze cvičení ozbrojených sil NATO v letech 1984–1985 ukazují, že hloubka rozmístění různých objektů od čáry bojového dotyku stran může dosahovat např. u odpalovacích zařízení Pershing-2 a pozemních křídlatých raket 150–180 i více km, pásem přehrazových letounů systémů PLSS, AWACS, Nimrod 150–200 km, objektů průzkumných systémů 30–160 km, prostorů rozmístění hlavního uskupení vrtulníků 30–100 km, míst velení raketového komplexu typu Assault Breaker 30–50 km.

Vzhledem ke zvětšení dálky střelby dělostřelectva přesunuje se rozmístění značného množství jeho palebných postavení do hloubky bojových sestav vojsk. Např. palebná postavení dělostřelectva, které používá řízené náboje Copperhead a Sadarm, mohou být ve vzdálenosti 10–12 km od předního okraje, raketomety MLRS 10 až 25 km. Vrtulníky NATO se stanicemi rušení působí zpravidla z prostorů, vzdálených od čáry dotyku 10–15 km.

Podstatné zvětšení rozsahu palebných úkolů, plněných na velkých vzdálenostech, je rovněž podmíněno rostoucí nutností spolehlivého ničení letectva na letištích, vzdálených míst velení, záloh v prostorech soustředění, kromě toho snahou vést údery vlastním letectvem, aniž by působilo v pásmu PVO nepřítele.

Podle tvrzení amerických vojenských odborníků může hloubka pásma současného bojového působení organickými a posilovacími prostředky v soudobých operacích činit: pro brigádu — 150 km, divizi — 70 km, armádní sbor — 150 km, skupinu armád 300–500 i více km. V rámci těchto pásem bude mít prvenství v palebném ničení nepřetržitě palebné působení na objekty prvních a druhých sledů (záloh) nepřítele. To ho může zbavit jeho možnosti spojit jejich úsilí a vytvořit předpoklady ke zničení i sil v převaze po částech. Kromě toho s využitím hlubokého palebného ničení předpokládá se uskutečňovat přesun a rozvinutí úderných (protiúderných) uskupení a přeskupení vlastních vojsk.

V hodnocení tendencí v posledních letech se stále projevuje nová stránka — **snaha**

předělit nepřítele ve vedení hlubokých palebných úderů. To je podmíněno neustálým bojem k získání iniciativy, v němž je dosahováno úspěchu předstížením druhé strany ve všech jejích činnostech tak, aby byla snížena efektivnost odvetných úderů, popřípadě zmařeny.

Na rozdíl od minulých válek v **soudbových operacích v průběhu palebného ničení nepřítele v krátké době budou plněny nejen tradiční, taktické, ale i důležité operační úkoly.** Nedostatečný dostřel a účinnost hlavních palebných prostředků v minulých válkách měly za následek, že palbou byly zpočátku zpravidla řešeny jen taktické úkoly: umlčování opěrných bodů, dělostřeleckých a minometných baterií a jiných cílů v taktické hloubce obrany. Objevy, rozmístění v hloubce, zůstávaly obyčejně mimo účelné palebné působení.

V současné době tendence ke stále většímu přemístění těžiště palebného ničení do hloubky se projevuje nepřetržitým rozšiřováním okruhu úkolů operačního rozsahu, které plní palebné prostředky. V lokálních válkách, zvláště na Blízkém východě, bylo dosahováno velkého operačního výsledku jedním silným úderem palebných prostředků na letiště, prostředky PVO a místa velení. Vzhledem k tomu západní vojenští odborníci plánují na začátku války s použitím mohutných palebných prostředků narušit státní a vojenské velení, zničit nejdůležitější objekty a tak vytvořit podmínky pro zasažení hlavních uskupení vojsk do bojové činnosti a neutralizaci možných odvetných opatření protistojící strany. Prvořadá úloha patří palebnému ničení i při plnění takových operačních úkolů, jako jsou zmaření rozvíjení uskupení vojsk v příhraničním pásmu a v hloubce teritoria, zničení hlavních sil letectva a narušení systému PVO.

V souladu s koncepcí „boje s druhými sledy“ udílí velení NATO vedoucí úlohu palebnému ničení ke zmaření přesunu a rozvinutí druhých sledů a zabezpečení činnosti silných výsadek a mobilních uskupení v týlu protivníka. Boj se druhými sledy a zálohami, zmaření jejich manévru je plánováno vést způsobem jejich nepřetržitého ničení dalekonosnými vysoce přesnými zbraněmi a letectvem v prostorech soustředění a na osách přesunu. Přitom se předpokládá vést soustředěné palebné údery na vzdálenost do 150 i více km od linie fronty, zvláště při překonávání vodních překážek, horských průsmyků apod.

Velení NATO předpokládá, že hromadné vyzbrojení pozemních vojsk a letectva bloku i jinými novými zbraněmi by přispělo

k tak podstatnému zvýšení jejich palebného potenciálu, že je možné s odůvodněním hovořit o nutnosti boje za vybojování a udržení palebné převahy nejen v taktickém, ale i v operačním měřítku. Tím se jakoby vytvářejí podmínky pro plnění kvalitativně nového úkolu operačně strategického charakteru — zmaření prvních operací svezů v průběhu bojové činnosti, vedené s použitím jen konvenčních prostředků ničení.

Po integraci zbraní, průzkumných prostředků a velení v automatizované systémy nabylo palebné ničení v soudobých podmínkách na kvalitativně novém rysu: **vznikla možnost uskutečňovat je prakticky v reálném čase.** Tak zavedení do výzbroje svazků armády USA ASV polního dělostřelectvu „Tacfire“ umožnilo zkrátit dobu plánování palby v divizi z 2 hodin do 2 minut, přípravu palby v dělostřeleckém oddílu z 30 minut do 1—2 minut. Ještě rychlejší budou nově vyvíjené, které budou schopny v reálném čase zjišťovat objekty protivníka, identifikovat jejich typ, vydávat je jako cíle odpovídajícím prostředkům ničení a vést na skryté cíle, včetně malorozměrných a pohyblivých, přesné a silné palebné údery.

V perspektivě v armádě USA se např. předpokládá rozvinout rozdělené výpočetní sítě, které se stanou základem rychle pracujícího systému průzkumu a velení palebných prostředků. Po jejich rozvinutí vzniknou podmínky pro to, aby všechny sborové a divizní palebné prostředky, včetně vojenského letectva, dělostřelectva a minometů, působily v režimu průzkumných a palebných systémů. Automatizace umožní podstatně (více než 10krát) zkrátit cyklus řízení palby dělostřelectva divize.

Některé zbraňové systémy nepřítele již dnes mohou být využívány v automatizovaném režimu. Tak bezpilotní prostředky *Pave Tiger* z prostorů hlídkování ve vzduchu automaticky vyhledávají, zjišťují, rozpracovávají a přesně ničí radiolokátory systémů PVO a navedení letectva.

Studium zkušeností ze cvičení ukazuje, že dnes s využitím integrovaných prostředků průzkumu, velení a nových zbraní je nutné mnohé palebné úkoly, zvláště ke zničení nejdůležitějších cílů, plnit mnohem rychleji než v minulé válce. Jednotky a vysoce mobilní objekty nepřítele budou v opačném případě neustále vycházet zpod palebných úderů. Kromě toho nepřítel dokáže zesílit opatření ochrany a použít odvetného palebného působení. Proto všechny palebné úkoly v operacích musí dělostřelectvo a raketové vojsko plnit ve velmi krátké době, směle soustřeďovat k tomu

palbu a raketové údery, letectvem ničit zjištěné vzdušné a pozemní cíle nejlépe v prvním útoku.

Principiálně důležitý význam má rychlost reakce na takové zjištěné objekty nepřítele, jako jsou např. průzkumné a palebné systémy, křídlaté rakety, nejsilnější prostředky REB, letouny ve vzduchu, nejdůležitější místa velení, jejichž zničení je nutné uskutečnit zpravidla v čase blízkém k reálnému.

Proto ničení a umlčování nepřátelských objektů prakticky v reálném čase a nepřetržitě zvyšování intenzivnosti vedených palebných úderů jsou jednou z hlavních tendencí v teorii a praxi palebného ničení nepřítele v soudobých operacích. Zkušenosti z válek velmi jasně potvrzují vysokou efektivnost palebného ničení, uskutečňovaného v krátké době.

V soudobých podmínkách se projevuje tendence k rozšíření okruhu otázek, plněných v operacích prostředky palebného ničení. Jejich kvalitativní zdokonalování mělo za následek, že mohou být používány k plnění zásadně nových úkolů jako např. ničení hotovostních jaderných a nejdůležitějších palebných prostředků, křídlatých a balistických raket, zřizování minových zářezů na dálku atd. Budou plněny různými pozemními a vzdušnými palebnými prostředky, což vyžaduje zvláště přesné sladění jejich úsilí.

Zkušenosti z lokálního váleku rovněž svědčí o tom, že **palebné ničení protivníka bude mít tím lepší výsledky, čím efektivněji a koordinovaněji budou v tomto směru používány prostředky REB.** Bojová činnost na Blízkém východě a ve Vietnamu potvrdila závěr o tom, že zničení míst velení vojskům a zbraním, bude mít krajně rozhodný charakter. Dnes efektivnost používání uskupení vojsk, bojové techniky a zbraní bude přímo závislá na nepřetržitě činnosti systémů a prostředků velení. Na základě toho velení NATO v posledních letech značně zvýšilo možnosti svých vojsk v průzkumu, ničení a radioelektronickém umlčování míst velení a radioelektronických prostředků. Tak např. síly a prostředky REB armádního sboru USA budou schopny snížit možnosti protistojičho uskupení při velení vojskům a zbraním na 50 procent. Je zcela zřejmé, že odvážná radioelektronická činnost nebude tak silná. Hromadné použití prostředků radioelektronického umlčování vyžaduje, tak jako nikdy dříve, přesné jeho sladění s palebným ničením.

Složitost tohoto úkolu tkví nejen ve velkému počtu objektů průzkumu, velení a REB

nepřítele, které je nezbytné ničit palbou a umlčovat rušením, ale i v tom, že se v nejbližších letech stanou prvky jednotných automatizovaných systémů, které se budou vyznačovat vysokou odolností. Proto úkol dezorganizace velení vojskům a zbraním v takových systémech může být plněn jen na základě přesně sladěného použití prostředků průzkumu, palebného ničení, radioelektronického umlčování, kromě toho i činnosti vzdušných výsadek a dalších útvarů a jednotek v hloubce nepřítele.

Zkušenosti z lokálních válek a cvičení skýtají důvod vyčlenit v teorii a praxi palebného ničení takovou tendenci, jako je **narůstání jeho protitankového, protivzdušného a protiraketového zaměření.** Vyplývá to z toho, že tank, BVP, OTR, letoun a vrtulník zůstanou v soudobých podmínkách hlavními zbraněmi na bojišti. Hlavním prostředkem jejich ničení budou rakety různého určení. Podle zkušeností z operační přípravy armád NATO v roce 1985 v soudobých operacích na zvolených směrech úderů mohou být vytvářeny velmi vysoké hustoty těchto prostředků — do 70 až 90 tanků a 10 až 15 bitevních vrtulníků na 1 km úseku průlomu. K odražení tak silných obrněných uskupení v armádách států NATO se neustále zvětšuje vyzbrojení vojsk protitankovými prostředky. Tak počet jen oz PTRS v md-86 armády USA vzroste ve srovnání s jejich počtem v mechanizované divizi roku 1973 44krát. Ovšem hlavní tkví nejen v početním zvětšení protitankových prostředků, ale i v rostoucích možnostech nepřítele k ničení obrněných objektů kvalitativně novými zbraněmi, jako jsou např. průzkumné a palebné systémy, protitankové raketové komplety a PTRS třetí generace (typu Hellfire), bezpilotní prostředky, neutronová munice, velkoplošná munice, prostředky minování na dálku atd.

Úspěšnost systému PVO svazů a svazků vystupuje jako jedna z rozhodujících podmínek k dosažení vítězství v operacích, protože nepřetržitě a značně narůstá úloha letectva při palebném ničení. Tato tendence v palbném ničení v nejbližších letech se projeví ještě aktivněji. Podle názoru vojenských teoretiků na Západě, systém PVO v soudobých operacích musí nejen spolehlivě plnit úkoly k včasnému zjištění a odražení hromadných úderů strategického, taktického a vojskového letectva, ale i ničit rakety protivníka, které vedou současně údery z různých výšek a směrů. V západním vojenském tisku se objevují názory, že v nejbližší perspektivě vojsková PVO se fakticky přemění v **systém protiraketové obrany na válčišti.**

Zkušenosti z operační přípravy armád NATO ukazují, že dnes velení bloku v operacích vkládá zvláštní naději na široké použití vzdušných a aeromobilních výsadků. Proto systém PVO se musí vyznačovat i vysokými možnostmi k ničení vzdušného sledu protivníka.

V současné době se zjevně projevuje tendence k **narůstání úlohy manévru palbou**. Velká vlastenecká válka ukázala, že dovedný a aktivní manévř dělostřeleckými svazky a útvary je jednou z rozhodujících podmínek dosažení stanovených cílů ve sraženích.

Analýza zkušeností z lokálních válek a vojenskoteoretické výzkumy potvrzují, že i v soudobých podmínkách bude úspěch na straně toho, kdo dokáže předejít nepříteli v soustředění úsilí nezbytného počtu prostředků ničení na rozhodující směr a dosáhne překvapení ve vedení mohutných palběných úderů. Přitom je nezbytné zvláště zdůraznit, že po zavedení bitevních vrtulníků do výbroje získaly protitankové prostředky poprvé možnost přemísťovat se na bojišti rychleji než samotné tanky.

Spolu s tím lokální války a cvičení ukázaly, že dnes ještě na větším významu nabývá aktivní manévř palbou (manévř dráhou střel). Rostoucí dálka a přesnost palběného ničení, automatizace procesů velení zbraním vytvářejí reálné předpoklady pro široký manévř palběnými údery. V soudobých operacích kromě toho poprvé vznikla možnost efektivně plnit v krátké době velké množství neplánovaných palběných úkolů.

Podle zahraničního tisku se dnes značně rozšířily možnosti k uskutečnění palběné podpory v manévřových formách bojové činnosti, včetně podpory vzdušných výsadků a dalších útvarů, které pronikly do týlu protivníka. Ukazuje se, že při její organizaci a uskutečnění existuje celá řada důležitých zvláštností, které je nutné v plné míře brát v úvahu. Mezi ně patří nutnost řešení otázek rozpoznávání vlastních vojsk a těsné součinnosti s nimi při ničení protistojících uskupení (objektů) a dovedného používání vysoce přesných a jiných zbraní (zvláště kazetových) na objekty protivníka bezprostředně před vlastními vojsky v průběhu manévřové bojové činnosti a jiné.

V podmínkách intenzivního rozvoje vojenství jasně se projevuje tendence k **nezbytnosti neustálého upřesňování a často k podstatné změně "vzniklých kritérií palběného ničení, metod jeho organizace a způsobů uskutečňování**. Mnohé nové systémy a objekty nepřítel má velmi vysokou

bojovou účinnost a mohou ve značné míře ovlivňovat průběh operace. Proto plnění úkolů palběného ničení nepřítel v operačním měřítku je nutné dnes začínat ne umlčováním četových opěrných bodů, dělostřeleckých (minometných) baterií a dalších podobných "klasických cílů", ale dezorganizací, ničením a umlčováním jeho nových a nejdůležitějších objektů — průzkumných a palběných systémů, jaderných zbraní, letectva, automatizovaných systémů průzkumu, velení, REB, PVO atd.

Propočty ukazují, že zvláštní kvalitativní charakteristiky těchto systémů a prostředků (vysoká bojová odolnost a efektivnost, velká mobilnost) vyžadují zvýšení stupně jejich palběného ničení. V soudobých operacích roste počet objektů, které je nutné ne umlčovat, ale ničit. Přitom je třeba poznamenat, že ve změnách podmínek bývá často výhodnější vyřadit jednotlivé cíle v uskupení nepřítel v omezeném prostoru, než ničit mnohé vybrané objekty v širším pásmu. Způsobení značných ztrát v krátké době hromadným palběným ničením zvolené části jeho uskupení může vést k takovému snížení jeho bojového potenciálu, které bude mít operační úspěch. Současně je rovněž nezbytné vyřadit z boje nejdůležitější objekty a cíle mimo prostor ničení. Při tom jsou to nejdůležitější palběné a jaderné prostředky nepřítel a kromě toho i hlavní objekty, které zabezpečují činnost jeho bojového systému. Efektivnost integrovaných bojových systémů totiž závisí na normální činnosti zabezpečujících podsystémů a dokonce i jejich jednotlivých objektů.

Prudké zvýšení průzkumného a palběného potenciálu umožňuje určovat prostředkům ničení v operacích aktivnější úkoly. Zejména američtí odborníci mají za to, že i v obraně armádní sbor má dnes možnost nejen odrazit útok protivníka, ale i úplně zničit jeho útočící uskupení.

Pokud se týká **metod organizace a způsobů uskutečnění palběného ničení**, pak i tam probíhá hluboký dialektický proces. Na jedné straně, v operačně taktické přípravě vojsk pokračuje tvůrčí chápání a realizace neocenitelných zkušeností z Velké vlastenecké války. Zvláštní pozornost je věnována včasnému a rozhodnému hromadění sil a prostředků na hlavních směrech, přesné a nepřetržité součinnosti různých palběných prostředků, dosažení překvapení vedení palběných úderů a nepřetržité podpory svazků a útvarů palbou. Všechno to bezpochyby umožní plnější využití jejich rostoucích bojových možností.

Na druhé straně život v současnosti vyžaduje hledání nových, nešablonovitých,

nestandardních způsobů palebného ničení nepřítele. Za jejich základ je nutné položit dovedné a sladění použití především nejefektivnějších prostředků. Zkušenosti z lokálních válek ukazují, že nové zbraně použité s překvapením, nestandardním způsobem a v součinnosti se známými systémy, umožňují dosahovat významných úspěchů. Dostatečně efektivní byly způsoby použití leteckých vysoce přesných zbraní.

Existuje ještě jeden aspekt rozebírané tendence. Tkví v tom, že v soudobých operacích zničení kvalitativně nových bojových prostředků nepřítele vyžaduje použití jiných metod palebného ničení, než v minulosti. Musí být rozpracovány především na základě všestranného zhodnocení zvláštností bojového využití těchto prostředků.

V zahraničním tisku byla také uvedena specifika použití letectva ke zničení letounů typu E-3C. V souvislosti s tím, že trasy jejich letů jsou zpravidla vzdáleny od čáry dotyku stran 200 i více km, zjištění těchto letounů pozemním systémem radio-lokačního průzkumu je ztíženo. Proto k boji s nimi je doporučeno používat současně několik skupin stíhacích letounů. V rámci činnosti na široké frontě nad teritoriem nepřítele budou muset svými palebnými prostředky především zjistit tento důležitý vysoce manévrový objekt nepřítele a potom jej zničit.

Ve změnách podmínek na kvalitativně novém teoretickém základě je zapotřebí řešit nejen problémy ničení perspektivních a nejnebezpečnějších bojových prostředků, ale i takové tradiční úkoly, jako je např. zmaření hluboké palebné přípravy (protipřípravy) nepřítele, palebné ničení jeho obklíčených a v našem týlu ponechaných svazků a útvarů. Rozpracování efektivních způsobů použití zbraní při plnění těchto a dalších úkolů na základě důkladného zvážení nových jevů ve vojenství a změn v podmínkách přípravy a vedení soudobých operací je důležitým směrem v činnosti velitelů, štábů a vojenských škol.

Nejdůležitější principy, na jejichž základě jsou stanoveny konkrétní způsoby palebného ničení uskupení a objektů nepřítele, mohou být:

- udržování zbraní na nezbytném stupni pohotovosti ke včasnému použití,

- početní a kvalitativní hromadění bojových prostředků k vybojování a udržení palebné převahy na zvolených směrech v určitých obdobích operace,

- soustředění hlavního úsilí na palebném ničení nestandardními a nešablonovitými

způsoby nejdůležitějších uskupení, zejména jeho pohotovostních sil a prostředků,

- racionální rozdělení celkového rozsahu úkolů mezi prostředky ničení a sladění jejich použití,

- překvapivé a včasné zahájení palby,

- široký manévr palebnými údery, svazky a útvary druhů vojsk, přibranými k jejich vedení, dále raketami a municí,

- zabránění obnově narušeného systému palby, součinnosti a bojových sestav ničených nepřátelských uskupení.

Hlavním obsahem způsobů palebného ničení nepřítele v operacích jsou sladění hromadné, soustředěné a skupinové údery raket a letectva, palba dělostřelectva a jiných palebných prostředků v určitých obdobích, které odpovídají úkolům a činnosti vojsk. **Umění využití palebných prostředků tkví v dovedném sladění jejich úsilí s činností tankových a motostřeleckých vojsk, vzdušných výsadek k úspěšnému splnění bojových úkolů.** Silný a přesný palebný úder, který předchází úderu vojsk, zabezpečuje podstatné změny poměru v silách a prostředcích ve svůj prospěch. V současné době je kromě toho nezbytné intenzivním palebným působením doprovázet každý jejich manévr, zvláště tankových útvarů.

V soudobých operacích, zároveň s rostoucím významem plnění kvalitativně nových a složitých otázek palebného ničení nepřítele, neztrácí na své aktuálnosti problém blízkého palebného boje. Kromě toho, sázka pravděpodobného nepřítele na široké využívání výsadek, diverzních průzkumných jednotek a mobilních uskupení v hloubce operační sestavy protistojících vojsk, podstatně zvyšuje úlohu neustálé pohotovosti vojáků každé jednotky k vedení překvapivé vzniklého boje blízka o vysoké intenzitě. Tato okolnost vyžaduje nutnost upřesnění vzniklých směrů, forem a metod bojové a morálně psychologické přípravy vojsk, zdokonalování konstrukce prostředků palebného ničení. Je zejména důležité, aby prakticky všechny dělostřelecké systémy mohly přímou střelbou ničít nepřítele, měly ve výzbroji munici, která by umožňovala vést palbu na cíle v bezprostřední blízkosti od děl.

Úloha těsné palebné součinnosti motostřeleckých jednotek s útočícími tanky a BVP ještě více vzrostla ve spojitosti s tím, že motostřelci musí převzít hlavní tíhu boje s velmi početnými a málo viditelnými protitankovými prostředky — PTRS typu Dragon, Milan a zvláště s granátomety.

Zkušenosti z minulých válek a zpracované propočty ukazují, že v soudobých operacích na zvolených směrech úderů v útoku na soustředění hlavního úsilí v obraně ke spolehlivému zničení uskupení nepřítelů, nasycených obrněnou technikou a různými výsokými efektivními zbraněmi je zapotřebí vytvářet velmi vysoké hustoty palebných prostředků. Např. podle zkušeností z bojové činnosti na Blízkém východě na úsecích průlomu pro střelbu ze zakrytých palebných postavení byly vytvářeny hustoty do 100 až 120 děl, raketometů a minometů. Je zcela zřejmé, že v soudobých podmínkách je velmi riskantní vytvářet takové hustoty, neboť nepřítel s využitím výsoce přesných a jiných zbraní i konvenční municí může v krátké době způsobit velké ztráty silným uskupením vojsk. Jak vyjít z této situace?

V zahraničním tisku se objevilo, že zmenšení počtu prostředků, přibráných k palebné přípravě a palebné podpoře útoku, může být dosaženo cestou:

- nejtěšnější součinnost sil a prostředků průzkumu a palebných jednotek,
- zvýšení přesnosti určení souřadnic zjišťovaných objektů a cílů protivníka,
- ještě větší automatizace procesů přípravy a vedení palebných úderů,
- širokého používání výsoce přesných zbraní, samonaváděcí munice a zvýšenou efektivností,
- manévru drahami střelby,
- zvětšení hustoty prostředků, vyváděných pro přímou střelbu (podle zkušeností z lokálních válek může dosahovat 25 až 30 i více jednotek na 1 km úseku průlomu).

Při zvyšování efektivnosti palebného ničení má velký význam hluboké, přesné a podle možnosti včasné plánování použití palebných prostředků i sil a prostředků, které zabezpečují jejich činnost. Je to důležitá tendence v teorii a praxi palebného ničení nepřítelů v soudobých operacích. Jak ukazují vojenskoteoretické výzkumy, úplného využití rostoucích palebných možností svazů (svazků) je dosahováno v tom případě, bude-li sjednocena činnost všech organických a přidělených prostředků ničení v jednotný systém palebného ničení nepřítelů. V jeho rámci uskutečňovaná společná úsilí raketového vojska, letectva, dělostřelectva, prostředků PVO, motostřeleckých, tankových a vzdušných výsadkových svazků a útvarů, ženíjních a chemických vojsk (včas rozpracovaná v plánu za řízení vševojskového velitele) předurčují

ještě ve větší míře úspěch operací, než tomu bylo ve Velké vlastenecké válce.

Systém palebného ničení, vytvářený u svazu, musí být dostatečně pružný. Je velmi důležité, aby umožňoval efektivně plnit úkoly ničení objektů a cílů i v tom případě, použije-li neočekávaných způsobů vedení palby a nejnovější prostředky ničení.

Zkušenosti z operačně taktické přípravy ukazují, že racionální plánování a přesná organizace palebného ničení jsou možné jen na základě hlubokých znalostí takticko-technických charakteristik a zvláštností bojového provozu všech palebných systémů a objektů nepřítelů. Ve spojitosti s tím je účelné mít na štábu katalogy s podrobnými údaji, které charakterizují jejich bojové vlastnosti a zvláštnosti použití.

V obsahu hlubokého palebného ničení nepřítelů v soudobých operacích nepřetržitě vznikají kvalitativně nové otázky.

Ve spojitosti s aktivním rozpracováním průzkumných a palebných systémů, založených na integraci výsoce efektivních prostředků průzkumu, palebného ničení a automatizovaných systémů velení v řadě velkých zahraničních států **dozrálý podmínky k naléhavému kvalitativnímu skoku v palebném ničení.** Např. v západním tisku je posuzována otázka o možnosti jeho uskutečňování v zásadně nových formách, včetně toho v podobě prvního hromadného úderu výsoce přesnými zbraněmi. Jeho cílem by mělo být již na samotném počátku války způsobit rozhodné zničení protistojících uskupení úderných a palebných prostředků, umlčení systému PVO protivníka, de zorganizace velení silám a prostředkům, zmaření rozvíjení jeho prvního a přesunu druhého sledu.

Předpokládá se, že vedením prvního hromadného úderu výsoce přesnými zbraněmi již v prvních hodinách války na zvolených směrech bude vybojována palebná převaha, v operační a bojové sestavě protistojících uskupení vzniknou trhliny, což zabezpečí výhodné podmínky k získání operační iniciativy a k další úspěšné činnosti vojsk NATO. Spolu s tím je zdůrazňováno, že při vysokém stupni bojové pohotovosti druhé strany a přijetí odpovídajících opatření nemusí takový úder dosáhnout svého cíle.

V rámci vytvářeného systému palebného ničení je nezbytné pečlivě plánovat a spolehlivě řešit otázky včasného zabezpečení palebných prostředků municí. Každým rokem se zvyšuje důležitost a roste složitost tohoto úkolu v operacích. Je to objas-

něno zvětšením rozměrových a hmotnostních charakteristik bojových kompletů, což vyžaduje podstatné zvýšení možností útvarů a jednotek, předurčených k jejich přípravě a převozu. Poměrně často každý kus munice, používaný současným palebným prostředkem, představuje nejsložitější technické ústrojí, které vyžaduje speciální obsluhu a zvláštní podmínky pro ochranu a přepravu.

Hromadné vyzbrojení ozbrojených sil stran novými zbraněmi tak mělo za následek, že soudobé operace nabývají stále více na charakteru urputných palebných sra-

žení. Jedním z hlavních úkolů v nich se stává vybojování a trvalé udržení palebné převahy nejen v taktickém, ale i v operačním měřítku. Palebné protipůsobení, které se projevuje v nových formách, vyžaduje upřesnění mnoha již vzniklých názorů na tuto otázku. Za základ možných změn je možné položit myšlenku celkové dezorganizace nepřítele, přerušení jeho úsilí vedením hlubokých, přesných, mohutných a včasných palebných úderů, přísně sladěných s použitím prostředků REB a činností vojsk, nové způsoby využívání vysoce efektivních palebných prostředků.

různé

PhDr. Ing. František Nesvadba, CSc.

Protiútok Sovětské armády u Moskvy

45. výročí protiútoky Sovětské armády u Moskvy (5. prosince 1941 — 7. ledna 1942) je významné z mnoha důvodů. Sovětská armáda dosáhla v jeho průběhu prvního vítězství, které mělo dalekosáhlé mezinárodní důsledky. Mýtus o neporazitelnosti hitlerovské armády, která v předcházejících letech ovládla téměř celou Evropu, byl rozbit. Znamenalo to definitivní konec bliskové války. Rozplynuly se také pochybnosti buržoazních reakčních politiků a vojenských teoretiků ve Velké Británii a USA, kteří očekávali zhroucení Sovětského svazu. Naopak došlo k postupnému prohloubení spolupráce všech demokratických sil bojujících proti fašismu a ke sblížení stanovisek států protihitlerovské koalice. Imperialistické Japonsko a také Turecko se muselo vzdát záměru napadnout z týlu Sovětský svaz. Obrat ve válce, kterého bylo dosaženo na bojištích u Moskvy měl hluboký vliv na rozmach národní osvobozenécké boje ve všech okupovaných zemích. Všestranně se prohloubila důvěra lidu Československa ve vítězství sovětského lidu ve smyslu slov Klementa Gottwalda, který 29. července 1941 mj. prohlásil v rozhlasovém projevu z Moskvy, že na sovětsko-německé frontě se rozhoduje také o našem osudu, o osudu Československa.

Cesta sovětského lidu a jeho ozbrojených sil ke konečnému vítězství byla nesmírně obtížná. Na začátku Velké vlastenecké války měla hitlerovská armáda převahu nad Sovětskou armádou — 1,8 násobnou v počtu vojsk, v tancích 1,5, v bojových letounech nejnovějších typů 3,2, v dělech a mimometech 1,25 násobnou. Nepřítel mohl dlouho využívat důsledků překvapivého úderu na Sovětský svaz. Sovětská armáda ale v úporných bojích zastavila do prosince 1941 postup hitlerovských vojsk na celé sovětsko-německé frontě. Wehrmacht nebyl s to pokračovat dále v útočných operacích. Dne 8. prosince 1941 vydalo německé vrchní velení směrnici č. 39, nařizující německým vojskům přejít do strategické obrany.

Příčinou zastavení německého postupu nebyl zdaleka pokles teplot a zamrznutí německých tanků v blátě, jak tvrdil německý vojenský historik K. Tippelskirch. Základní příčinou ztroskotání německého útoku na moskevském směru bylo, že Sovětská armáda, vedená komunistickou stranou a podporovaná péčí všeho sovětského lidu vyčerpala v úporných bojích údernou sílu fašistických divízií. (Pouze v období od 16. listopadu do 5. prosince ztratil nepřítel před Moskvou 155 000 pad-

lých a raněných vojáků, kolem 800 tanků, 300 děl a téměř 1500 letadel). Přestože Sovětská armáda neměla ještě převahu nad nepřítelem v počtu vojsk a v bojové technice, začala iniciativa v bojové činnosti přecházet na stranu sovětského vrchního velení.

Protiútok Sovětské armády u Moskvě předcházely úporné boje na celé sovětsko-německé frontě [období od 30. 9. do 5. 12. 1941, období útoku od 5. 12. 1941 do 20. 4. 1942]. Příznačné bylo, že již v průběhu listopadu 1941 Sovětská armáda zahájila na křídlech fronty některé útočné operace. Na severozápadním směru bylo úderné uskupení nepřátelské skupiny armád Nord, jehož cílem bylo proniknout k řece Sviru a spojit se s Finy, zastaveno u Tichvina. 12. listopadu zahájila sovětská vojska u Tichvina protiútok, který pak později operačně splýnul s protiútokem u Moskvě. Také na jihozápadním směru byl nepřítel protiútokem jihozápadního frontu zastaven a donucen ustoupit zpět za řeku Mius. 29. listopadu osvobodila sovětská vojska Rostov.

Ve středu pozornosti zůstával ale po celý listopad především hlavní strategický směr — moskevský. Nepřátelská skupina armád Mitte, jež tvořila nejsilnější úderné uskupení wehrmachtu, utrpěla v prudkých bojích s vojsky Kalininského, Západního a Jihozápadního frontu těžké ztráty. Přes veškeré úsilí nedosáhl nepřítel zásluhou nesmírného hrdinství sovětských vojáků svého hlavního cíle — Moskvě. Nepřátelská vojska se roztáhla na široké frontě a ztratila svou údernou sílu.

V této situaci uložilo vedení komunistické strany velení Sovětské armády úkol vyrvat nepříteli z rukou strategickou iniciativu a zničit jeho úderné uskupení před Moskvou. Před Sovětskou armádou byl postaven vojensky a politicky velmi důležitý cíl — zvrátit situaci na frontách ve prospěch Sovětského svazu.

Od poloviny listopadu byl v rámci příprav na protiútok utajovaně soustřeďováno na moskevském směru deset záložních armád. Zároveň byla bojující vojska frontů doplňována novými útvary a svazky. Tato svěží vojska nebyla ve své většině zasazována do obranných bojů, ale zůstávala připravena, podle Stalinových slov, „ke skoku vpřed“. Sovětské letectvo si v rámci příprav na protiútok vybojovalo operační nadvládu ve vzduchu. Byla tak získána možnost přeskupovat vojska a soustřeďovat zálohy bez větší rušivé činnosti nepřátelských letounů. Koncem listopadu byl formulován zámýsl protiútku: hlavní úder

měl být veden na západním směru s cílem zničit vojska skupiny armád Mitte, jež ohrožovala ze severu a jihu Moskvu. Současně měly pokračovat útočné operace u Tichvina a Rostova.

Hlavní úkol v protiútku měl plnit Západní front pod velením generála G. K. Žukova. Hlavní stan posílil Západní front 10., 1. údernou a 20. armádou a dalšími střeleckými, jezdeckými, tankovými svazky a velkým počtem speciálních útvarů. Pro činnost v pásmu Západního frontu bylo určeno 80 procent veškerého letectva soustředěného v prostoru Moskvě. Severně a jižně od útočného pásma Západního frontu měla vést údery vojska Kalininského a Jihozápadního frontu.

Provedení tohoto hlavního úkolu na moskevském směru mělo být usnadněno útokem vojsk na vzdálených křídlech sovětsko-německé fronty na tichvinském a rostovském směru.

Protiútok u Moskvě byl tedy plánován jako strategická útočná operace tří frontů. Útok měl být veden na frontě široké 600 kilometrů. Pásma útoku armád byla široká 20–80 i více kilometrů. Přes veškeré organizační úsilí velení Sovětské armády nebylo možno v tehdejších podmínkách vytvořit před zahájením protiútku zcela uspokojivý poměr sil. Nepřátelská skupina armád Mitte měla na začátku prosince 1941 společně s vojenským letectvem 1 708 000 lidí, asi 13 500 děl a mímometů, 1170 tanků a 615 letadel. Sovětská vojska zasazená do protiútku u Moskvě měla asi 1,1 miliónu lidí, 7652 děl a mímometů, 774 tanků (z toho 222 středních a těžkých) a 1000 letadel. Nepřítel měl tedy o 55 procent více vojáků, o 76 procent více děl a o 51 procent více tanků než Sovětská armáda. Jenom v letectvu předstihovalo sovětské uskupení o 62 procenta nepřítel. Za této situace nebylo možno vytvořit ani postačující hustotu bojujících vojsk. Střelecké divize měly útočné pásmo široké 5 až 14 km. Na kilometr fronty připadalo průměrně 14–27 děl a mímometů, jenom v některých armádách měly divize na směru hlavního úderu 37–52 hlavních na jeden kilometr. Počet tanků na kilometr fronty se pohyboval mezi 0,5–2 bojovými vozidly. Výjimkou byla 16. armáda, kde připadalo na 1 km fronty 6 tanků.

Takováto situace vyžadovala od sovětského velení, aby kalkulovalo při plánování protiútku i s jinými faktory. V úvahu se bralo značné vyčerpání fašistických vojsk a to, že neměla předem připravená obranná postavení a volné operační zálohy. Přihlíželo se též k tomu, že nepřítel

ská vojska neměla dostatečnou zimní výstroj a nebyla zvyklá na boj v zimních podmínkách. Velký důraz se kladl na utajení příprav k útoku a na překvapivé zahájení útočných operací na všech směrech. Bylo možno počítat také s vysokým morálním a politickým stavem sovětských vojsk. Předpokládalo se, že aktivní úlohu v protiožtu sehraji partyzáni kalininské, moskevské, tulské, smolenské a orelské oblasti a Běloruska. Bojová činnost partyzánů v týlu nepřítelů měla vázat část nepřátelských sil a narušovat přípravy nepřátelských vojsk. K dosažení porážky fašistických vojsk skupiny armád Mitte významně přispěli komunisté a všichni pracující Moskvy a moskevské oblasti. Do konce roku 1941 vyslaly stranické organizace na frontu 114 tisíc komunistů a přes 300 000 komsomolců. Z Moskvánů byly formovány dobrovolnické útvary a svazky, jež byly zařazeny do Západního frontu. V prosinci vyrábělo 654 závodů z 670 závodů místního průmyslu v Moskvě a okolí stříelivo, zbraně a vojenskou výstroj.

Protiútok u Moskvy byl zahájen 5.—6. prosince 1941 v okamžiku, kdy bylo zřejmé, že útočné možnosti nepřítelů jsou vyčerpány. Ani silné mrazy a silná sněhová pokrývka nezabránila úspěšnému rozvíjení útoku. V sérii operací — kalininské, klinsko-solnečnogorské, tulské, kalužské a jelecke — sovětská vojska se již v prvních dnech útoku zmocnila operační iniciativy. Úderná uskupení frontů postoupila za tři dny o 30—40 km. Plány fašistů na dobytí a zničení Moskvy byly navždy zmařeny. Sovětská vojska začala poprvé ve velkém měřítku osvobozovat svou socialistickou vlast. 11. prosince bylo osvobozeno Rogačovo, 11. 12. — Istra, 12. 12. — Solnečnogorsk, 15. 12. Klin, 16. 12. Kalinin, 20. 12. — Volokolamsk.

Hlavní stan zhodnotil situaci a uložil velitelům frontů, aby rozšířili pásma útoku a bez přestávky pronásledovali nepřítel. Na základě prvních zkušeností požadovalo vrchní velení, aby bylo zvýšeno tempo útoku. Vojenská rada Západního frontu vyžadovala, aby velitelé armád nepřipouštěli čelní útoky na opevněná postavení nepřítelů a jeho zadní voje, proti nimž měly být vyčleněny pouze menší zajišťovací clony. Hlavní síly úderných uskupení měly obcházet odpory nepřítelů a pronikat co nehlouběji k jeho ústupovým cestám. Tak se před Moskvou rodily a v praxi ověřovaly zásady vedení obklíčovacíh operací, které byly tak skvěle uplatněny v následujících letech. Ve vševojskových armádách byly vytvářeny rychlé oddíly a skupiny, jež pod vedením generálů A. P. Běloborodova,

M. J. Katukova, F. F. Remizova, P. G. Čanibadžeho a jiných úspěšně pronikaly do týlu nepřítelů a rozkládaly obrannou sestavu jeho vojsk, nehledě na ztráty na živé a bojové technice, jež nebyli fašisté schopni nahradit. Značné škody způsobovaly ustupujícím fašistickým vojskům úder frontového letectva. Jenom za prvních deset dnů uskutečnilo frontové letectvo na pravém křídle Západního frontu 3600 vzletů. V noci na 15. prosince byl na ústupové cesty nepřítelů v prostoru západně od obce Těrjajeva Sloboda vysazen jeden z prvních vzdušných výsadek Sovětské armády.

Začátkem ledna 1942 byl protiútok Sovětské armády na západním strategickém směru dovršen. Sovětská vojska osvobodila od fašistických okupantů 11 000 osad a měst. Na jižním křídle Západního frontu bylo zásluhou součinnosti vojsk 50. armády, partyzánů a dobrovolníků zlikvidováno nebezpečí obklíčení Tuly. Útočící sovětská vojska vyšla na čáru Ržev, řeky Lama a Ruza, Borovsk, Mosalsk, Běl'ov, Věrchovje. Nepřítel byl zatím zahnán o 100—250 km na západ. Těžké ztráty utrpělo 38 fašistických divízi, z toho 15 tankových a motorizovaných. Porážka úderných uskupení wehrmachtu, útočících původně na Moskvu, posílila naději antifašistických sil národů okupovaných zemí.

Hlavní stan sovětského vrchního velení shrnul zkušenosti z protiútoků u Moskvy ve směrnicích z 10. ledna 1942. Směrnice náročně a kriticky zhodnotila dosažené výsledky a stanovila vojskům nové úkoly. Bylo konstatováno, že tempo průlomů taktického pásma nepřátelské obrany bylo poměrně nízké. Bylo to způsobeno částečně nedostatkem sil a prostředků, ale též roztráštěním jednotlivých úderů na větší počet vzájemně oddělených směrů. Armády útočily na široké frontě, což při omezených silách a prostředcích nezabezpečovalo dosažení cílů operací. Byly konstatovány též nedostatky v organizaci palebného systému, jehož základem byla palba z pušek a kulometů. Činnost dělostřelectva byla soustředěna převážně na období palebné přípravy útoku. V průběhu útoku, za pronásledování nepřítelů, nezajišťovalo již dělostřelectvo pro nedostatek stříeliva dostatečnou palebnou podporu pěchoty. Nejduležitejší zkušenost, na kterou poukázala směrnice z 10. ledna, byla shrnuta v kategoriích požadavek, aby velitelé frontů a armád upustili od rovnoměrného rozdělení sil a prostředků po celé šířce fronty. Byl tak formulován jeden ze stěžejních principů vojenského umění, vytvářet na hlavních směrech mohutná úderná uskupení a zabezpečovat jejich činnost do celé hloub-

ky operace účinnou dělostřeleckou palbou [tzv. dělostřelecký útok].

Současně hlavní stan 10. ledna 1942 přijal rozhodnutí, aby sovětská vojska přešla do všeobecného útoku. Na hlavních strategických směrech se tak měl německým vojskům znemožnit oddech, který naléhavě potřebovala. Hlavní stan se snažil donutit velení wehrmachtu, aby vrhlo do boje nově vytvořené zálohy. Mělo se tak zabránit nepříteli ve strategické iniciativě a oddálit obnovení jeho nově připravovaných útočných operací. Získaný čas naopak měl umožnit dokončit reorganizaci sovětského národního hospodářství.

Hlavní úder měl být veden opět na západním směru s cílem obklíčit a zničit nepřátelská vojska skupiny armád Mitte. Tento úkol měly splnit armády levého křídla Severozápadního frontu a vojska Kalininského, Západního a Brjanského frontu. Na severozápadním směru měly útočit proti skupině Nord Leningradský a Volchovský front a část sil na pravém křídle Severozápadního frontu za součinnosti Baltského loďstva. Na jižním směru měla přejít do útoku vojska Jihozápadního a Jižního frontu, jejichž úkolem bylo porazit skupinu armád Süd a osvobodit Donbas. Kavkazský front a Černomořské loďstvo měly pokračovat v osvobozování Krymu. Všeobecný útok měl být zahájen bez operační přestávky.

Předpokladem úspěchu všeobecného útoku byla vysoká bojová morálka sovětských vojáků, růst jejich početnosti a jejich bojového mistrovství. Sovětský lid za nesmírně těžkých podmínek rozvíjel možnosti válečné ekonomiky země. Sovětský svaz a jeho ozbrojené síly nesly stále samy na svých bedrech hlavní břemeno války proti fašistické koalici, která mohla dosud nerušeně využívat průmyslového potenciálu téměř celé Evropy.

Všeobecný útok Sovětské armády, který byl zahájen počátkem ledna 1942, vedla vojska devíti frontů. Tento útok trval do poloviny a na některých úsecích až do konce dubna 1942. Nejdůležitější události se odehrávaly na západním směru. Tam i jinde se ale brzy projevilo, že k vedení současného útoku všech frontů bude třeba ještě větších záloh, než mělo sovětské velení v této době k dispozici. Např. na západním směru se podařilo pro všeobecný útok zajistit jen vyrovnaný poměr sil v pěchotě a dělostřelectvu. Pouze v tancích měla sovětská vojska převahu 1,3násobnou.

Vojska Západního, Kalininského a Brjanského frontu vedla v období od 8. ledna

do 20. dubna 1942 na západním směru tyto dílčí útočné operace: syčovsko-vjazemskou, toropecko-cholmskou, rževskou a bolchovskou. V prostoru Vjazmy byl v lednu až únoru 1942 vysazen vzdušný výsadek. V těžkých bojích v zimních podmínkách se projevoval nedostatek zkušeností při vedení velkých útočných operací. Nepříznivě působil nedostatek sil a prostředků, zvláště rychlých vojsk. Úkol obklíčit a zničit hlavní síly skupiny armád Mitte nebylo proto možno splnit ve stanoveném rozsahu.

Přestože ani na jiných směrech nebyly jednotlivé dílčí operace dokončeny zcela podle původního plánu, byl všeobecný útok Sovětské armády ve svém souhrnu úspěchem. Fašistické Německo utrpělo první velkou porážku ve druhé světové válce. Jeho divize byly vrženy z původní čáry, které dosáhly začátkem prosince 1941, celkem o 150–400 km na západ. Bylo odstraněno nebezpečí, že se nepřítel zmocní Moskvy a Severního Kavkazu. Ulehčila se též tíživá situace Leningradu. Od fašistických vojsk byla vyčištěna celá moskevská a tulská oblast a část oblasti leningradské, smolenské, orelské, kurské, charkovské a stalinské. Byl také osvobozen Kerčský poloostrov. Milióny sovětských lidí znovu získaly svobodu.

Fašistická armáda utrpěla nenahraditelné ztráty. Bylo rozdraceno téměř 50 nepřátelských divízi. Ztráty fašistů činily 832 550 lidí [jen u pozemní armády], 1300 tanků, 2500 děl, 15 000 automobilů aj.

Protiútok Sovětské armády u Moskvy, který byl rozvinut ve všeobecný útok, byl velkým morálně politickým i vojenským úspěchem SSSR. Tohoto velkého vítězství dosáhla Sovětská armáda zásluhou pevného vedení komunistickou stranou. Prokázaly se v něm přednosti socialistického společenského a státního zřízení a morálně politická jednota všech národů SSSR.

Přes některé nedostatky ve vedení operací, o nichž jsem se zmínil, je třeba zdůraznit, že za protiútoky u Moskvy a následujícího všeobecného útoku se prokázal vysoký stupeň rozvoje sovětského vojenského umění. Hlavní stan vrchního velení a generální štáb dokázaly za složitých podmínek připravit a utajeně soustředit silné zálohy k protiútoky, organizovat těsnou součinnost mezi fronty a strategickými směry. Zvláště na západním směru bylo dovedně koordinováno úsilí pozemních vojsk, letectva a partyzánů k rozbití skupiny armád Mitte. Dále se zdokonalily metody organizace obrany a útoku, účinnějším způsobem se v boji začalo používat dělostřelectvo, ale i tanky a letectvo. Byly

získány zkušenosti v soustředění úsilí všech druhů vojsk k stanovenému cíli. Sovětští vojevodci a velitelé zdokonalili v těžkých bojových zkouškách u Moskvy, Leningradu a na jiných úsecích fronty svou strategickou a operačně taktickou vyspělost. Ve spojení s cennými bojovými zkušenostmi sovětských vojáků všech druhů vojsk dosáhlo tak sovětské vojenské umění v zimě 1941/1942 nového stupně své vyspělosti. Na tomto základě prokázalo pak v dalších bitvách Velké vlastenecké války vysokou převahu sovětské vojenské vědy nad vojenstvím imperialistického agresora.

Protiútok Sovětské armády u Moskvy a na něj navazující všeobecný útok počátkem roku 1942 prokázaly v praxi vysokou vyspělost a přednostní společenského zřízení, vojenské organizace socialistického státu a tvůrčí charakter sovětské vojenské vědy. Z historických zkušeností protiútku u Moskvy vyplynuly četné závěry, jejichž platnost se v současných podmínkách mnohonásobně zvyšuje. Z nich je třeba zvláště zdůraznit:

Formy a způsoby bojové činnosti při obraně socialistické vlasti se zakládají na principech marxisticko-leninské metodologie, která v průběhu války vyzbrojila vojenské kádry znalostmi a zkušenostmi z uplatňování zákonitostí ozbrojeného zápasu, zocelovala jejich vědomí o spravedlivém charakteru boje za obranu socialistické vlasti.

Zkušenosti z ozbrojeného zápasu a výsledky bojů s nepřítelem je třeba ihned

kriticky vyhodnocovat a na jejich základě urychleně zkvalitňovat způsoby bojových akcí, zvyšovat jejich účinnost a rozpracovávat nové způsoby odpovídající nejnovějším požadavkům ozbrojeného zápasu.

Rozvoj vojenského umění závisí na úrovni technického vybavení vojsk a na morálně bojových kvalitách vojáků: Strategie, operační umění a taktika musí prosazovat do praxe nové způsoby vedení boje v závislosti na změnách materiálně technické základny ozbrojených sil. Vojenské umění je nerozlučně spjata s morálním duchem vojsk, na nichž závisí plnění bojových úkolů.

Při hodnocení poměru sil v každé operaci je nutno přihlížet ke všem faktorům, podmiňujícím bojeschopnost vojsk obou stran.

Vojenské umění musí mít trvale tvořivý charakter. V průběhu protiútku Sovětské armády v zimě 1941/1942 byl ověřen princip, že formy a způsoby boje musí být v souladu s konkrétní situací vlastní i nepříteli. Místo teoretických pouček, které se neosvědčily nebo neodpovídaly již změněným podmínkám, byly tvořivě vyhledávány a aplikovány nové metody vedení boje, a to na základě všestranného rozboru situace.

Tvořící charakter vojenského umění se musí projevovat v odvážnosti a pružnosti operačně taktického myšlení velitelů, v jejich iniciativním jednání a v zavádění nejnovějších poznatků vojenské teorie do praxe vojsk a štábů.

OBSAH ROČNÍKU 1986

	VM číslo	Strana
Za důslednou přípravu k realizaci XVII. sjezdu KSČ v ČSLA	1	3
Generálporučík PhDr. Jaroslav Klícha		
Aktuální úkoly vojenské výchovy vojáků	1	9
Generálplukovník Ing. Miloslav Blahník		
Požadavky na zdokonalování velení a řízení v ČSLA	3	3
Generálplukovník Ing. Miloslav Blahník		
Vojenskopolitický význam XVII. sjezdu KSČ pro ČSLA	7	3
Generálplukovník Ing. Miloslav Zíka		
Za další zvýšení kázně, organizátorské a řídicí práce	1	17
Generálplukovník Ing. Miloslav Zíka		
Za kvalitní splnění závěrů XVII. sjezdu KSČ	8	3
Generálporučík Ing. Jiří Brychta		
Úloha velitelů a štábů při zvyšování bojové pohotovosti velitelů a štábů	2	3
Podplukovník PhDr. Stanislav Hančil, CSc.		
K důslednému splnění úkolů RMNO ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA	5	3
Podplukovník PhDr. Jaroslav Kratochvíl, CSc.		
Vojenskopolitické aspekty XXVII. sjezdu KSSS	6	3
Plukovník PhDr. Jiří Krupička, CSc.		
Vojenskopolitické závěry XVII. sjezdu KSČ	10	3
Jaroslav Kratochvíl		
65. výročí vzniku KSČ	2	14
Podplukovník PhDr. Andrej Osif, CSc.		
Za vysokou bojovou pohotovost ČSLA	8	11
Plukovník Ing. Jan Svoboda		
Vědeckotechnický rozvoj a jeho vliv na zvyšování obranyschopnosti země	5	7
Podplukovník Ing. Alexander Hegedüs, CSc.		
Politický přístup v práci velitelů	9	9
Podplukovník PhDr. Cyril Kostík, CSc.		
Psychologická příprava vojáků ČSLA	7	12
Podplukovník doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.		
Úloha a příprava člověka pro činnost v automatizovaných systémech velení	3	6
Plukovník PhDr. Ladislav Dostál, CSc.		
Úloha velitele pluku a ZVP při uvtváření soudružských vztahů v kolektivu velitelství pluku	2	8
		91

	VM číslo	Strana
Podplukovník RSDr. Ján L a c k o		
Komplexnosť pri upevňovaní uvedomelej vojenskej disciplíny	4	3
Plukovník Ing. Miroslav N e d v ě d, CSc.		
Stmelování kolektivu štábu	9	14
Generálporučík Ing. Zdeněk H a v a l a		
Připravujeme posluchače podle požadavků vojsk	6	12
Podplukovník Ladislav N e j e z c h l e b a		
Zdokonalování činnosti politického aparátu při nácvičích bojové a mobilizační pohotovosti	10	9
Podplukovník Ladislav N e j e z c h l e b a		
Infomační systém politického aparátu za bojové a mobilizační pohotovosti u vojsk a místních vojenských správ	5	11
Podplukovník RSDr. Ján B a r t á k		
Straníckopolitické zabezpečenie bojovej služby v pohotovostnom systéme PVOŠ	6	7
Plukovník doc. RSDr. Jan P o l á š e k, CSc.		
Filozofické aspekty automatizace velení a řízení v armádě	10	12
Plukovník doc. RSDr. Jan P o l á š e k, CSc.		
Zákon jednoty a boje protikladů — metodologický nástroj rozvoje vědecké teorie a praxe ve vojenství	4	8
Plukovník prof. PhDr. Bohumil H n í z d o, CSc.		
Potenciální a reálné bojové možnosti jednotky	7	7
Plukovník RSDr. František Š k a b r a d a, CSc.		
K uplatňování nových forem vědeckovýzkumné činnosti a využívání jejích výsledků	9	3
Plukovník Ing. Ladislav K l í m a, CSc.		
Příprava a využívání tvůrčích pracovníků v ČSLA	8	16
Plukovník doc. PhDr. Karel A d a m, CSc.		
Význam zkušeností z počátečního období Velké vlastenecké války pro současnost	4	13

VOJENSKÉ UMĚNÍ

Generálplukovník Ing. Miloslav Z í k a		
Za kvalitní splnění úkolů RMNO ve výcvikovém roce 1986—1987	10	17
Generálporučík Ing. Jiří B r y c h t a		
K hlavním úkolům operační přípravy ve výcvikovém roce 1986—1987	9	25
Plukovník Ing. Miroslav N e d v ě d, CSc.		
K charakteru soudobých operací a boje	1	23
Podplukovník Ing. František V a l a c h		
Dialektická jednotá principu soustředění sil a prostředků a rozptýlení vojsk	6	22
Plukovník Ing. Roman D a n ě k		
Narůstání úsilí v útočné operaci	1	29

	VM číslo	Strana
Plukovník Ing. Michael L o k v e n c, CSc.		
Vývoj úlohy druhého sledu armády v útočné operaci	1	35
Major Ing. Petr N ě m e c		
Zabezpečení zasazení druhých sledů	1	41
Generálmajor doc. Ing. Václav R o u č k a, CSc.		
K hlubokému obchvatu nepřítele	4	17
Podplukovník Ing. Anton V ý b o h		
K použití předsunutých, přepadových a obcházecích odřadů	1	45
Generálmajor doc. Ing. Václav R o u č k a, CSc.		
K dosažení operačního překvapení	6	17
Plukovník doc. Ing. Přemek V o r l í č e k, CSc.		
Některé otázky přípravy odrazení agrese nepřítele	7	17
Podplukovník Ing. František V a l a c h		
Odrazení agrese střetným sražením	2	32
Generálmajor doc. Ing. Václav R o u č k a, CSc.		
Zvláštnosti přípravy a vedení útočné operace a boje k ovládnutí velkých zastavěných prostorů	7	23
Plukovník Ing. Miroslav N e d v ě d, CSc.		
Překonání protitankové obrany nepřítele	2	37
Major Ing. Milan K u l i c h		
Ništění vzdušných výsadkov nepřítele v hloubce operační zostavy	10	30
Plukovník doc. Ing. František K o ř í s t e k, CSc.		
K organizaci součinnosti	10	37
Podplukovník Ing. Jiří C e l l e r		
Organizace součinnosti k zasazení OMS	10	45
Podplukovník Ing. František V a l a c h		
Tendence ve vývoji manévru	4	24
Podplukovník doc. Ing. Jiří D o j i v a, CSc.		
Vyvedení vojsk zpod úderu nepřítele	5	17
Plukovník doc. Ing. Zdeněk K o d e š, CSc.		
Odolnost a aktivnost obrany	9	37
Plukovník doc. Ing. Přemek V o r l í č e k, CSc.		
Příprava a vedení obranné operace k odrazení nepřátelského napadení	9	41
Plukovník doc. Ing. Josef K a š p a r, CSc.		
Přechod do obrany v průběhu útoku	6	27
Plukovník doc. Ing. Jiří K ř í ž e k		
Obrana přístupů k široké vodní překážce	6	34
Plukovník Ing. Miroslav D ř í m a l		
Organizace a vedení protiúderu	9	45
Major Ing. Antonín K r á s n ý		
Obrana a ochrana míst velení	6	39

	VM číslo	Strana
Generálmajor doc. Ing. Václav Roučka, CSc.		
Zvyšování kvality velení a řízení	3	19
Plukovník Ing. Jan Papík		
Rozvoj automatizace — základní předpoklad zkvalitňování velení a řízení	3	11
Plukovník Ing. Zdeněk Mrázek		
plukovník Ing. Pavel Záhořík, DrSc.		
major Ing. Milan Vokátý, CSc.		
Polní automatizovaný systém velení vojskům — PASUV	3	24
Plukovník doc. Ing. Jaroslav Kolář, CSc.		
plukovník doc. Ing. František Kořístek, CSc.		
plukovník Ing. Karel Bureš		
Metodika práce štábu a prostředky automatizace	3	30
Podplukovník Ing. František Roušar		
Tvorba a využívání automatizovaných informačních systémů	3	37
Plukovník Ing. Miloš Pock		
Formalizovaná bojová dokumentace a výpočetní technika	3	41
Plukovník doc. Ing. Václav Jindra, CSc.		
podplukovník Ing. Jan Kotas		
Zkušenosti z využívání mikropočítače POTAS	3	46
Plukovník Ing. Vladislav Lonský		
Propojení průzkumu s palebnými a údernými prostředky	3	50
Plukovník Ing. Vladimír Trnka, CSc.		
Vojenská věda a zvyšování kvality automatizace velení vojskům	4	47
Generálmajor Ing. Jiří Florián		
plukovník Ing. Josef Bergman		
Bojová pohotovost orgánů velení a vojsk ČSLA	9	30
Generálmajor Ing. Ján Martinský		
Ke struktuře nácviků některé činnosti převodu štábů a vojsk z mírového stavu na válečný	2	19
Generálmajor Ing. Jiří Florián		
plukovník Ing. Josef Bergman		
Vyvádění vojsk z posádek	10	25
Plukovník Ing. Václav Frank		
K nácvikům uvádění vojsk do bojové pohotovosti	2	22
Podplukovník Ing. Pavel Jandáček		
K dílčím nácvikům bojové pohotovosti	7	41
Plukovník Ing. Pavel Záhořík, DrSc.		
Modelování vševojskové operace	5	44
Plukovník doc. Ing. František Kořístek, CSc.		
Metodické postupy vědeckého předvídání při ujasňování úkolu	5	34
Plukovník doc. Ing. Jaroslav Kolář, CSc.		
plukovník doc. Ing. František Kořístek, CSc.		
Metodické postupy vědeckého předvídání při hodnocení situace	5	40

	VM číslo	Strana
Plukovník Ing. František Skopeček Metodika vyhodnocení následků použití jaderných zbraní	5	22
Major Ing. Petr Němec Ochrana vševojskových svazků proti vysoce přesným zbraním, průzkumným a palebným systémům nepřítele	4	31
Podplukovník Anton Výchob Ochrana proti průzkumným a palebným systémům nepřítele	4	39
Generálmajor doc. Ing. Václav Roučka, CSc. Zásady použití průzkumných palebných a úderných kompletů	8	19
Plukovník gšt. doc. Ing. Pavol Gavlas, CSc. Průzkumové zabezpečení průzkumných palebných a úderných kompletů	8	25
Plukovník Ing. Václav Pidrman Využití průzkumu ve prospěch průzkumných a palebných i úderných kompletů	4	50
Plukovník Ing. Karel Kuba K vševojskovým taktickým cvičením — 1. část	7	31
Plukovník Ing. Karel Kuba K vševojskovým taktickým cvičením — 2. část	8	32
Plukovník doc. Ing. Vladimír Polcar, CSc. Některé poznatky a zkušenosti z VŠC	7	28
Major Ing. Emanuel Přibáň Úloha ředitelství cvičení a rozhodčí služby	7	36
Podplukovník Ing. Jan Mach Příprava komplexního štábního nácviku teritoriálního velení	5	29
Generálporučík PhDr. Ing. Josef Marušák, CSc. Civilní a místní obrana	2	27
Generálmajor PhDr. František Janeček Zvyšování odolnosti národního hospodářství	8	35
Plukovník doc. Ing. Josef Kunc, DrSc. Specifika řízení národního hospodářství ve válce	8	39
Generálplukovník Ing. Miloslav Zíka K inspekčním prohlídkám	9	19
Plukovník Ing. Bohumil Kiš Poznatky a zkušenosti z kontrolnej činnosti	8	45
Plukovník doc. Ing. Milan Novotný, CSc. K použití dělostřelectva	1	51
Plukovník Ing. Dalibor Růžička, CSc. podplukovník Ing. Jiří Kleinbauer Ještě k použití dělostřelectva	6	44
Podplukovník Ing. Ivo Blažek Automatizace velení RVD	3	54

	VM číslo	Strana
Podplukovník Ing. Libor Gašpírek, CSc. Tvorba programového díla pro RVD vševojskové armády	7	45
Plukovník Ing. Karel Lukáš, CSc. Modelování jako metoda optimalizace práce štábu	5	55
Podplukovník Ing. Ludvík Janeček Racionalizaci vnitřní struktury uskupení armádního dělostřelectva k vyšší efektivnosti jeho bojové činnosti	10	50
Generálmajor Ing. Steva Perišť Zvláštnosti účasti dělostřelectva při palebném ničení nepřítele v horském terénu	8	49
Podplukovník Ing. Rudolf Mokráš Úloha letectva v soudobých operacích	2	50
Generálmajor Ing. Ladislav Sochor Bojové použití letectva frontu v operaci	4	55
Generálmajor Ing. Otakar Vlach, CSc. Vliv nové letecké techniky na principy operačního použití frontového letectva	6	48
Generálmajor Ing. Ladislav Sochor Možnosti letectva při zabezpečování přepravy techniky a materiálu pro OMS	7	49
Podplukovník Ing. Rudolf Mokráš, CSc. Možnosti letectva ČSEA v boji s bezpilotnými prostředky nepřítele	8	53
Plukovník doc. Ing. Jozef Roth, CSc. major Ing. Miroslav Janošek Ničení nepřátelských průzkumných a palebných systémů stíhacím letectvem	9	51
Plukovník doc. Ing. Jozef Roth, CSc. Letecké řízení protiletadlové střely určené k manévrovému vzdušnému boji	10	56
Plukovník Ing. Ladislav Hadaš Zásady boje s nepřátelským průzkumem u frontového letectva	5	48
Podplukovník Ing. Václav Rubáš a kolektiv Racionalizace práce společného velitelského stanoviště a protivzdušné obraný	3	60
Plukovník Ing. Miloslav Komín Velení letectvu a prostředkům PVO	5	58
Generálmajor Ing. Josef Střecha Bojová pohotovost — pořadí úkol PVOS	2	42
Podplukovník Ing. Milan Garaj Zkušenosti z využívání počítače k plnění úkolů bojové a mobilizační pohotovosti	2	47
Major Ing. Josef Dufek Práce štábu svazku PVOS při vypracování rozhodnutí velitele	7	57

	VM číslo	Strana
Plukovník Ing. Oldřich Pelčák		
Zkušenosti z provozu ASV vojsku PVOS na taktickém stupni velení	4	61
Plukovník doc. Ing. Karel Peltán, CSc. kapitán Ing. Peter Baráth, CSc.		
K odolnosti systému velení svazku PVOS	10	60
Plukovník Ing. Miroslav Souček, CSc.		
Vliv zasazení nových prostředků REB států NATO na bojové možnosti radiolokačního systému PVOS	9	57
Plukovník gšt. Ing. František Smetana		
Seučinnost vojska PVO s frontovým letectvem	6	55
Plukovník Ing. Jiří Červenka		
Ženíjní zabezpečení odrazení agrese nepřítele a přechodu k vedení útočné operace	2	56
Generálmajor Ing. Jozef Eršek		
Ženíjní zabezpečení divize při překonávání horských a lesních masívů	4	64
Podplukovník Ing. Ľudovít Neve, CSc.		
Ženíjné opatrenia operačného maskovania v obrannej operácii	6	61
Plukovník Ing. Miroslav Melichárek		
Ženíjní technická opatření Civilní obrany	8	63
Generálmajor Ing. Miroslav Budský		
K některým problémům vyhodnocení možnosti použití chemických zbraní v armádách NATO	9	61
Plukovník doc. Ing. Miloš Zeman, CSc.		
K výpočtům možnosti nepřítele při použití chemických zbraní	7	61
Major Ing. Pavel Roubín, CSc.		
Zjišťování následků použití neutronových zbraní nepřítelem v armádní útočné operaci	1	66
Podplukovník Ing. František Kozák plukovník Ing. Dušan Koníček, CSc.		
Využití počítačů k vyhodnocení radiační a chemické situace	3	66
Plukovník Ing. Tomáš Dvořák		
Vzdušný radiační a chemický průzkum	2	62
Plukovník Ing. Rudolf Štěrba		
Způsoby vedení vzdušného radiačního průzkumu	6	65
Major Ing. Josef Solníčka		
Vzdušný radiační průzkum	10	66
Plukovník doc. Ing. Miroslav Lakomý		
Chemické zabezpečení armádní obranné operace	5	62
Generálmajor Ing. Josef Černý		
Činnost útvarů a jednotek chemického vojska v horách	8	59
Major Ing. Jaroslav Fišák, CSc.		
Hydrometeorologické zabezpečení vojsk	6	72

	VM číslo	Strana
Plukovník Miloslav Šedivec		
Protiradiační a protichemické zabezpečení Civilní obrany	8	68
Generálmajor Ing. Jan Vintř		
Některé zvláštnosti organizace a zabezpečení spojení při průlomu obrany nepřítel	2	67
Podplukovník doc. Ing. Václav Daněk, CSc.		
PASUV a úkoly spojovacího vojska	7	67
Plukovník Ing. Jaroslav Peterek		
Koexistence vojenských a civilních radioelektronických prostředků	4	70
Generálmajor Ing. Antonín Kutil		
plukovník doc. Ing. Stanislav Štulpa, CSc.		
Požadavky na spojení při zabezpečení přenosu dat v ASVŘ	3	69
Plukovník Ing. Květoslav Hlína		
Použití spojovací brigády dálkových spojů	9	72
Plukovník Ing. Květoslav Hlína		
Použití kabelového praporu při budování linkového spojení	5	67
Plukovník Ing. Miloš Miler		
Možnosti využití počítačů v technickém zabezpečení	3	72
Podplukovník doc. Ing. Jozef Majtaník, CSc.		
Spolehlivost bojové techniky — významný faktor bojeschopnosti vojsk	1	72
Plukovník doc. Ing. Vladimír Klaban, CSc.		
major Ing. Milan Král		
Bojeschopná výzbroj — úkol zástupce pro výzbroj	4	74
Major Ing. Jaroslav Pecháček		
Životnost munice — významný faktor bojeschopnosti vojsk	1	57
Major Ing. Emil Nechvátal		
Zásady plánování týlového zabezpečení operace	7	71
Major Ing. Miroslav Veselý		
Aktuální problémy rozvoje automatizace velení týlu	3	76
Plukovník Ing. Viliam Banič		
K rozvoji manipulace s materiálem v týlu ČSLA	9	77
Podplukovník Ing. Jaroslav Liška		
Zásobování proviantním materiálem v nových organizačních strukturách	10	72
Major Ing. Václav Chudoba		
Proviantsní zabezpečení útoku pluku	10	75
Generálmajor Ing. Jiří Libotovský		
Materiálně technické a týlové zabezpečení vojskového letectva	5	72
Major Ing. Jan Duda		
K problematice týlového zabezpečení letectva na letištních úsecích dálnic a silnic	1	62
Plukovník Ing. Jozef Čičmanec		
Automatizovaný systém zásobování leteckým materiálem	4	76

	VM číslo	Strana
Plukovník MUDr. Miloš Divišovský, CSc. Bakteriologické zbraně	8	74

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

K dosažení nepřetržitosti útoku	4	81
K rozvoji teorie a praxe palebného ničení nepřítele v soudobých operacích	10	77
Průlom obrany	6	81
K dosažení vysokých temp útoku v horách	2	73
Příprava a přijetí rozhodnutí	5	77
Základní tendence rozvoje obrany na operačním stupni	7	75
K odolnosti obrany na taktickém stupni	8	79
Vzdušná sražení	9	83

INFORMACE

Plukovník Ing. Miroslav Veselka Vývoj a současný stav plánování cílů pro jaderné zbraně USA a NATO — 1. část	6	87
Plukovník Ing. Miroslav Veselka Vývoj a současný stav plánování cílů pro jaderné zbraně USA a NATO — 2. část	7	81
Major Jaromír Kubečka, promován matematik kapitán Ing. Zdeněk Dvořáček Perspektivy rozvoje automatizace velení vojskům armád NATO	3	81
Major Ing. Jaromír Drahoňovský Vojenské letectvo Spojených států amerických	8	87
Podplukovník Ing. Josef Novotný PVO NATO na středoevropském válčišti	5	83
Major Ing. Ivan Bláha Týlové zabezpečení vojsk Střední skupiny armád	9	91
Major Ing. Jiří Bureš Ozbrojené síly Rakouska	4	87
Podplukovník Ing. Jaromír Kovařík Vzdušný boj vrtulníků	1	79
PhDr. František Nesvadba, CSc. K výročí protiútoku u Moskvy	10	85
Plukovník doc. PhDr. Vladislav Rybecký, CSc. Odstranit hrozbu jaderné katastrofy	1	86
Plukovník Miroslav Zeman, prom. fyzik Důsledky jaderné války na změnu životních podmínek na Zemi	5	88

	VM Číslo	Strana
Podplukovník Ing. Jaroslav Schejbal		
Nové minomety ve výzbroji ČSLA	7	90
Plukovník Ing. Josef Řehák		
Výcvikový systém pilotů L-39MS	2	81
Plukovník doc. Ing. Zdeněk Kodeš, CSc.		
Taktika	6	94
Základy teorie velení vojskům	3	85
Plukovník PhDr. Dezider Kollár		
Leninský styl v činnosti velitele	4	94
Vyhodnocení soutěže o nejlepší články časopisu Vojenská mysl v roce 1985 u příležitosti 35. výročí jejího založení	1	91
Obsah ročníku 1986	10	91

СОДЕРЖАНИЕ

- Полковник Йиржи Крупичка, кандидат философских наук
Военно-политические решения XVII съезда КПЧ 3
 Автор с классовой, международной и социально-экономической точки зрения объясняет требования XVII съезда КПЧ по необходимости укрепления интернациональной защиты социализма и повышения боевой готовности ЧНА.

- Подполковник Ладислав Нейезхлеба
Совершенствование деятельности политического аппарата в ходе тренировок по боевой и мобилизационной готовности 9
 Автор обобщает опыт, полученный в ходе совершенствования деятельности политического аппарата при вышеуказанных тренировках. Показывает на задачи тренировок, которые должны обеспечить постепенную отработку и слаживание деятельности с целью достижения требуемого уровня готовности в отдельных степенях боевой готовности.

- Полковник Ян Полашек, кандидат философских наук, доцент
Философские аспекты автоматизации управления и руководства в армии 12
 Автор анализирует значение автоматизации на основе философских аспектов. Рассматривает различия этих аспектов в социалистических и капиталистических армиях, выделяет противоположность результатов научно-технического развития в обеих общественных системах. Подчеркивает приоритет человека в процессе управления.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

- Генерал-полковник Милослав Зика
За качественное выполнение задач Приказа Министра Национальной обороны в учебном году 1986—1987 17
 Автор статьи объясняет главные задачи штабов и войск в новом учебном году, обращая особое внимание на подготовку командного состава, организацию полевой выучки, а также на вопросы высокой дисциплины, организаторской и руководящей работы.

- Генерал-майор Йиржи Флориан
 полковник Йосеф Бергман
Выведение войск из пунктов постоянной дислокации 25
 Авторы перечисляют основные задачи в ходе вывода войск из пунктов постоянной дислокации. Рассматривают вопросы оповещения кадровых военнослужащих, вывода подразделений из районов расквартирования, вывоза техники и запасов, перемещения в выделенные районы, а также вопросы достижения готовности к выполнению боевых задач.

- Майор Милан Кулик
Уничтожение воздушных десантов противника в глубине оперативного построения 30
 Автор обобщает важнейший опыт и знания, полученные в ходе работы командиров и штабов при организации переброски войск в оперативное построение с целью уничтожения воздушного десанта противника. Рассматривает вопросы организации и ведения боя с этим десантом, вопросы управления войсками и обеспечения связи.

- Полковник Франтишек Коржистек, кандидат военных наук, доцент
Вопросы организации взаимодействия 37
 Автор объясняет проблематику организации взаимодействия с точки зрения вероятной методики работы штаба при разработке Плановой таблицы взаимодействия.

- Подполковник Йиржи Целлер
Организация взаимодействия с целью ввода оперативной маневренной группы 45
 Автор статьи анализирует значение взаимодействия при выполнении задач ОМГ. Основное внимание уделяет организации взаимодействия. Рассматривает его содержание.

жание по периодам: переброска и ввод, ведение совместных действий ОМГ с соединениями первого эшелона, отрыв от главных сил, выполнение ближайшей и последующей задач, обратный ввод в главные силы.

Подполковник Лудвик Янечек

Рационализация внутренней структуры группировки армейской артиллерии для повышения эффективности ее боевого применения 50

Автор разбирает положения боевых уставов ЧНА о способах группировки армейской артиллерии и анализирует новые идеи. Вопрос рационализации избрал в качестве важнейшего аспекта группировки при боевых и оперативных действиях.

Полковник Йозеф Рот, кандидат военных наук, доцент

Авиационные управляемые зенитные ракеты предназначенные для маневренного воздушного боя 56

Автор в статье объясняет значение управляемых зенитных ракет для ведения маневренного воздушного боя. Статья служит в качестве информации для общевойсковых командиров и штабов.

Полковник Карел Пелтан, кандидат военных наук, доцент

капитан Петер Барат, кандидат военных наук

Вопросы устойчивости системы управления соединения ПВО страны 60

Автор рассматривает факторы повышения устойчивости системы управления соединения ПВО страны. Дает пример оценки элементов возможного нарушения управления со стороны противника и сравнивает их. Приводит также требования к устойчивости объектов как с точки зрения организационной, так и с технической, основываясь на опыте последних локальных войн.

Майор Йосеф Солничка

Воздушная радиационная разведка 66

Автор статьи продолжает серию статей о воздушной радиационной разведке. Более подробно рассматривает способы выявления радиационной обстановки средствами воздушной радиационной разведки. Статья предназначена для информации общевойсковым командирам и штабам.

Подполковник Ярослав Лишка

Обеспечение продовольствием в новых организационных структурах 72

Автор рассматривает актуальную проблематику обеспечения войск продовольствием. Прежде всего показывает сложность задач, вытекающих из специфики материала. При этом подчеркивает то, что решение этой задачи возможно только при прямом взаимодействии не только всех должностных лиц продовольственной службы и тыла, но и командиров и штабов.

Майор Вацлав Худоба

Продовольственное обеспечение наступления полка 75

Автор статьи раскрывает все факторы современного боя, оказывающие влияние на своевременность и полноту обеспечения войск продовольствием во всех этапах наступления полка. Подчеркивает необходимость создания организационных условий со стороны соответствующих командиров.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Вопросы теории и практики огневого поражения противника в современных операциях 77

ИНФОРМАЦИИ

Франтишек Несвадба, кандидат исторических наук

Контрнаступление Советской Армии под Москвой 85

В статье разъясняется значение контрнаступления под Москвой. Рассматриваются основные характерные черты тактики наступательных боевых действий в то время и их актуальность для современности.

Перечень статей за 1986 год 91